

«*Terrorisme og terrorisme er to ting*»

*En sammenligning av den skandinaviske ml-bevegelsens holdning til
venstreekstrem- og anti-imperialistisk terrorisme, 1970-1977*

Rune Farstad

Masteroppgave i historie
Institutt for arkeologi, konservering og historie

UNIVERSITETET I OSLO

Vår 2019

«Terrorisme og terrorisme er to ting»

En sammenligning av den skandinaviske ml-bevegelsens holdning til venstreekstrem- og anti-imperialistisk terrorisme, 1970-1977.

© Rune Farstad

2019

«Terrorisme og terrorisme er to ting»

Rune Farstad

<http://www.duo.uio.no>

Trykk: Webergs Printshop, Oslo

Sammendrag

Denne oppgaven handler om den skandinaviske ml-bevegelsen i perioden 1970 til 1977, representert av partiene KFML/KAP, KFML/SKP og SUF(m-l)/AKP(m-l).

Dette var revolusjonære partier som argumenterte for væpnet revolusjon og en innføring av et nytt sosialistisk samfunn. På samme tid var det i Europa aktive terrorgrupper som hadde like eller tilnærmet like ambisjoner og ideologi som disse skandinaviske partiene. Allerede i sin samtid på 1970-tallet ble disse partiene beskyldt for nære bånd til slike terrororganisasjoner.

De skandinaviske ml-partiene ble derimot aldri terroristiske og utførte aldri terror. De avsto fra terrorisme som et virkemiddel i sin egen politiske kamp. Men hvilken holdning hadde de til ideologisk nære grupper som valgte å bruke terrorisme?

Denne oppgaven sammenligner hvordan partipublikasjonene til de skandinaviske ml-partiene omtalte disse terrorgruppene i perioden 1970 til 1977 og ser etter likheter og ulikheter i de tre partienes holdninger til den venstreekstre og anti-imperialistiske terrorismen i denne perioden.

Forord

Med innlevering av denne masteroppgaven er min tid som masterstudent ved Universitetet i Oslo over. I skrivende stund vet jeg allerede at min tid her på Blindern vil erindres med glede. Å skrive en masteroppgave er først og fremst en utrolig privilegert aktivitet.

Gjennom to år får man mulighet til å både undersøke, bryne seg på, rive seg i håret, lese og fordype seg i et tema man har valgt helt selv. Noen dager går man ut av lesesalen mer opplyst enn man når man gikk inn, mens andre dager føles det som hodet står stille, klokken tikker og alt man vil er å rope *stopp verden, jeg vil av!* Da er det også et privilegium å ha en veileder som kan fokusere det som har blitt uklart og vise retning der man har gått seg vill.

Jeg vil rette en stor takk til min veileder Øystein Sørensen for hans reddende rettleddninger når jeg hadde gått meg vill, veiledning når jeg stod stille, gode påpekninger når ting var uklart, og tålmodighet når utkast kom både forsinket og i bolker. Denne oppgaven hadde ikke blitt til uten din hjelp.

Et annet privilegium tilknyttet skriving av masteroppgave er basert på de menneskene man møter. Takk til dere fortreffelige mennesker på lesesalen som har gjort det en glede å møte opp hver dag. Uten dere hadde både hverdag og skriveprosess vært fattigere. Å kunne dele tid med andre som er like interesserte i din oppgave som sin egen, som tar de tørreste vitser, som har like interesser og som alltid gjør dagen lysere har vært et stort privilegium for meg. En takk til borteste rad på lesesalen som har vært der både i tykt og tynt. Takk for hyggelige turer, samtaler, måltider og latterfylte stunder.

Takk til mine venner som har latt meg prate i vei om tørre temaer, hørt meg klage og alltid har vært kun en melding unna.

Til sist, en spesiell takk til min far og mor som alltid har vært der for meg, som alltid har lurt på hva mer de kunne gjøre for meg og som aldri har sagt nei når jeg trengte deres hjelp.

Blindern, mai 2019.

Rune Farstad

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1: Innledning	11
Problemstillinger	12
Avgrensninger	13
Definisjoner	15
Kildemateriale	16
Historiografi	18
Metodikk og teori	22
Kapittel 2: Den skandinaviske maoismen	27
1968 i Skandinavia – et rolig bruddår	29
Nye venstre og gryende maoisme	30
Vestlig maoisme	32
KFML/KAP: <i>Utbrytere av utbrytere</i>	33
KFML/SKP: <i>De svenska maoisterna</i>	35
SUF(m-l)/AKP(m-l): <i>Den politiske vekkelsen som hjemsøkte et land</i>	38
Kapittel 3: Terrorisme på 1970-tallet	41
Terrorisme: Et omstridt begrep	42
Venstreekstrem og anti-imperialistisk terrorisme 1970-1977	45
Kapittel 4: Danmark – KFML/KAP	50
Svarte Septembers angrep i München	50
<i>Oppsummering: Fordømmelse av sekterisk spontanisme</i>	52
Venstreekstrem terrorisme: Baader-Meinhof/RAF	53
<i>Oppsummering: Fra sekterisk gruppe til parasitt</i>	60
Nasjonalistisk terrorisme: Molukkansk terrorisme i Nederland	61
<i>Oppsummering: Absurde men forståelsesfulle krav</i>	62
Kapittel 5: Sverige – KFML/SKP	63
Svarte Septembers angrep i München	63
<i>Oppsummering: En feil begått av ti forvirrede palestinere</i>	64
Venstreekstrem terrorisme: Baader-Meinhof/RAF	65
<i>Oppsummering: Fra politiske fanger til terroristiske gangstere</i>	74
Anti-imperialistisk terrorisme: IRA versus PIRA	75
<i>Oppsummering: Fra voldsromantikere til frihetskjempere</i>	82
Kapittel 6: Norge – SUF(m-l)/AKP(m-l)	84
Svarte Septembers angrep i München	84
<i>Oppsummering: Fordømmelse av individuell terrorisme</i>	85
Venstreekstrem terrorisme: Baader-Meinhof/RAF	86
<i>Oppsummering: Fra politiske fanger til Eventyrpolitikere</i>	98
Anti-imperialistisk terrorisme: IRA versus PIRA	99
<i>Oppsummering: Fra offisielle sosialister til småborgerlige frihetskjempere</i>	108
Nasjonalistisk terrorisme: Molukkansk terrorisme i Nederland	110
<i>Oppsummering: Undertrykt folkegruppe møter nederlandsk statsterror</i>	114
Kapittel 7: Konklusjon	115
Kilder og litteraturliste	126

Kapittel 1: Innledning

På 1970-tallet skylte det inn over Europa en bølge med nasjonalistisk og venstreekstremistisk terrorisme. Utover mesteparten av 1970-tallet ble Europa først og fremst preget av terrorgrupper og organisasjoner som også hadde uttalte ønsker om å velte det eksisterende politiske systemet og erstattet det med proletariatets diktatur og/eller frigjøre seg fra det man anså som imperialistiske stater. Terrorgrupper i Vest-Tyskland som Baader-Meinhof/RAF ønsket gjennom sin terrorisme å avsløre det de mente var en fascistisk vest-tysk stat og gjennom avsløringen samle massene for innføring av proletariatets diktatur.

Nasjonalistiske grupper som offisielle IRA og provisoriske IRA ønsket å frigjøre Nord-Irland fra britisk kontroll, men var splittet mellom ønske om innføring av proletariatets diktatur eller uavhengig republikk. Samtidig hadde man også andre etnisk nasjonalistiske grupper som kjempet for uavhengighet for landområder de anså som rettmessig tilhørende sine folkegrupper, som palestinske Svarte September og molukkanske republikanere i Nederland. Disse anså også sin kamp som en del av en større og verdensomspennende anti-imperialisme.

En annen bølge som på denne tiden også preget Europa var den vestlige maoismen som fant tilhold i en rekke politiske og kulturelle organisasjoner og grupper i Skandinavia utover siste halvdel av 1960-tallet og innover 1970-tallet. Ideologiens røtter i marxisme-leninisme men med et spesielt fokus på den tredje verden samt anti-imperialisme passet godt overens med det politiske klimaet i Vesten, spesielt hos den gryende ungdomsgenerasjonen. I Skandinavia så man etterhvert oppkomsten av politiske partier som KFML/KAP i Danmark, KFML/SKP i Sverige og SUF(m-l)/AKP (m-l) i Norge. I tråd med både marxisme-leninismen og maoismen var dette revolusjonære partier som ønsket å velte det kapitalistiske systemet og erstattet de eksisterende demokratiene med proletariatets diktatur, om nødvendig gjennom væpnet revolusjon. De skandinaviske partiene så på landene Kina og Albania som idoler, støttet Pol Pots regime i Kambodsja og støttet opp om anti-imperialistisk frigjøringskamp enten dette var i Vietnam, Palestina, Nord-Irland eller andre steder i Verden. På tross av sine revolusjonære ambisjoner og ideologiske likheter med en rekke terrorgrupper på 1970-tallet ble aldri danske KFML/KAP, svenske KFML/SKP eller norske SUF(m-l)/AKP (m-l) terroristiske. De avsto alle tre fra terrorisme som et virkemiddel i sin egen politiske kamp. Man fordømte alle former for fascistisk terrorisme, men hvilke holdninger hadde man til venstreekstreme og anti-imperialistisk terrorisme som lå nær sin egen ideologiske sfære og brukte terrorisme i sin politiske kamp? Var man like samstemte i sin fordømmelse av den?

Problemstillinger

Denne oppgaven søker å stadfeste og sammenligne holdningene som maoistpartiene i Skandinavia hadde til bruken av terrorisme som virkemiddel når den ble brukt av grupper og organisasjoner som ideologisk stod disse partiene nære. Oppgavens overliggende problemstilling er derfor:

Hvilken holdning hadde de skandinaviske maoistpartiene KFML/KAP, KFML/SKP og SUF(m-l)/AKP (m-l) til venstreekstrem- og anti-imperialistisk terrorisme i Europa i perioden 1970 til 1977, og hvilke eventuelle likheter eller forskjeller fantes det i disse holdningene?

Her vil oppgaven foreta en komparasjon mellom de tre maoistpartiene med vekt på likheter og forskjeller i deres holdninger. Med bakgrunn av den tette forbindelsen mellom de tre partiene er det interessant å se på om det eksisterer noen likheter i hvordan de anså den venstre-ekstreme og anti-imperialistiske terrorismen. Samtidig var danske KFML/KAP, svenske KFML/SKP og norske SUF (m-l)/AKP (m-l) på tross denne tette kontakten fortsatt separate partier, noe som også gjør det interessant å se etter ulikheter. Ved eventuelle ulikheter er det også oppgavens hensikt å forsøke å gi en forklaring på disse.

Terroraksjonen i München under OL i 1972 var trolig en av de mest dekkede terroraksjonene i nyere historie. Svarte September som utførte aksjonen kjempet for palestinsk frigjøring og et uavhengig Palestina. De skandinaviske maoistpartiene var uttalt støttende til den palestinske frigjøringskampanjen. Første underliggende problemstilling lyder derfor:

Hvilken holdning hadde de skandinaviske maoistpartiene til Svarte Septembers terroraksjon under München OL i 1972?

Konflikten i Nord-Irland ble av både svenske KFML/SKP og norske SUF (m-l)/AKP (m-l) ansett som en klassebasert anti-imperialistisk kamp, og ble dekket av begge partiers partiaviser i perioden 1970 til 1977. Her kjempet både det Offisielle og det Provisoriske IRA for frigjøring, men med vidt ulike mål. Førstnevnte ønsket revolusjon og innføring av proletariatets diktatur mens sistnevnte ønsket opprettelsen av republikk.

Den andre underliggende problemstillingen lyder derfor:

Hvilken holdning hadde svenske KFML/SKP og norske SUF (m-l)/AKP (m-l) til Offisielle og Provisoriske IRA i perioden 1970 til 1977?

I oppgavens utvalgte periode var det en venstreekstrem terrororganisasjon som utmerket seg i Europa. Baader-Meinhof/RAF ble for mange, både i sin samtid og i ettertid, selve symbolet på 1970-tallets venstreekstreme terrorisme. Den vest-tyske terrorgruppen var

selverklært revolusjonær og frontet gjennom sine uttalelser og tekster både en marxistisk-leninistisk og maoistisk ideologi, noe som plasserte terrorgruppen nærme de skandinaviske maoistpartienes ideologiske sfære.

Danske KFML/KAP, svenske KFML/SKP og norske SUF (m-l)/AKP (m-l)s partiaviser omtalte terrorgruppen i perioden 1970 til 1977.

Den tredje underliggende problemstillingen er derfor:

Hvilken holdning hadde de skandinaviske maoistpartiene til Baader-Meinhof/RAF i perioden 1970 til 1977?

Verken Offisielle eller Provisoriske IRA ble dekket i noen særlig grad av danske KFML/KAPs partipublikasjoner. Man dekket derimot tilfelle av mollukansk terrorisme i Nederland i 1977, der en etnisk gruppe i likhet med palestinske frigjøringsgrupper ønsket et uavhengig landområde for sin folkegruppe, i dette tilfelle Molukkene i Indonesia.

Terroraksjonen i 1977 ble også omtalt av norske SUF (m-l)/AKP (m-l)s partiavis.

Den tredje underliggende problemstillingen er derfor:

Hvilken holdning hadde danske KFML/KAP og norske SUF (m-l)/AKP (m-l) til molukkansk terrorisme i Nederland i 1977?

I løpet av denne oppgavens utvalgte periode opplevde man et terrorangrep i Skandinavia, nærmere bestemt ved den vest-tyske ambassaden i Stockholm i 1975.

Angrepet ble utført av en aksjonsgruppe fra Baader-Meinhof/RAF.

Hadde den nærliggende terroraksjonen i Stockholm noen innvirkning på holdningene til danske KFML/KAP, svenske KFML/SKP og norske SUF (m-l)/AKP (m-l)? Oppgavens siste underliggende problemstilling er:

Endrer de skandinaviske maoistpartienes holdning til venstreekstrem og anti-imperialistisk terrorisme seg merkbart etter 1975, og kan dette sies å ha tilknytning til ambassadeangrepet i Stockholm?

Avgrensninger

Aktører

Denne masteroppgaven tar for seg både de eksterne partiavisene og interne utgivelsene til danske KFML/KAP, svenske KFML/SKP og norske SUF (m-l)/AKP (m-l) i perioden 1970 til 1977. Samtlige gikk fra partiforbereidende grupper til politiske partier i denne tidsperioden, og forble de eneste kinavennlige og maoistorienterte politiske partiene av sine slag i Skandinavia. Her omtalte man både terrorhendelser og terrorgrupper, hovedsakelig gjennom

partiavisene *Kommunist/Arbejderavisen* (DK), *Gnistan* (SE) og *Klassekampen* (NO), men i noen tilfeller også i sine interne utgivelser. Kildegrunnet er derimot svært preget av partienes eksterne utgivelser, nærmere bestemt deres partiaviser. Det fantes et klart skille i de skandinaviske maoistpartienes interne og eksterne utgivelser, der interne publikasjoner hovedsakelig tok for seg historiske utviklinger, ideologi og analyse mens de eksternrettede partiavisene tok for seg mer rapporterende og hendelsesorienterte saker. En ren komparasjon mellom de eksterne og interne utgivelser i disse partiene hadde også vært ønskelig, men med begrenset dekning av terrorhendelser i partienes interne utgivelser blir en slik sammenligning vanskelig innenfor denne oppgavens begrensninger.

Periodisering

Perioden for denne oppgaven er satt til 1970 til 1977, en tid med oppsving av både irsk, palestinsk og molukkansk anti-imperialistisk og nasjonalistisk terrorisme, samt venstreekstrem terrorisme i form av Baader-Meinhof/RAF i Vest-Europa. Alle disse gruppene og deres handlinger ble i varierende grad omtalt av de skandinaviske maoistpartienes publikasjoner, men hovedsakelig i deres partiaviser.

I løpet av oppgavens avgrensede periode traff Baader-Meinhof/RAFs venstreekstreme terrorisme også Skandinavia gjennom angrepet på den vest-tyske ambassaden i Stockholm i 1975. Periodiseringens siste år, 1977 er også tidspunktet for det som i ettertid har blitt kalt *den tyske høsten* med attentat av en statsadvokat, kidnapping av en industrimagnat og kapring av et passasjerfly som skapte store reaksjoner både internt i Vest-Tyskland og internasjonalt. Samtidig er året også det siste for Baader-Meinhof/RAFs første generasjon, som inkluderer terrorgruppens stiftere Andreas Baader og Gudrun Ensslin.

I løpet av perioden 1970 til 1977 enten er eller blir partiavisene *Kommunist/Arbejderavisen*, *Gnistan* og *Klassekampen* ukeaviser. I 1977 blir imidlertid norske *Klassekampen* en dagsavis. Et annet argument for en periodisering av syv år er derfor også det omfattende kildegrunnet, som med tanke på masteroppgavens omfang og fastsatte rammer også trenger å begrenses.

Hendelser

For oppgavens ønske om komparasjon av de skandinaviske partiene er det betydningsfullt at det er de samme hendelsene eller gruppene som blir omtalt, samtidig må disse stå ideologisk nære maoistpartienes egen ideologi. I gjennomgang av kildematerialet er det derfor blitt

plukket ut hendelser og grupper som faller nærme partienes ideologiske sfære og som blir omtalt av minst to av de tre partiene. Nasjonalistisk terrorisme i form av Offisielle IRA og Provisoriske IRA ble omtalt av både svenske KFML/SKP og norske SUF (m-l)/AKP (m-l). Terroraksjonen under de Olympiske Leker i München i 1972, utført av palestinske Svarte September ble omtalt av danske KFML/KAP og KFML/SKP, terrorgruppen ble også nevnt av SUF(m-l)/AKP(m-l) men da ett år senere, og mollukansk nasjonalistisk terrorisme i Nederland ble omtalt av danske KFML/KAP og norske SUF (m-l)/AKP (m-l).

Når det kommer til venstreekstrem terrorisme var det hovedsakelig i perioden 1970 til 1977 den vest-tyske terrorgruppen Baader-Meinhof/RAF som ble omtalt av de skandinaviske ml-partiavisene og følgelig er det denne gruppen som er blitt avgrenset i oppgaven.

Land

Oppgaven tar for seg terrorgrupper og terrorhendelser som opererte i Vest-Europa i perioden 1970 til 1977. En viktig grunn til dette er de demokratiske styresettene som finnes her i oppgavens periode. Majoriteten av disse gruppene hadde mulighet til å jobbe mot sine langsiktige mål gjennom politiske prosesser som diplomatiske forhandlinger, politisk debatt og politiske valg. Man hadde derfor her et alternativ til politisk vold.

Definisjoner

Både den overliggende og de underliggende problemstillingene til denne masteroppgaven bruker begrep det kan være nyttig å definere eller klargjøre nærmere. Disse begrepene kan i noen tilfeller være omstridte og uten en nærmere fastsettelse av hva som legges til grunn i disse begrepene kan oppgavens rammeverk virke diffus.

Holdning

I den norske bokmålsordboken er holdning definert som «*Måte å stille seg på, opptre på i en viss sak.*»¹ Holdning er her en måte å posisjonere seg eller utvise handling i forhold til en sak eller situasjon. Innenfor sosialpsykologi har man mer utbroderte definisjoner på holdning.

En mye brukt definisjon her er den engelske definisjonen på *Attitude* utformet av Alice Eagly og Shelly Chaiken som lyder: «*a psychological tendency that is expressed by evaluating a*

¹ Bokmålsordboka, s.v. «Holdning». 17.04.19. https://ordbok.uib.no/perl/ordbok.cgi?OPP=holdning&ant_bokmaal=5&ant_nynorsk=5&begge=+&ordbok=begge

particular entity with some degree of favor or disfavor»². Nærstående den engelske definisjonen har man Store Norske Leksikons definisjon, som blir oppgavens definisjon av holdning: «en tendens til å tenke, føle og handle positivt eller negativt overfor noe, som bestemte objekter, mennesker, ideer, verdier, med mer.»³

Maoistparti

Dette er politiske partier som har sin ideologi tuftet på maoismen, en variant av Marxisme-Leninismen som samtidig bygget på tekstene og omforminger av Mao Zedong.

Partiene stod lenge på prinsippet av væpnet revolusjon og nedrivning av det kapitalistiske system som skulle erstattes med proletariatets diktatur.

Terrorisme

Terrorisme er et svært omstridt begrep og per dags dato er det ingen universell konsensus rundt definisjon på verken *terrorisme* eller *terrorist*. Terrorisme både som omstridt begrep og terrorhendelsene på 1970-tallet blir tatt opp senere i oppgaven (Kap.3). Allikevel kan en overordnet definisjon på terrorisme være den utformet av Louise Richardson, og sitert av Nikolai Sitter som lyder: «*Terrorisme betyr å handle bevisst og voldelig mot sivile for å oppnå politiske mål.*»⁴

Kildemateriale

Kildegrunnet for denne masteroppgaven er hovedsakelig de skandinaviske maoistpartienes eksterne utgivelser i perioden 1970 til 1977. Disse var ment å publiseres bredere og mer åpent enn partienes interne publikasjoner som kun henvendte seg til partienes medlemmer.

Med eksterne utgivelser menes det publikasjoner med bred publisering og som henvendte seg til både medlemmer av partiet, samt andre utenforstående personer og som ble åpent solgt.

Dette var hovedsakelig partiaviser. Dette var redaksjonelle utgivelser som hadde relativt klare føringer for sine utgivelser. Som partiorganer var både redaktører og skribenter medlemmer av partiene, og utgivelsenes rolle var å fronte partiet utad.

² Eagly, Alice H. & Shelly Chaiken. *The Psychology of Attitudes*. Fort Worth: Harcourt Brace Jovanovich, 1993. S.1

³ Svartdal, Frode. «Holdning». i *Store Norske Leksikon*. 17.04.19. <https://snl.no/holdning>

⁴ Richardson, Louise. *What Terrorists Want: Understanding the Enemy, Containing the Threat*. New York: Random House. Sitert av Sitter, Nikolai. *Terrorismens Historie: Attentat og terrorbekjempelse fra Bakunin til IS*. Oslo: Dreyers Forlag, 2017. S.15

Danske KFML/KAPs eksterne utgivelse var partiavisen *Kommunist* som først ble utgitt i 1968, men som med partidannelsen av KAP ble omdøpt til *Arbejderavisen* i 1976.

Den danske partiavisen var i perioden fra 1970 og frem til 1976 mer eller mindre en månedsavis, men økte sin utgivelsesfrekvens i 1976 da den ble omgjort til en ukeavis.⁵

Som andre utgivelser hadde det danske partiet i perioden 1970-1977 publikasjoner som *Røde Fane* (1969-1994), og i perioder også *Kommunistisk Tidsskrift* (1973-1982) og *Marxistisk-Leninistisk Studiebrev* (1969-1970). Både utgivelser av partiavisen og andre publikasjoner til danske KFML/KAP finnes i originalutgaver hos Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv ved Arbejdermuseet i København.

Svenske KFML/SKPs eksterne publikasjon var partiavisen *Gnistan* som så sin første utgivelse i 1967. Partiavisen var månedsavis frem til 1973 da avisen fikk ukentlige utgaver, og avisen hadde faste utgivelser gjennom hele oppgavens utvalgte tidsperiode 1970 til 1977 (1967-1989). En annen ekstern utgivelse fra svenske KFML/SKP var *Marxistisk Forum* som ble startet opp i 1965 og fungerte primært som et teoretisk magasin. Utgivelsen av *Marxistisk Forum* fortsatte utover hele perioden 1970 til 1977 (1965-1985).

Originalutgaver av KFML/SKPs eksterne publikasjoner og mikrofilm av *Gnistan* finnes i samlingen hos Arbetarrörelsens Arkiv och Bibliotek i Huddinge, utenfor Stockholm.

Norske SUF (m-l)/AKP (m-l)s eksterne utgivelser for perioden 1970 til 1977 inkluderer utgivelser som *Røde Fane* (1972-2004), *Røde Garde* (1970-1980) og partiavisen *Klassekampen* som først ble utgitt i 1969. Avisen var en månedsavis frem til 1973 da den fikk ukentlige utgaver. Fra 1976 kom avisen ut to ganger i uken, før den året etter, 1. april 1977 ble en dagsavis. Avisen har siden 1991 vært en uavhengig avis uten partitilknytning.

Som internt medlemsblad hadde SUF (m-l)/AKP (m-l) i perioden 1970-1977 også *Tjen Folket* (1968-1988)

Originale utgaver av SUF (m-l)/AKP (m-l)s interne medlemsblad samt *Røde Fane*, *Røde Garde* og *Klassekampen* finnes i samlingen til Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek i Oslo. Ved oppløsningen av AKP i 2007 ble *Forvaltningsorgan for AKPs partihistorie* (FAP) stiftet, og organet drifter i dag nettstedet www.akp.no der flere komplette samlinger av partiets mange sentrale og lokale utgivelser ligger digitalisert og fritt tilgjengelig.

Klassekampens utgivelser er også tilgjengelige gjennom Nasjonalbiblioteket og deres nettsider: www.nb.no.

⁵ Oversikt over utgaver i arkivet til Arbejdermuseet i København. *Kommunist*: 1968-1969: 8 nummer, 1969-1970: 12 nummer, 1971-1972: 7 nummer, 1973-1974: 20 nummer, 1975: 9 nummer. *Arbejderavisen*: 1976:18 nummer, 1977: 47 nummer.

Historiografi

Historiografien rundt ml-bevegelsen i Skandinavia er relativt fraksjonert mellom verk som analyserer bevegelsen og dens utvikling, mer personlige erindringer fra personer som selv var med i bevegelsen og verk som tar for seg spesielle deler eller elementer ved de ulike partienes aktiviteter, som deres tilknytning til andre kommunistiske land gjennom vennskapsforeninger, eller frontgrupper tilknyttet motstanden mot Vietnamkrigen.

Først og fremst figurerer bevegelsen ofte i verk som tar for seg den større utviklingen på slutten av 1960-tallet, og da gjerne i tilknytning til student- og ungdomsopprøret, radikalisering, protestene mot Vietnamkrigen og andre politiske og kulturelle bevegelser som trekker eller får trukket sine røtter tilbake til tiden rundt 1968. Dette året kan nærmest regnes som et historisk og politisk fenomen sett ut i fra den betydelige mengden tekster og bøker som er viet til det. Bøker som svenske Ulf Bjereld og Marie Demkers *1968: När allt började*, norske Eva Bratholm og Joar Hoel Larsens *1968 : Året da kjærligheten blomstret og verden sto i brann*, Tor Egil Førland og Trine Rogg Korsviks *1968: Opprør og motkultur på norsk* og *Ekte Sekstiåttene* og danske Morten Bendix Andersen og Niklas Olsens *1968: Dengang og nu*, samt Thomas Ekman Jørgensen og Steven L.B. Jensens *1968 – og det der fulgte*, tar for seg flere av de politiske og kulturelle bevegelsene som så sin start eller videreutvikling i året 1968. Foruten Tor Egil Førland og Trine Rogg Korsviks *Ekte Sekstiåttene* som gjennom spørreundersøkelser blant annet har kartlagt hvem de såkalte «sekstiåttene» ved UiO var, hvilken bakgrunn de kom fra, og hvor radikale og politiske de var, er det i de andre tidligere nevnte verkene kun som en av flere bevegelser eller temaer at ml-bevegelsen opptrer.

Et verk der ml-bevegelsen inngår og som har et tema som knytter seg tett opp mot denne masteroppgaven er danske Mikkel Plums *Bombardér hovedkvarteret!* som undersøker den danske venstrefløyen, deres uttalelser, skrifter og handlinger fra Stalins død og frem til slutten av den Kalde Krigen. Plum har ikke spesielt fokusert på danske KFML/KAP og har heller ikke brukt Kommunist/Arbejderavisen som kilde i sitt verk, men noen omtalelser av Stalin, kampen mot EEC/EF, og døden til Mao Zedong i danske KFML/KAPs interne utgivelser har derimot blitt brukt, hovedsakelig fra *Kommunistisk Tidsskrift*.⁶

Verk som spesifikt tar for seg ml-bevegelsen i Skandinavia er det derimot mer begrenset mangfold av. I Danmark har man enda ingen spesifikke verk som beskriver KFML/KAP, men derimot finnes det verk der denne maoistbevegelsen er inkludert, først og

⁶ Plum, Mikkel. *Bombardér hovedkvarteret! Hvad venstrefløjen sagde, skrev og bedrev fra Stalins død til efter Murens fald*. København: Gyldendal, 2000

fremst i Peter Øvig Knudsens todels verk *Blekingegadebanden* som tar for seg utviklingen av den venstre-ekstreme kretsen innad i Gottfred Appels *Kommunistiske Arbejdskrets* (KAK) som bedrev våpentrening i palestinske leirer og utførte bankran til støtte for palestinsk frigjøring. Verket er en god kilde til de tidligere årene til KFML, da flere personer som ble sentrale i det danske maoistpartiet så sin oppkomst i KAK. Et annet nyttig verk for historien til danske KFML/KAP er overvåkningsrapporten til den danske PET-kommisjonen. Som i de andre skandinaviske landene bedrev også danske myndigheter overvåkning og kartlegging av ulike politiske partier og grupper under den Kalde Krigen, men til forskjell fra for eksempel den norske Lund-kommisjonens rapport tar større deler av den danske overvåkningsrapporten ikke bare for seg omfanget av overvåkningsorganet og dets aktivitet, men går tettere igjennom den historiske utviklingen til de ulike politiske bevegelsene og partiene. Her er det spesielt Rasmus Mariager og Mogens Pelts niende bind *PET's Overvågning af Den Antiimperialistiske Venstrefløj 1945-1989* som er relevant for den danske ml-bevegelsens historie.⁷ Samtidig blir også Danmark behandlet kort i Jon Rognlien og Nik. Brandals *Den store ml-boka: Norsk maoisme sett nedenfra*. Andre elementer rundt det danske maoistpartiet kommer frem i Peter Frederiksens *Kindkys af Pol Pot – Kampuchea og den danske forbindelse* som tar for seg noen av de danske delegasjonene som dro til Kambodsja under Pol Pots regime, deriblant fra KFML/KAP og artikler som ble publisert i partiavisen *Arbejderavisen*.⁸

I Sverige har den svenske ml-bevegelsen fått flere utgivelser om seg. De fleste av disse tar for seg oppkomsten av ml-bevegelsen i Sverige, mens andre tar for seg deler av KFML/SKPs aktivitet, som deres frontgrupper eller vennskapsforbund. Hovedverkene for denne oppgaven må her regnes som Lars Åke Augustsson og Stig Hanséns *De svenska maoisterna*, Jan Engbergs *Utanför systemet: Vänstern i Sverige 1968-78* og utgitt i nyere tid, Ingrid Wällgrens *Mao i Sverige*. Disse verkene tar for seg utviklingen av svenske KFML/SKP, samt splittelsene som kom utover 1970-tallet. *De svenska maoisterna* bærer her mye preg av erindring fra forfatterne som selv har bakgrunn fra ml-bevegelsen, og inneholder intervjuer med andre tidligere medlemmer og sentrale skikkelser.⁹ *Utanför systemet* og *Mao i Sverige* derimot er skrevet av akademikere. Førstnevnte ble utgitt i 1978 og derfor før bevegelsens nedgang som av den grunn ikke får noen beskrivelse. Boken gir derimot et godt

⁷ Mariager, Rasmus & Mogens Pelt. (Red.). *PET-kommisjonens beretning: B. 9: PET's overvågning af den antiimperialistiske venstrefløj 1945-1989*. København: Justitsministeriet, 2009

⁸ Frederiksen, Peter. *Kindkys af Pol Pot Kampuchea og den danske forbindelse*. København: Lindhardt og Ringhof, 2004

⁹ Augustsson, Lars Åke. & Stig Hansén. *De svenska maoisterna*. Göteborg: Lindelöws bokförlag, 2001

bilde av oppkomsten til den svenske ml-bevegelsen.¹⁰ *Mao i Sverige* derimot ble utgitt i 2017, og utfyller den svenske historiografien med dypere utforskning av de ideologiske utviklingene innad i den svenske ml-bevegelsen, særegenheter ved den svenske maoismen og en nærmere beskrivelse av bevegelsens nedfall.¹¹ Som i Danmark finnes det også gode beskrivelser av den svenske ml-bevegelsens utvikling i den svenske overvåkningsrapporten, spesielt relevant for denne oppgaven er utredningen *Hotet från vänster: Säkerhetstjänsternas övervakning av kommunister, anarkister m.m. 1965-2002*.

Foruten oppgavens relevante kilder har man også andre svenske verk som tar for seg elementer av ml-bevegelsens aktiviteter i Sverige. Anne Hedéns *Röd stjärna över Sverige* tar her også for seg maoismens rolle i Sverige, men da i et større bilde av svensk radikaliserings på 1960- og 1970-tallet, med spesielt fokus på reisene og beretningen fra det svensk-kinesiske vennskapsforbundet. Andre elementer rundt den svenske ml-bevegelsen tas også opp i Peter Fröber Idlings *Pol Pots leende* der de svenske reisene og beskrivelsene av Kambodsja under Pol Pot blir utforsket. Kim Salomon tar for seg FNL-gruppen i Sverige, der ml-bevegelsen var sterkt tilknyttet i boken *Rebeller i takt med tiden*.

I Norge har man flere verk og hovedoppgaver som tar for seg den norske ml-bevegelsen. For denne oppgaven må hovedverkene her regnes som Hans Petter Sjølies *Mao, min Mao*, Terje Tvedts *(ml)–En bok om maoismen i Norge*, og den tidligere nevnte *Den store ml-boka: Norsk maoisme sett nedenfra* av Jon Rognlien og Nik. Brandal.

Andre verk som også behandler deler av aktivitetene til norske SUF (m-l)/AKP (m-l) inkluderer Rune Ottosens *Turist i Utopia*, Erling Folkvords *Rødt! – på barrikadene for AKP og RV*, Harald Skjønbergs *På parti med Stalin?* Og Bård Larsens *Idealistene*.

Tidligere partileder i AKP (m-l) Pål Steigan har også skrevet to verk som tar for seg ml-partiet, først med *På den himmelske fredsplass: Om ml-bevegelsen og En Folkefiende*.

Foruten disse er det også blitt skrevet om Tron Øgrim, som var en sentral person i den norske ml-bevegelsen i boken *Tron Øgrim: Det revolusjonære fyrverkeri* av Bo Brekke.

Et nyttig verk når det kommer til Klassekampen er Alf Skjeseths *Sykle på vatnet* som tar for seg utviklingen av den norske partiavisen.¹²

Av norske hoved- og masteroppgaver om den norske ml-bevegelsen har man etter hvert fått flere som tar for seg ulike elementer av norske AKP (m-l). Hovedsakelig kan man

¹⁰ Engberg, Jan., Christian Hårleman., Sven E. Olsson., Lasse Pettersson., Björn-Erik Rosin. & Sören Wibe. *Utför systemet: Vänstern i Sverige 1968-78*. Tema Nova. Stockholm: Rabén & Sjögren, 1978

¹¹ Wällgren, Ingrid. *Mao i Sverige*. Stockholm: Dialogos, 2017

¹² Se også Kjetil Bulls hovedoppgave *Frå løpesetel til dagsavis* (2007) for utviklingen av Klassekampen.

sette disse oppgavene inn i ulike kategorier etter hva de utforsker enten intern utvikling av partiet, forholdet til eksterne bevegelser eller land, forhold til innenriks politiske saker og knytninger til kunst og kultur.¹³ Nyttige for denne oppgaven har vært Hans Petter Sjølies *Fra Raddis til Kader: Kineseri i tidens ånd*, og Håkon Kolmannskogs *Ideologisk leiarskap i den norske ml-rørsla*.¹⁴ Disse hoved- og masteroppgavene tar for seg utviklingen i norske SUF(m-l)/AKP (m-l). Kollmannskog fokuserer her på forhold internt i partiet, mens Sjølie tar for seg en mer generell utvikling. Noen hoved- og masteroppgaver tar også for seg aviser og omtaler i forbindelse med det norske maoistpartiet, som Aksel Hansen Overskotts *Framstillinger av AKP (m-l) i Aftenposten og VG, 1973-74*, og Vegard Hareide Øvrelids *Frå sosialistiske broderkyss til konservativ fordømming* som begge tar for seg omtalelser i aviser.¹⁵

Overskotts oppgave omhandler mottakelsen AKP (m-l) fikk av Aftenposten og VG med sin partistiftelse, mens Øvrelid undersøker et knippe norske aviser, deriblant Klassekampen, og deres omtalelse av Pol Pots regime. Disse har vært nyttige i den forbindelse at de tar for seg omtalelser i aviser. Overskotts oppgave har i motsetning til denne oppgaven brukt diskursanalyse i sin undersøkelse av den redaksjonelle mottakelsen det norske maoistpartiet fikk. Øvrelid sin oppgave har tatt for seg blant annet Klassekampen i sin analyse av omtalelsen som Pol Pots Røde Khmer fikk i Norge. Her har han derimot ikke sammenlignet ml-bevegelsen alene, men flere ulike avisers politiske ståsteder i et spekter mellom en konservativ og en progressiv side. I denne brede og varierte historiografien er det derimot ingen verk som tar for seg alle de tre skandinaviske maoistpartiene samtidig, eller deres holdninger til verken vold eller terrorisme.

Når det kommer til historiografien rundt terrorisme så er dette et enormt forskningsfelt, spesielt etter 11. september 2001. Det finnes utallige verk om radikalisme, terrorisme,

¹³ Ann-Mari Skorpens *Maoisme på norsk og svensk* (1995), Robert Herman Røds *AKP (m-l) og ideen om renhet* (2013), Ole Martin Reimes *Tjen Folket – koste hva det koste vil* (2010), Anders Holsbø Istads *Politiske endringer i den norske ml-rørsla 1969-1980*, og Egil Jensens *Forvitring av et kommunistisk prosjekt* (2008) tar også for seg andre interne utviklinger. Oppgaver som tar for seg partiets forhold til eksterne bevegelser og andre land inkluderer: Christian Holm Jensens ‘*Sjåhen satt på gulltrone, Khomeini sitter på gulvet*’ (2013), Ivan Kristoffer Nilsens *ML-bevegelsen og krigen i Kambodsja, 1970-1975* (2014), Dan Roger Kvilstads *Fyrtårnet som slukket* (2011) og Ragnhild Morks *Kinas Raude Sol* (1996).

Natalia Zubillagas ‘*Det nasjonale spørsmålet*’ (2007) tar for seg partiets holdning til EEC-debatten og Svalbard, mens både Ingrid Lykkeslet Strømskogs *Litteratur i kampen* (2008) og Nora Ceciliedatter Nerdrums *Bildene er mitt våpen* (2007) tar for seg ml-bevegelsens knytning til kunst og kultur.

¹⁴ Sjølie, Hans Petter. *Fra Raddis til Kader: Kineseri i tidens ånd (om ml-erne og det antiautoritære opprøret)*, Hovedoppgave. Universitetet i Oslo, 2002.; Kolmannskog, Håkon. *Ideologisk leiarskap i den norske ml-rørsla: Det umoleges kunst 1965-1980*. Hovedoppgave. Universitetet i Oslo, 2006.

¹⁵ Overskott, Aksel Hansen. *Framstillinger av AKP (m-l) i Aftenposten og VG, 1973-74*. Masteroppgave. Universitetet i Oslo, 2012.; Øvrelid, Vegard Hareide. *Frå sosialistiske broderkyss til konservativ fordømming: Norsk presse og Raude Khmer-styret i Kambodsja 1975-1979*. Masteroppgave. Høgskulen i Volda, 2014

ekstremisme og terrorhistorie. Når det kommer til terrorisme og venstreekstremisme er oppgavens hovedverk Øystein Sørensen, Bern Hagtvat og Nik. Brandals *Venstreekstremisme – Ideer og bevegelser*. Sørensen, Hagtvat og Brandals verk tar over 13 kapitler for seg venstre-ekstremisme i ulike former, fra norske AKP (m-l)s forhold til Kambodsja, partiets ekstremistiske elementer og ytringsfrihet til den mer generelle vestlige maoismen, venstreekstremistisk terrorisme samt venstresidens forhold til Midtøsten.¹⁶ Når det kommer til den historiske utviklingen av terrorisme er hovedverk for oppgaven å regne Jan Oskar Engenes *Terrorism in Western Europe*, Nikolai Sitters *Terrorismens Historie*, og Walter Laquers *A History of Terrorism*. Mens Engene fokuserer på utviklingen av terrorisme på 1970-tallet med en kvantitativ fremgangsmåte, tar de to andre verkene for seg den mer generelle historiske utviklingen av terrorisme.¹⁷

Metodikk og teori

Denne oppgaven har både en heuristisk og kontrasterende tilnærming til maoistpartiene i Skandinavia. Her søkes det ikke bare avdekke eller oppdage, men også å sammenligne.

De utvalgte problemstillingene for denne oppgaven ønsker å utforske hvilke holdninger de tre skandinaviske maoistpartiene hadde til venstreekstrem og anti-imperialistisk terrorisme i perioden 1970 til 1977, og sammenligne disse. Primærkildene er derfor partiets egne uttalelser og omtalelser av terrorisme i samme periode. Disse publikasjonene kan sies å være både *levninger* og *beretninger*.¹⁸ Bruk av aviser og tidsskrifter som kilder er derimot ikke uten sine fallgruver, da begge i all hovedsak må sies å være resultat av redaksjonelt arbeid. Disse vil derfor ikke nødvendigvis gi ett fullverdig overblikk over kontrasterende syn og meninger utenfor redaksjonene. I partiavisers tilfelle må det redaksjonelle arbeidet sies å være tett knyttet opp til partiledelsens meninger og ønsker, noe som gjør de både hensiktsmessige og relevante for denne oppgavens problemstillinger. Allikevel var det en god takhøyde for ulike meninger, spesielt i partiavisen, der uttrykk for uenigheter, spørsmål og påpekninger fant sin vei inn i avisene gjennom skriverinnlegg.

¹⁶ Sørensen, Øystein., Bernt Hagtvat. & Nik. Brandal. *Venstreekstremisme*. Oslo: Dreyers Forlag, 2013

¹⁷ Engene, Jan Oskar. *Terrorism in Western Europe: Explaining the Trends since 1950*. Cheltenham: Edward Elgar, 2004.

¹⁸ Som levning kan utgivelsene her gi et overblikk over hvordan partiene normativt forholdt seg til verden rundt seg, spesielt i sin vurdering av hendelser og grupper. Som beretning gir utgivelsene et bilde av hvordan terrorhendelser og grupper faktisk ble beskrevet og omtalt.

I følge Knut Kjeldstadli er historiefaget helst en blanding av både kvantitative og kvalitative tilnærminger.¹⁹ En lignende tilnærming har innledningsvis blitt brukt i arbeidet med denne oppgavens kildemateriale.

Kvantitativ og kvalitativ metode

Gjennomgangen av denne oppgavens kildematerialet har først elementer av kvantitativ metode. Her har alle utgaver av norske Klassekampen, Tjen Folket, Røde Fane og Røde Garde, svenske Gnistan, meddelande från KFML, KFML informationsbulletin og Marxistiskt Forum, samt danske Kommunist/Arbejderavisen, Røde Fane, Kommunistisk Tidsskrift og Marxistisk-leninistisk studiebreve for perioden 1970 til 1977 blitt gjennomlest for omtalelser av terrorisme. Både lederartikler, artikler og leserbrev har blitt gjennomgått.

Noen av disse utgivelsene omtalte terrorisme og/eller terrorgrupper i tidsperioden 1970 til 1977, mens andre av utgivelsene ikke inneholdt noen form for omtalelse av terrorisme.

Dette har altså vært en kvantitativ prosess der målet har vært å avdekke en avgrenset egenskap i et utvalg av flere enheter.

En kvalitativ tilnærming har deretter blitt brukt ved utvelgelse av hendelser og grupper som blir nevnt i noen av disse publikasjonene og som blir omtalt av minst to av de tre maoistpartienes utgivelser. Det har vært hensiktsmessig med dette utvalget av hendelser/og eller grupperinger, først og fremst da partiutgivelsenes bruk av begrep tilknyttet terrorisme i visse tilfeller er relativt vid, og i noen tilfeller blir brukt om grupper eller hendelser som rent definisjonsmessig enten ikke kan defineres som terrorisme eller blir brukt i en videst mulig definisjon av terrorisme.²⁰ En annen grunn har vært et ønske om så mange kontaktpunkter som mulig mellom de tre skandinaviske maoistpartienes omtalelser som et utgangspunkt for komparasjon mellom de tre partiene. Videre følger aktuelle teorier for denne oppgaven.

Hermeneutikk

Av de omtalelser som har blitt utvalgt fra de skandinaviske maoistpartienes publikasjoner i perioden 1970 til 1977 er forståelse av disse kildene helt grunnleggende for oppgavens problemstillinger. Uten forståelse for hva kildene sier om terrorisme kan ikke problemstillingene svares på. Hermeneutikk har en lang historie innen humaniora, først som

¹⁹ Kjeldstadli, Knut. *Fortida er ikke hva den en gang var: En innføring i Historiefaget*. Oslo: Universitetsforlaget, 1992 (2. Utg.). S.129

²⁰ F.eks. I Gnistan, Nr.7 (1975) S.13 går politirazziaer i Vest-Tyskland under tittelen *Polisterror i Västberlin*, eller danske Kommunist/Arbejderavisen som i Nr.36 (1977) S.12 kommenterer en tv-debatt med tittelen: *Tv-terror fra Silkeborg*.

skrifttolkning av Bibelen. Senere har hermeneutikk blitt brukt på andre tekster for deretter å bli en filosofisk teori om all forståelse. Denne utviklingen kan også sees i Jan Eivind Myhres definisjon av hermeneutikk som «*fortolkningskunst og forståelseslære*». ²¹

Hermeneutikken forstås her ikke kun som en form for fortolkning av fortidens kilder, men også som en lære om forståelse. Sentralt innen hermeneutikken er den hermeneutiske sirkel, der leser med sine fordommer møter teksten som skal tolkes. Ifølge Sissel Lærgreid og Torgeir Skorgen kommer enhver betraktning av for eksempel en tekst «*ut fra en synsvinkel som er farget både av situasjonen man til en hver tid befinner seg i og av egen kulturelle bakgrunn, kunnskap, forventning og fordom*». ²²

I den hermeneutiske sirkel tolkes teksten både ut i fra sine deler men også i sin helhet. Med dypere forståelse for teksten revideres leserens fordommer, som igjen utløser nyere og dypere forståelse. ²³ Eller som Knut Kjeldstadli ordlegger det: «*Vi blir fortrolig med fortida*». ²⁴

Samtidig i denne oppgaven sees de enkelte omtalelser ikke bare i lys av seg selv, men også i sammenheng med andre omtalelser av andre terrorhendelser eller terrorgrupper og på tvers av andre utgivelser. Det er imidlertid viktig å merke seg at hermeneutikk ikke er fri for kritikk eller potensielle negative aspekter. Paul Ricoeur har i sin form for hermeneutikk lagt vekt på et motiv om å avsløre eller gjennomskue noe. Ved å forholde seg for tro til teksten utelukker man, ifølge Ricoeur, muligheten for at teksten har som formål å forlede oss eller at den skjuler sin egentlige mening for leseren. ²⁵ Dette er relevant også for denne oppgaven, samtidig er oppgavens fokus på holdningene som nettopp ble uttrykt av de skandinaviske maoistpartiene gjennom deres publikasjoner, noe som reduserer men ikke utelukker mulighetene for forledelse.

Komparasjon

Ifølge Heinz-Gerhard Haupt driver alle historikere med en eller annen form for komparasjon: «*De sammenligner en tidligere hendelse med en senere, ett generelt trekk med ett spesifikt, de ser komparativt på forskjellige geografiske områder, i forskjellige epoker*».

²¹ Myhre, Jan Eivind. *Historie: En introduksjon til Grunnlagsproblemer*. Oslo: Pax Forlag, 2014. S.18

²² Lærgreid, Sissel og Torgeir Skorgen. «Innledning: Kampen om forståelse – et essay om hermeneutikkens brennende spørsmål og anti-hermeneutikkens problem» i Lærgreid, Sissel og Torgeir Skorgen (Red.) *Hermeneutikk: En innføring*. Oslo: Spartacus/ Scandinavian Academic Press, 2014. S. 23

²³ Denne sirkelen er basert på Heidegger og Gadammers hermeneutiske sirkel. Kilde: Krogh, Thomas. *Hermeneutikk: Om å forstå og fortolke* (2.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk, 2014. S.53

²⁴ Kjeldstadli, Knut. *Fortida er ikke hva den en gang var*. S.124

²⁵ Krog, Thomas. *Hermeneutikk*. S.88-90, Se også: Jan Eivind Myhre. *Historie*. S.28

*Uten sammenligning kan nesten ingen historiske undersøkelser avansere.»*²⁶

Jan Eivind Myhre konstaterer at historikere i stor grad sammenligner, kanskje ikke like innforstått og bevisst, men kanskje aller mest indirekte, underforstått og implisitt.²⁷

Allikevel fastslår Leidulf Melve at komparativ historie ikke har blitt særlig omfavnet av historikere.²⁸ Særlig er dette knyttet til det høye abstraksjonsnivået som noen komparative undersøkelser kan ende opp med, spesielt de som tar for seg flere store enheter på makro-nivå og sammenligner disse på tvers av lengre tidsperioder, også kalt diakront. For å sikre at undersøkelsen ikke blir for generell og diffus er det derfor viktig å ha et klart utvalg av og tilnærming til objektene man ønsker å sammenligne.

På sitt mest grunnleggende har komparasjon en kontrasterende funksjon, altså at en ved sammenligning av to eller flere enheter lettere får grep om særegenhet av et fenomen i hver av de respektive enhetene.²⁹ Den britiske filosofen John Stuart Mill opererte med to ulike tilnærminger til sammenligning. Disse to metodene som Mill kalte *the method of agreement* og *the method of difference*, har Knut Kjeldstadli valgt å kalle henholdsvis

Overenstemmelsesmetoden og *Forskjellsmetoden*.³⁰ Ved å velge ulike enheter kan man ved overenstemmelsesmetoden finne likheter ved enhetene, mens man ved forskjellsmetoden søker etter ulikheter ved så like enheter som mulig. Disse tilnærmingene kan også kombineres, slik at man søker etter både likheter og ulikheter påpeker Kjeldstadli.³¹

Denne oppgavens undersøkelse tar i bruk begge disse tilnærmingene i sin undersøkelse av de skandinaviske maoistpartiene. Foruten valg av begge tilnærmingene er komparasjonen også blitt rammet inn av oppgavens problemstillinger. Her er antall undersøkelsesenheter begrenset til maksimalt tre (KFML/KAP, KFML/SKP og SUF (m-l)/AKP (m-l)), og i noen tilfeller kun to enheter. Sammenligningen kan sies å være en kombinasjon av både synkron og diakron, men hovedvekten er derimot på det synkrone, der undersøkelsen forgår over en

²⁶ (Min oversettelse) «They compare an earlier event to a later one, a general feature to a specific one; they look comparatively at different geographic areas, at different epochs. Without comparison, almost no historical study can move forward.» Haupt, Heinz-Gerhard. «Comparative history – a contested method» *Historisk Tidsskrift* (Sverige) 127: 2007: 4, S.697

²⁷ Myhre, Jan Eivind. *Historie*. S.99

²⁸ Melve, Leidulf. «Komparativ historie: Ei utfordring for historiefaget?» *Historisk Tidsskrift* (Norge) 88:2009:1, S.61

²⁹ Melve, Leidulf. «Kap. 6: Å arbeide komparativt» i Melve, Leidulf & Teemu Ryymin (Red.) *Historikerens Arbeidsmåter*. Oslo: Universitetsforlaget, 2018. S.72

³⁰ Kjeldstadli, Knut. *Fortida er ikke hva den en gang var*. S. 266

³¹ *Ibid.* S.266-267

rimelig begrenset periode (1970-1977). Samtidig forholder komparasjonen seg til primærkilder (partienes egne publikasjoner fra valgt periode).³²

Kjeldstadli gir i sin artikkel *Nytten av å sammenlikne* noen forutsetninger for en komparasjon i møte med de mest vanligste fellene til denne metoden. Først og fremst legger han vekt på at enhetene som sammenlignes er av kommensurable størrelser.³³ Maoistpartiene i Skandinavia var alle tre marginale partier, samtidig hadde de ulike medlemsmasser. I rent omfang derimot var de å regne som promillepartier i de skandinaviske landene.

Kjeldstadlis neste forutsetning er at studieobjektene vi tar for oss har et visst systematisk preg, eller med andre ord: «*at de er ordnet etter visse logikker, at de lar seg iaktta, identifisere som en viss type.*»³⁴ Her legger han også vekt på at systematisk preg ikke betyr at enhetene vi tar for oss er komplett unike, men at det også finnes en grad av likhet mellom dem. Altså at de kan plasseres i samme logiske klasse.³⁵ Her faller partienes karakter som maoistpartier inn, som ikke bare partier med fastsatt ledelse og egne publikasjoner, men også som inspirerte og følgende av marxisme-leninismen Mao Zedongs tanke. På tross av sine ulike størrelser og gjennomslagskraft opererte de skandinaviske maoistpartiene etter lik ideologi, og i rimelige like politiske systemer. Den tredje forutsetningen til Kjeldstadli er at variablene vi sammenligner må være definerte. I denne oppgaven er disse definert gjennom problemstillingene og deres avgrensninger.

Ved å ta utgangspunkt i et meso-nivå med valg av tre partier, og sammenligne disse nært i både rom og tid (Skandinavia, 1970-1977), samt omtalelser av et utvalg av flere terrorhendelser og terrorgrupper går denne oppgaven inn for et begrenset abstraksjonsnivå, og at funnene i undersøkelsen er representative.

Videre i oppgaven vil kapittel 2 ta for seg de skandinaviske maoistpartienes historie, kapittel 3 tar for seg terrorisme som begrep og oppgavens utvalgte terrorgrupper og terrorhendelser i perioden 1970-1977, før de empiriske kapitlene (4, 5 & 6), som er oppdelt etter land tar for seg omtalelsene av oppgavens avgrensede handlinger/grupper. Kapittel 7 er oppgavens konklusjon der oppgavens problemstillinger skal besvares på bakgrunn av undersøkelsens funn.

³² De fire valgene; mellom antall undersøkelsesenheter, mellom synkron og diakron, fokus på likheter og/eller ulikheter samt bruk av primære eller sekundære kilder blir av Leidulf Melve kalt komparasjonens fire dimensjoner. Se Melve, Leidulf. «Kap. 6: Å arbeide komparativt». S.74

³³ Kjeldstadli, Knut. «Nytten av å sammenlikne.» i *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 5:1988, S.440, Også forklart i: Melve, Leidulf «Kap. 6: Å arbeide komparativt», S.87

³⁴ Kjeldstadli, Knut. «Nytten av å sammenlikne». S. 440

³⁵ Ibid. S.441

Kapittel 2: Den skandinaviske maoismen

Den skandinaviske ml-bevegelsen var i stor grad et produkt av sin tid, en tid med simultan velstandsøkning og radikaliserings. Utover 1960-tallet ble store deler av den oppvoksende ungdomsgenerasjonen radikaliserert. I Tor Egil Førland og Trine Rogg Korsviks undersøkelse av et utvalg av de som tok sine fag ved Universitetet i Oslo (UiO), og som var under 30 år gamle i 1968, viser at samtlige årskull fra 1964 til 1973 ved UiO ble radikaliserert i denne perioden.³⁶ I sin forklaring på denne radikaliserings peker Førland og Korsvik på tre grunner: velstandsøkningen, studenteksplosjonen og Vietnamkrigen.³⁷ Disse tre grunnene er også blant Kjell Östbergs foranliggende utviklinger til radikaliserings i Sverige på 1960-tallet.³⁸ Samtidig blir studenteksplosjon og velstandsøkningen pekt på av Thomas Ekman Jørgensen og Steven L.B. Jensen når det kommer til radikaliserings av dansk ungdom på den samme tiden, der 1960-tallet ble en periode der lønninger steg mens arbeidstid sank, noe som gav overskudd både av tid og penger. På samme tid ble perioden mellom barndom og voksenalder forlenget med det stigende utdanningsnivået. Man kunne derfor både påta seg andre roller og utforske andre aktiviteter enn tidligere.³⁹

Etterkrigstiden i Skandinavia var preget av vekst, velstand og stabilitet, men også av gryende opprør mot foreldregenerasjonen, forbrukersamfunnet, forurensning og den rådende politikken. Økonomisk betydde etterkrigstiden et oppsving. Over hele den vestlige verden begynte økonomien sakte men sikkert å ta seg opp etter de ødeleggende krigsårene. Det samme var tilfellet for Skandinavia, som med unntak av noen avbrekk i 1957 og 1973/74, så en sterk vekst frem mot slutten av 1970-tallet. Perioden fra rundt 1950 til 1973 blir ofte kalt for «*The Golden Age*» eller i norsk sammenheng «*de gylne tiår*».⁴⁰

Med den økonomiske oppgangen, voksende materiell velstand og en utvidende velferdsstat var studentene som nå flokket inn på universitetene i Skandinavia, og resten av den vestlige verden, vokst opp under de kanskje beste forholdene en enkelt ungdomsgenerasjon hadde opplevd frem til da. Over hele den vestlige verden opplevde man på 1960-tallet en studenteksplosjon da de store barnekullene etter *baby boomen* rett etter andre verdenskrig nå var klare for å ta høyere utdanning. I Skandinavia hadde utdanning ved universiteter og høyskoler tradisjonelt sett vært forbeholdt de øvre samfunnsjiktene, der unge menn ble

³⁶ Førland, Tor Egil, & Trine Rogg Korsvik. *Ekte Sekstiåttene*. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2008. S.45

³⁷ Ibid. S.252

³⁸ Östberg, Kjell. *1968 – när allt var i rörelse: Sextiotalsradikaliseringen och de sociala rörelserna*. Stockholm: Prisma, 2002. S.9-13

³⁹ Jørgensen, Thomas Ekman & Steven L.B. Jensen. *1968 – og det der fulgte*. København: Gyldendal, 2008. S.51-52

⁴⁰ Olstad, Finn. *Den Lange Oppturen: Norsk Historie 1945-2015*. Oslo: Dreyers Forlag, 2017. S. 14

sendt, før en karriere innen de øverste trappetrinnene i den statlige administrasjonen ventet. Bølgen av nye studenter fra alle samfunnslag og bygder forandret de tidligere eksklusive utdanningsinstitusjonene om til masseuniversiteter.

I Sverige ble antallet studenter mer en tredoblet på ti år, fra rundt 37 000 studenter i 1960 til 120 000 i 1970.⁴¹ Det samme skjedde i Danmark, der antall studenter ved Universitetet i København vokste fra rundt 7 000 i 1958 til 21 000 i 1968, mens man i samme periode så en fire-dobling ved Universitetet i Århus, der antallet studenter stoppet på rundt 8 000.⁴²

I Norge fikk man også en tredobling. Totalt fantes det 6822 studenter i Norge i 1957, men frem til 1969 eksploderte dette tallet til 27 483, og antallet studenter ved Universitetet i Bergen fem-doblet seg.⁴³ Ved Universitetet i Oslo gikk antall studenter fra 5 500 i 1960 og opp til 17 000 i 1970, en tredobling som i resten av Skandinavia.⁴⁴

Ungdomsgenerasjonen som først flommet inn på universitetene på 1960-tallet var den samme som gjorde opprør mot slutten av det samme tiåret. Ungdomsopprør er riktignok ikke noe nytt fenomen, og allerede på 1950-tallet kunne man skimte et gryende ungdomsopprør, først med rockemusikk og beatnick-kultur, men som utover 1960-tallet tok form av hippiebevegelse, Bob Dylan og protester mot Vietnamkrigen.⁴⁵ Med oppgangen i etterkrigstidens Skandinavia hadde man ikke bare fått frislipp av varer som tidligere hadde vært rasjonert og begrenset, og vaskemaskiner og tv-apparat i hjemmene, men et helt nytt forbrukersamfunn. Utover 1960-tallet begynte det gradvis å utvikle seg motstand mot disse nye utviklingene i samfunnet som gikk under begrepet *sløserisamfunnet*, eller det man i dag henviser til som *bruk og kast* samfunnet. Interessen til noen ungdommer lå utenfor sfæren av materiell velstand og utvikling.⁴⁶ Spesielt motstanden mot Vietnamkrigen var en kampsak for den skandinaviske ungdomsgenerasjonen. I følge James Godbolt kom fremveksten av bevegelser mot Vietnamkrigen omtrent samtidig i Skandinavia. I Danmark kom den første protestaksjonen i 1964, med etablering av nasjonale vietnamorganisasjoner først i 1967.

I Sverige kom den første offentlige protesten i 1965, med en samlet vietnambevegelse *De Förenade FNL-grupperna* (DFFG) året etter.⁴⁷ I Norge kom den første skikkelige protesten

⁴¹ Bjereld, Ulf, & Marie Demker. 1968: *När allt började*. Stockholm: Hjalmarson & Högberg, 2018. S.40

⁴² Jørgensen, Thomas Ekman, & Steven L.B. Jensen. 1968– og *det der fulgte*. S.83

⁴³ Berntsen, Harald. «*Fra sekstienere til sekstiåttene*» i Hjeltnes, Guri. (Red.). Universitetet og studentene: Opprør og identitet. Oslo: Universitetet i Oslo, 1998. S.176

⁴⁴ Brathom, Eva, & Joar Hoel Larsen. 1968: *Året da kjærligheten blomstret og verden sto i brann*. Oslo: Font Forlag, 2018. S.126

⁴⁵ Ustvedt, Yngvar. *Det skjedde i Norge: Bind 3, 1961-72: Overflod og opprør*. Oslo: Gyldendal Forlag, 1981, S.331

⁴⁶ Ibid. S.328-330

⁴⁷ Godbolt, James. *Den norske Vietnambevegelsen*. Oslo: Unipub, 2010. S.67-68

også i 1965, arrangert av Studentersamfundet ved Universitetet i Oslo, med fremvekst av nasjonale vietnamorganisasjoner i årene etter.⁴⁸ Utviklingen av masseuniversitet med populære samfunnskritiske studielinjer, kampsaker som Vietnamkrigen, gryende opprør mot autoriteter, samt det faktum at stemmealderen i Skandinavia utover store deler av 1960-tallet var på 21 år, er store grunner til at deler av den skandinaviske ungdomsgenerasjonen ble radikalisert utover 1960-tallet.⁴⁹ I Vesten krystalliserte denne radikaliseringen seg i voldsomme opprør flere steder, mest notabelt i Paris i 1968. Et av unntakene var de skandinaviske landene som så et særdeles mer roligere opprør dette året.

1968 i Skandinavia – et rolig bruddår

Av de skandinaviske landene var det Danmark som fikk flest hendelser i forbindelse med studentopprøret i 1968, mener Thomas Ekman Jørgensen. Opprøret fikk her en kontinuerlig utvikling og tilstedeværelse fra 1968 og frem til 1971, med protester og voldelige konfrontasjoner med politiet.⁵⁰ I Danmark kom studentprotestene i gang den 21. mars 1968 da en gruppe psykologistuderer ved Universitetet i København på et aksjonsmøte vedtok å gå i streik mot all undervisning.⁵¹ Fra dette tidspunkt utviklet studentaksjonen seg i Danmark med større og videre protester i april og mai det samme året. Det danske studentopprøret skilte seg markant fra det svenske og norske opprøret, ikke kun med en mer langvarig og til dels mer voldelige aksjonsbevegelse, men også av samlende kampsak. Både i Sverige og Norge var det først og fremst reformforslag som samlet studentene til protest, mens denne faktoren var fraværende i Danmark.⁵²

I Sverige var det *Universitetskanslerämbetets arbetsgrupp för fasta studiegångar* (UKAS) som samlet studentene til protest.⁵³ I forbindelse med den massive økningen av studenter hadde den svenske Riksdagen bedt *Universitetskanslerämbetet* om en utredning av faste studieprogram ved de svenske universitetene. Forslagene fra UKAS som blant annet inneholdt faste studieprogram, kontinuerlige prøver, mulighet for utestengelse av studenter

⁴⁸ Ibid. S.28-29

⁴⁹ Stemmealderen i Danmark var utover hele 1960-tallet på 21 år, og ble senket i 1971 til 20 år, før den kom ned til 18 år i 1978. I Sverige ble stemmeretten satt ned til 20 år i 1965, ned til 19 år i 1969 og satt til 18 år i 1975. I Norge var stemmerettsalderen 21 år frem til 1967, da den ble satt ned til 20 år, før den ble satt til 18 år i 1978.

⁵⁰ Jørgensen, Thomas Ekman. «Scandinavia» i Klimke, Martin & Joachim Scharloth (Red.). *1968 in Europe: A History of Protest and Activism, 1956-1977*. New York: Palgrave Macmillian, 2008. S.244-245

⁵¹ Jensen, Steven. L.B., «'Unge leger samfund og nogle laver kup.'': Det danske studentopprør mellem livsstilsradikalisme og politisk aktivisme» i Andersen, Morten Bendix & Niklas Olsen (Red.). *1968: dengang og nu*. København: Museum Tusulanums Forlag, 2004. S.32

⁵² Jensen, Steven. L.B., «Om 1968 og det danske studentopprør» i Hjeltnes, Guri. (Red.). *Universitetet og studentene: Opprør og identitet*. Oslo: Universitetet i Oslo, 1998. S.108-109

⁵³ Bjereld, Ulf & Marie Demker. *1968: När allt började*. S.147-148

og normerte studietider, samlet både studenter og lærere til protester.⁵⁴ Reformforslagene førte blant annet til at studenter ved Universitetet i Stockholm okkuperte sine egne kårhus i noen dager i protest mot forslagene.⁵⁵ Året etter ble allikevel en rekke av UKAS forslag vedtatt av den svenske Riksdagen.

I Norge hadde man lignende statlige reformambisjoner som virket samlende på studentene. Her førte også de store studentkullene til statlige reformønsker. I 1965 oppnevnte den norske regjeringen *Komiteen til å utrede spørsmål om videreutdanning for artianere og andre med tilsvarende grunnutdanning*, mer populært kalt Ottosen-komiteen etter formann Kristian Ottosen. Også den norske Ottosen-komiteen forslo blant annet normerte studieløp i sine fremleggelse frem til 1970.⁵⁶ Fremleggelsene skapte debatter ved universitetene, men i motsetning til Danmark og i likhet med Sverige, ble det heller ikke i Norge noen voldelige opprør i 1968. Hans Petter Sjølie har kalt det norske ungdomsopprøret sammenlignet med de som oppstod i resten av Europa som «*en flau bris*».⁵⁷ Ser man på de utviklinger som skjedde dette året har han i stor grad rett i sin beskrivelse. Den mest merkbare hendelsen som kan knyttes til opprøret i 1968 kom i Norge først i 1972 med nei i avstemningen om medlemskap i EEC/EF. Motstanden mot medlemskap ble en samlende kampsak for ml-bevegelsene i Skandinavia på starten av 1970-tallet, spesielt i Norge og Danmark. Til felles for alle de skandinaviske ml-bevegelsene var også deres roller som utbrytere, enten fra etablerte kommunistpartier eller fra partier som hadde vokst frem i etterkrigstiden.

Nye venstre og gryende maoisme

Etterkrigstiden i Skandinavia førte ikke bare med seg økt velstand og flere materielle goder. Perioden var også lenge preget av politisk stabilitet med sosialdemokratisk styre i både Danmark, Sverige og Norge. Med ankomsten av den kalde krigen og skiftende politiske hendelser globalt begynte derimot partiene i Skandinavia i ulik grad å se sprekkdannelser i sine fundament. Det var særlig utviklinger i samfunnet og i verdenspolitikken som ble pådrivere for det som ofte blir henvist til som det *nye venstre*.

Utover slutten av 1950-tallet oppstod det flere strømninger som til felles var kritiske til samfunnsutviklingen i Vesten og som ikke hadde noen tilknytning til eksisterende partier.

⁵⁴ Josefsson, Sven-Olof. «1968 – ett avgörande år för det svenska universitetet och dess studenter» i Hjeltnes, Guri. (Red.). *Universitetet og studentene: Opprør og Identitet*. Oslo: Universitetet i Oslo, 1998. S.48-49

⁵⁵ Bjereld, Ulf & Marie Demker. *1968: När allt började*. S.148

⁵⁶ Kalleberg, Ragnvald. «Studenter i det sivile samfunn: et perspektiv på norske “studentopprørere”» i Hjeltnes, Guri. (Red.). *Universitetet og studentene: Opprør og identitet*. Oslo: Universitetet i Oslo, 1998. S.68

⁵⁷ Sjølie, Hans Petter. *Mao, min Mao: Historien om AKPs vekst og fall*. Oslo: Cappelen Forlag, 2005. S.10

Disse strømningene var riktignok svært særegne, men noen fellestrekk var motstand mot atomvåpen, økende medlidenhet til verdens underutviklede land og en kritisk holdning til både stalinismen og kapitalismen.⁵⁸ I Danmark og Norge krystalliserte misnøyen internt i de etablerte partiene seg i to nye parti i slutten av 1950- og starten av 1960-tallet.

I Danmark var det utfra det etablerte danske kommunistpartiet at Aksel Larsen og en rekke andre medlemmer brøt ut og stiftet Socialistisk Folkeparti (SF) i 1958. Her var det brytninger innad i den kommunistiske verdensbevegelsen som var kjernen for bruddet.

I 1956 hadde Sovjetunionens Nikita Khrusjtsjov lansert sin avstalinisering og konseptet om fredelig sameksistens med Vesten. Samtidig ble Komintern lagt ned og en større grad av selvbestemmelse tilfalt de kommunistiske partiene. Diskusjoner om Stalin, personlig og alene, stod for alle brudd som hadde skjedd under hans ledelse fulgte, og med den sovjetiske invasjonen av Ungarn det samme året ble medlemslistene til kommunistpartiene tynnere.⁵⁹

I Norge var det misnøye med utviklingen internt i det norske Arbeiderpartiet som førte til en splittelse. Her hadde man ført et strengt lojalitetsprinsipp samtidig som man hadde beveget seg mot både næringsliv og USA innen sentrale saker.⁶⁰ Uenigheter med både utviklingen og Arbeiderpartiets håndtering av opposisjonelle førte til splittelse og etablering av norske Sosialistisk Folkeparti (SF) i 1961.

I Sverige fikk man derimot ikke noen versjon av sosialistiske partier som ble en mellomting mellom de etablerte kommunistpartiene og arbeiderpartiet. Det svenske kommunistpartiet (SKP) hadde unngått store debatter om avstalinisering og situasjonen i Ungarn, men oppkomsten av SF i både Norge og Danmark førte til reformønsker i det svenske Kommunistpartiet. I 1964 hadde partiet skjøvet seg vekk fra Moskva-kommunismen og bånd mellom danske SF, norske SF og svenske SKP ble etablert.⁶¹

Det var i disse enten nyetablerte eller nyreformede skandinaviske partiene på starten av 1960-tallet at maoistiske fraksjoner skulle vokse frem, og til slutt etablere seg som partier knapt et tiår senere.

⁵⁸ Wibe, Sören. «Från pacifism til maxism-leninism» i Engberg, Jan, Christian Hårleman, Sven E. Olsson, Lasse Pettersson, Björn-Erik Rosin & Sören Wibe. *Utänför systemet: Vänstern i Sverige 1968-78*. Tema Nova. Stockholm: Rabén & Sjögren, 1978. S.3-4

⁵⁹ Jørgensen, Thomas Ekman. «Vejen væk fra Moskva: SF's vej fra kommunisme til et nyt venstre». *Den Jyske Historiker* Nr.101, Århus: Aarhus Universitet, 2003. S.15

⁶⁰ Hjellum, Torstein. «Opprøret mot de etablerte partiene og ml-bevegelsens framvekst» i Tvedt, Terje. *(ml):En bok om maoismen i Norge*. Oslo: Ad Notam Forlag, 1989. S.28-31

⁶¹ Jørgensen, Thomas Ekman. «Vejen væk fra Moskva». S.22-26

Vestlig maoisme

Maoisme er en kinesisk variant av marxisme innenfor den større kategorien av kommunistisk marxistisk-leninistisk ideologi.⁶² Den henter sitt navn fra den kinesiske lederen Mao Zedong og det som blir kalt Mao Zedongs Tanke. Med sin base i marxisme-leninismen videreførte man i maoismen blant annet prinsipper om klassekamp, lagt ut i det Kommunistiske Manifest av Karl Marx og Friedrich Engels⁶³, samt prinsipper om proletariatets diktatur, væpnet revolusjon og anti-imperialisme videreutviklet av Vladimir Lenin. Foruten å legge mer vekt på bønder, det agrariske og mulighet for revolusjon uten en foregående industriell revolusjon, innførte maoismen et nytt folkebegrep konsentrert rundt folket eller massene, med prinsipper om massekampanjer og massemobilisering.⁶⁴ Samtidig ble hovedkraften for verdensrevolusjon satt til den tredje verden. Gjennom utgivelse av *Sitater fra Formann Mao Zedong* også kalt Maos lille røde spredte det Kinesiske Kommunistpartiet sin ideologi ut i verden gjennom sin satsning på oversettelser av boken. I de kulturrevolusjonære årene 1966 til 1967 hadde man utsendinger av Maos lille røde til over 100 land.⁶⁵

Innenfor vestlige maoisme kan man hovedsakelig se to ulike generasjoner, den første har sin forankring i 1963 med det offisielle bruddet mellom Kinas kommunistiske parti og kommunistpartiet i Sovjetunionen, og den andre med forankring i opprørsåret 1968, med inspirasjon av den kinesiske kulturrevolusjonen.⁶⁶ Nik. Brandal peker her på at utbredelsen av 63-maoismen tok mest tak i sørlige Europa, men maoistorganisasjoner ble også stiftet i Nord-Europa, deriblant Belgia, Danmark og Sveits.⁶⁷ Med inspirasjon fra kulturrevolusjonen, igangsatt av Mao Zedong i 1966, kom det til nye maoistorganisasjoner i Nord-Europa, deriblant Skandinavia.⁶⁸ Maoismen ble for mange en gyllen middelvei mellom det man anså var avvikende moskva-tro kommunisme og demokratisk sosialisme.

Gjennom etablering av parti-forberedende organisasjoner og studiesirkler rundt hovedverk som Maos lille røde, tok disse maoistorganisasjonen steget til å bli partier utover 1970-tallet.

⁶² Wällgren, Ingrid. *Mao i Sverige: Den svenska maoismen 1963-1986*. Stockholm: Dialogos, 2017. S.17

⁶³ Marx, Karl, Friedrich Engels, Jeffrey C. Isaac (Red.). et al. *The Communist Manifesto. Rethinking the Western Tradition*. New Haven: Yale University Press, 2012. S.74

⁶⁴ Wällgren, Ingrid. *Mao i Sverige*. S.17-18

⁶⁵ Xu, Lanjun. «Translation and internationalism» i Cook, Alexander C. (Red.). *Mao's Little Red Book: A global history*. Cambridge: Cambridge University Press, 2014. S.76

⁶⁶ Brandal, Nik., «Ved utopiens slutt: Den vestlege maoismen» i Sørensen, Øystein, Bern Hagtvat & Nik. Brandal (Red.). *Venstreekstremisme: Ideer og bevegelser*. Oslo: Dreyers Forlag, 2013. S.133

⁶⁷ Ibid. S.133

⁶⁸ Ibid. S.136-137

KFML/KAP: *Utbrytere av utbrytere*

Maoismen i Skandinavia fikk sitt første nedslag i Danmark i 1963 gjennom organisasjonen *Kommunistisk Arbejdskrets* (KAK). Organisasjonen som viste seg å være en omvei for opprettelsen av et dansk maoistparti hadde blitt stiftet etter utestengelse av Gottfred Appel fra det danske kommunistpartiet (DKP) sommeren 1963. På dette tidspunkt hadde KAK allerede fått med seg 15-20 medlemmer av DKP før utestengelsen av Appel ble endelig vedtatt.⁶⁹ Gjennom utgivelsen av KAKs eget magasin ble Benito Scocozza tilsatt som medredaktør sammen med Gottfred Appel.⁷⁰ Appels utvikling og forfektelse av sin *snylterstatsteori*⁷¹ skapte dype skillelinjer og førte til at Scocozza senere forlot KAK i 1965.⁷² Etter sitt brudd gikk Benito Scocozza inn i den sosialistiske fløyen av danske SF.

Da partiet gikk inn i et regjeringssamarbeid med de danske sosialdemokratene vokste motsetningene innad i partiet, og i 1967 med ønske om en periode med *dyrtid* etter fall i kronekursen nektet venstrefløyen i SF å vedta forslaget og regjeringen falt.⁷³ Det etterfølgende interne oppgjøret førte til at venstrefløyen brøt ut og dannet partiet *Venstresocialisterne* (VS) den 17. desember 1967.⁷⁴ I det nye partiet ble Scocozza valgt inn i hovedstyre i mai 1968, men tiden som partistyremedlem i VS ble kort, og allerede fire måneder senere gikk han og en krets på rundt 30 personer ut av partiet og stiftet *Kommunistisk Forbund Marxister Leninister* (KFML).⁷⁵ Formålet med stiftelsen ble samtidig publisert gjennom organisasjonens medlemsavis *Kommunist* i september 1968:

KOMMUNISTISK FORBUND har til opgave at forberede dannelsen af et revolutionært kommunistisk parti (marxister-leninister).

Dette partis opgave vil være at gå i spidsen for lønarbejderklassen i dens kamp mod monopolkapitalen, gennem den socialistiske revolution sønderbryde borgerskabets statsmagt, oprette lønarbejderklassens statsmagt, proletariatets diktatur, og føre klassekampen igennem til enden med det kommunistiske klasseløse samfund som slutmål.⁷⁶

⁶⁹ Knudsen, Peter Øvig. *Blekingegadebanden, Vol. 1: Den danske celle*. København: Gyldendal, 2007. S.57-58

⁷⁰ Ibid. S.59-60

⁷¹ Ifølge Gottfred Appel var den viktigste konfliktlinjen i verden ikke øst mot vest, men heller nord mot sør. Det var ifølge hans teori utnyttelsen av den tredje verden som hadde skapt den økonomiske, teknologiske, industrielle og sosiale utviklingen i Vesten. Arbeiderklassen var derfor, ifølge teorien, blitt bestykket med midler som kom av denne utnyttelsen. Det hadde av den grunn utviklet seg arbeideraristokratier, og disse ville ifølge Appel være motvillige til å oppgi sine materielle privilegier gjennom å mobilisere til væpnet revolusjon.

⁷² Mariager, Rasmus & Mogens Pelt. (Red.). *PET-kommissionens beretning: B. 9: PET's overvågning af den antiimperialistiske venstrefløj 1945-1989: Trotskister, maoister, Appel-gruppen, Fælles Kurs Klubben, skolesamvirket Tvind, Den Røde Højskole, samt solidaritetsbevægelser*. København: Justitsministeriet, 2009. S.145

⁷³ Dyrtid: En periode med opprettholdelse av høy pris, men med lavere kroneverdi.

⁷⁴ Schmidt, Regin. *PET-kommissionens beretning: B. 7: PET's overvågning af politiske partier 1945-1989: PET, Folketingets Partier og Østlig Efterretningsaktivitetet*. København: Justitsministeriet, 2009. S.258

⁷⁵ Mariager & Pelt. *PET-kommissionens beretning, B.9*. S.165

⁷⁶ *Kommunist*. Nr.3, September, 1968

Danske KFML var derfor på dette tidspunkt revolusjonært å regne. Forbundet så mot Kinas Kommunistiske Parti som kompromissløse representanter i kampen mot den samme revisjonismen man så i danske DKP. Forventningene var også at ved mobilisering av arbeiderklassen til maktovertakelse ville man trenge en bevæpnet arbeiderklasse som motpart til det man forventet var et motvillig og voldelig borgerskap.⁷⁷ Med Gottfred Appel og KAKs nærmest ensidige fokus på utviklinger i den tredje verden, var det først og fremst KFML som stod seg ut som en samlingsplass for den danske ml-bevegelsen. Dette var derimot ikke en selvfølgelighet, og utover 1970-tallet kom det til flere maoistiske organisasjoner i Danmark.

I 1972 dukket *Boligorganisation marxister-leninister* (BOM-l) opp, og tok tidlig kontakt med KFML i håp om å bli organisasjonens frontgruppe innen den danske boligpolitikken.⁷⁸ Men etter uenigheter falt forholdet sammen, og året etter stiftet BOM-l organisasjonen *Marxistisk-leninistisk Enhedsforbund* (MLE).⁷⁹ Mens MLE var aktivt engasjert i kampen mot dansk medlemskap av EF/EEC var KFML kun erklærte støttespillere til nei-siden, i en vid nasjonal kampanje som etter folkeavstemming 2. oktober 1972 endte opp med dansk medlemskap. De to danske maoistorganisasjonene konkurrerte lenge om både forbindelse og aksept hos norske AKP (m-l) og svenske SKP⁸⁰, men da MLE mistet 46% av sine medlemmer på knappe ti dager i 1974 gikk flesteparten av avhopperne inn i KFML.⁸¹ Mesteparten av de gjenværende medlemmene i MLE fulgte derimot raskt etter da nedleggelse av organisasjonen ble vedtatt året etter.⁸²

En proletariseringsfase ble på dette tidspunktet innført i KFML da man anså at organisasjonens sammensetning var for preget av unge akademikere og studenter, og for lite av arbeidere. Man hadde også opplevd avhoppere fra organisasjonen på bakgrunn av den skjeve sammensetningen.⁸³ Innstrømmingen av nye medlemmer fra det nedlagte MLE gav KFML inspirasjon og en ny giv for stiftelse av politisk parti, og på et ekstraordinært landsmøte i november 1976 ble *Kommunistisk Arbejder Parti* (KAP) stiftet.⁸⁴ Med partiopprettelsen endret også partiavisen sitt navn fra Kommunist til Arbejderavisen.

⁷⁷ Mariager & Pelt. *PET-kommissionens beretning B. 9.* S. 165

⁷⁸ Brandal, Nik. «*Ved utopiens slutt: Den vestlege maoismen*» S.141

⁷⁹ Mariager & Pelt. *PET-kommissionens beretning B. 9.* S.169-170; Se også Brandal, Nik. «*Ved utopiens slutt: Den vestlege maoismen*» S.141

⁸⁰ Brandal, Nik. «*Ved utopiens slutt: Den vestlege maoismen*». S. 141

⁸¹ Mariager & Pelt. *PET-kommissionens beretning B. 9.* S.171

⁸² Brandal, Nik. «*Ved utopiens slutt: Den vestlege maoismen*». S.141

⁸³ Mariager & Pelt. *PET-kommissionens beretning B.9.* S. 195-196

⁸⁴ Brandal, Nik. «*Ved utopiens slutt: Den vestlege maoismen*». S.141-142

I Partiprogrammet til det nye partiet fantes det flere etterlevninger fra KFML, og innføring av proletariatets diktatur var fremdeles partiets fremste mål.⁸⁵

Innen verdenspolitikken gikk KAP aktivt inn for ulike solidaritetsaker hvor man støttet den palestinske frigjøringen, boikott av EF og støttet opposisjonen i Chile og Sør-Afrika.

Mot slutten av 1970-tallet var man også aktivt støttende til Pol Pots regime i Kambodsja.⁸⁶

Storhetsperioden til KAP var kort og varte fra siste halvdel av 1970-tallet og frem til starten av 1980-tallet.⁸⁷ Gjennom splittelser og utestengelser på 1980-tallet forlot nærmest halvparten av medlemmene partiet. I 1984 gikk Benito Scocozza av som partileder, og etter opprettelsen av *Enhedslisten* i 1989 mellom DKP og VS stod det bare rester igjen av partiet.

I 1994 ble KAP offisielt nedlagt.⁸⁸ Utover sin levetid var det i danske KFML/KAP neppe flere enn totalt 2000 medlemmer.⁸⁹

KFML/SKP: *De svenska maoisterna*

I Sverige dukket det ikke opp noen maoistorganisasjon i 1963, men allikevel var det i første halvdel av 1960-tallet bevegelser som ble påvirket av den vestlige maoismen.

Dette året kom blant annet Jan Myrdals bok *Rapport från kinesisk by* ut som var en reiserapport fra Kina. Året etter, i forbindelse med kinesisk prøvesprengning, oppstod det en debatt rundt Kinas innehavelse av atomvåpen i det svenske Clartéforbundet.⁹⁰

Her fikk Kina noen svenske forsvarere, først og fremst gjennom Bo Gustafsson, som forsvarte Kinas rett til atomvåpen i møte med de to supermaktene.⁹¹

Det var rundt sentrale skikkelser som Bo Gustafsson at den svenske ml-bevegelsen i sin første fase skulle samle seg.

Den svenske politikeren Nils Holmberg hadde innen 1964 kommet tilbake fra Kina etter et opphold som oversetter. I sitt eget parti, Sveriges Kommunistiska Parti (SKP), ble han gradvis skjøvet ut av partiets ledergruppe og inn i opposisjonsfløyen. Allerede ansett som opposisjonell i partiet gav Holmberg i 1965 ut skriften *Vart går SKP?* som foruten å kritisere

⁸⁵ Kommunistisk Arbejderparti. *Program*. København: Oktober Forlag, 1976. S.65

⁸⁶ Mariager & Pelt. *PET-kommissionens beretning B.9*. S.177-188

⁸⁷ Nik. Brandal fester KAPs storhetstid til perioden 1975-1980 i form av innflytelse på dansk venstreside. Rasmus Mariager og Mogens Pelt setter KAPs storhetstid til 1978-1981 i form av antall stemmer og antall medlemmer. Ref.: Brandal, Nik. «*Ved utopiens slutt: Den vestlege maoismen*». S.142; Mariager & Pelt. *PET-kommissionens beretning B.9*. S.203-204

⁸⁸ Mariager & Pelt. *PET-kommissionens beretning. B.9*. S.210

⁸⁹ Brandal, Nik. «*Ved utopiens slutt: Den vestlege maoismen*». S.142

⁹⁰ Clarté: Sosialistisk fredsbevegelse startet av Henri Barbusse i Frankrike i 1919. I Sverige ble Clartéforbundet stiftet i 1921.

⁹¹ Wällgren, Ingrid. *Mao i Sverige: Den Svenska Maoismen 1963-1986*. Stockholm: Dialogos Förlag, 2017. S.27

partiets retning og slo fast at sosialismen ikke kunne innføres ved hjelp av et enkelt vedtak i den svenske Riksdagen, også samlet han tilhengere. Holmbergs kritikkskrift samlet tilhengere som i Stockholm og Göteborg skapte studiefelleskap rundt teksten.⁹² I 1965 ble også utgivelsen *Marxistiskt Forum* først utgitt som også argumenterte for utvanning av de klassiske kommunistiske teoriene hos SKP. Kritikken som kom i disse tekstene fikk gjenklang hos flere både i det svenske Clartéforbundet og den nystartede Vietnambevegelsen.⁹³

I mai 1967 avsluttet Bo Gustafsson sin stilling i det svenske kommunistpartiet med en reservasjon som også fungerte som et opprop til stiftelsen av en ny organisasjon.⁹⁴ Ved kongressen til SKP i 1967 endret partiet navnet sitt til *Vänsterpartiet Kommunisterna* (VPK) og vedtok et politisk program som førte partiet nærmere danske og norske SF. Politikk og navnebyttet førte til endelig brudd mellom partiet og Gustafsson og hans tilhengere. Resultatet ble *Kommunistiska Förbundet Marxist-Leninsterna* (KFML).⁹⁵ Den nyopprettede organisasjonen bestod av en håndfull tidligere medlemmer av kommunistpartier og til dels ungdommer fra den svenske Vietnambevegelsen.⁹⁶

I motsetning til Danmark spilte Vietnambevegelsen en stor rolle i stiftelsen av svenske KFML. Ikke bare hadde bevegelsen en ledende stilling på den svenske venstresiden men den fungerte også som en god rekrutteringsarena for KFML.⁹⁷ Året etter sin opprettelse, i opprørsåret 1968, ble KFML preget av splittelse gjennom det som kalles *Rebellrörelsen*. Splittelsen var som i Danmark delvis basert på Gottfred Appels snyltestatsteori.

En gruppe internt i KFML var nå overbeviste om at man ikke kunne finne noen revolusjonær kraft i Vesten. Arbeiderklassen hadde blitt bestukket av midler fra kapitalismens utnyttelse av den tredje verden. Den eneste revolusjonære kraften man kunne finne var i den tredje verden, og da først og fremst i Kinas Kommunistiske Parti. Gruppen brøt derfor ut av KFML med et ønske om å bli del av det kinesiske kommunistpartiet.⁹⁸

Dette var kun den første av flere splittelser som skulle ramme svenske KFML inn og utover starten av 1970-tallet. I 1970 kom neste splittelse da KFMLs nestleder Frank Baude gikk ut med store deler av organisasjonens avdeling i Göteborg. Det var misnøye rundt den

⁹² Ibid. S.28

⁹³ Rosin, Björn-Erik. «KFML/SKP: För ett parti i folkets tjänst!» i Engberg, Jan. et al. *Utanför systemet: Vänstern i Sverige 1968-78*. Tema Nova. Stockholm: Rabén & Sjögren, 1978. S.51

⁹⁴ Wällgren, Ingrid. *Mao i Sverige*. S.29

⁹⁵ Rosin, Björn-Erik. «KFML/SKP: För ett parti i folkets tjänst!». S.55-56

⁹⁶ Wällgren, Ingrid. *Mao i Sverige*. S.30

⁹⁷ Rosin, Björn-Erik. «KFML/SKP: För ett parti i folkets tjänst!». S.53-54

⁹⁸ Augustsson, Lars-Åke & Stig Hansén. *De svenska Maoisterna*. Stockholm: Lindelöws bokförlag, 2001. S.54-55

skjeve sammensetningen av medlemmer i partiet som ble grunnlaget for splittelsen. Som leder i KFMLs arbeiderfløy var Baude og hans tilhengere misfornøyde med den store andelen akademikere og studenter som partiet var bygget opp av. Ut av splittelsen ble organisasjonen KFML (r) stiftet, der r-en stod for *revolutionärerna*.⁹⁹

Valget det samme året ble et valgnederlag for KFML som kun fikk 21 132 stemmer, under en halv prosent av stemmene.¹⁰⁰ De neste par årene fortsatte splittelsen med Baude å prege KFML, og i 1972 hadde flere flere lokalavdelinger også begynte å nærme seg KFML (r).¹⁰¹

Fraksjoneringen og valgnederlaget KFML opplevde stoppet imidlertid ikke ønsket om partietablering, og ved årsskiftet 1972/1973 ble KFML oppløst og gjenoppstod som *Sveriges Kommunistiska Parti* (SKP), et partinavn som hadde stått ledig siden VPKs navnebytte.

På dette tidspunktet hadde det svenske partiets partiavis *Gnistan* et opplag på rundt 15 000 eksemplarer.¹⁰² Samtidig finnes det på denne tiden beregninger som peker på at antall aktive i partiet lå på 2 150 personer.¹⁰³ Ved neste valg i 1973 prøvde ledelsen i KFML/SKP å opprette et samarbeid med sin tidligere erkefiende VPK for å sikre seg et bedre valgresultat enn det man tidligere hadde fått. Valgsamarbeidet som gikk under navnet *Enad Vänster* ble derimot nok en nedgang i antall stemmer for KFML/SKP. Samtidig førte det ferske valgnederlaget til at det svenske partiet inntok en mer restriktiv holdning til resten av den svenske venstresiden.¹⁰⁴ Gjennom andre halvdelens skulle partiet foruten å bli mer restriktive og innadvendte også bli svekket av flere splittelser og avhoppere. Denne utviklingen ble også observert av det svenske overvåkningspolitiet SÄPO som i 1975 klassifiserte SKP som den farligste venstreorganisasjonen i Sverige, men som med svekkelsen utover resten av 1970-tallet gradvis senket sin trusselvurdering av SKP.¹⁰⁵

I 1976 stod et nytt valgnederlag for tur, og ved inngangen til 1980-tallet ble det nå svekkede partiet offer for ny splittelse. Fallende medlemstall og ideologisk svekkelse etter Vietnamkrigens slutt, Maos død og avsløringene av folkemordet i Kambodsja førte til en endret karakter for partiet og nye interne debatter rundt demokrati.

⁹⁹ Rognlien, Jon, Nik Brandal & Kaderprosjektet. *Den store ml-boka: Norsk maoisme sett nedenfra*. Oslo: Kagge Forlag, 2009. S.60-61

¹⁰⁰ Augustsson & Hansén. *De svenska maoisterna*. S.60

¹⁰¹ Hjort, Magnus. *Hotet från vänster. Säkerhetstjänsternas övervakning av kommunister, anarkister m.m. 1965-2002: Forskarrapport till Säkerhetstjänstkommissionen*. (SOU 2002:91). Stockholm: Fritzes offentliga publikationer, 2002. S.23

¹⁰² Wållgren, Ingrid. *Mao i Sverige*. S.36

¹⁰³ Augustsson & Hansén. *De svenska maoisterna*. S.76

¹⁰⁴ *Ibid.* S.39-40

¹⁰⁵ Hjort, Magnus. *Hotet från vänster*. S.94

I et forsøk på å kvitte seg med tidligere bindinger med kommunisme endret partiet sitt navn i 1986 til *Solidaritetspartiet* samtidig som man endret partiprogrammet til mer orientert mot sosialisme. Alle henvisninger til proletariatets diktatur og væpnet revolusjon ble erstattet med fokus på sosialistisk revolusjon gjennom demokratisering på alle områder.¹⁰⁶ I 1990 la partiet ned sin rikspolitiske satsning, og fortsatte i kommunepolitikken frem til 1994.

SUF(m-l)/AKP(m-l): *Den politiske vekkelsen som hjemsøkte et land*

I likhet med Sverige var det først mot siste halvdel av 1960-tallet at den norske ml-bevegelsen begynte å få fotfeste. Her var det også en splittelse som førte til at ml-bevegelsen ble organisert, og et det var splittelsen med Sosialistisk Folkeparti (SF) som ble startpunktet for ml-bevegelsen i Norge. I 1963 ble Sosialistisk Ungdomsforbund (SUF) stiftet og ble fungerende som SFs ungdomsorganisasjon. De første årene var forholdet mellom moderparti og ungdomsforbund tett og stabil.¹⁰⁷ Med kulturrevolusjonen i Kina som startet i 1966 ble Mao Zedong og hans tekster en gradvis større inspirasjon for ungdommene i SUF.¹⁰⁸ Interne skillelinjer mellom moderparti og ungdomsorganisasjon begynte nå å vokse frem. Ved neste sommerleir i 1968 hadde kinainspirasjonen nådd nye høyder i ungdomsforbundet.

I leiravisen *Revolusjonens Røst* var lederen klar om at målene for diskusjonene på leiren burde være: «å diskutere oss fram til et klart uttrykt ideologisk fundament og det kan bare være marxismen-leninismen, Mao Tse-tungs tenkning.»¹⁰⁹ På den samme sommerleiren ble det også vist opptak av den første kinesiske atomprøvesprengningen til høylytte applaus fra ungdommene.¹¹⁰ Det var allerede på dette tidspunktet tett kontakt mellom den norske og svenske ml-bevegelsen. Under den samme sommerleiren var Bo Gustafsson tilstede, samt var flere bøker av både Gustafsson og Jan Myrdal anbefalt litteratur.¹¹¹ Pål Steigan har også pekt på inspirasjon man fant hos den svenske ml-bevegelsen, spesielt i stiftelsen av svenske KFML.¹¹² Svekkelse fulgte for norske SF i 1968 da den sovjetiske invasjonen av Tsjekkoslovakia førte til at store deler av partiets medlemsmasse forsvant. Samtidig var partiet preget av friksjonen internt.¹¹³ Ved SFs landsmøte i 1969 ble splittelsen mellom

¹⁰⁶ Wällgren, Ingrid. *Mao i Sverige*. S.277

¹⁰⁷ Sjølie, Hans Petter. *Mao, min Mao*. S.21

¹⁰⁸ Ibid. S.22

¹⁰⁹ *Revolusjonens Røst*. Nr. 1, 05.08.1968, S.3. Hentet 29.04.2019 fra: https://www.akp.no/ml-historie/pdf/sommerleir/1968/revrost_1968_01.PDF

¹¹⁰ Skjønberg, Harald. *På parti med Stalin?* S.31

¹¹¹ *Revolusjonens Røst*. Nr. 1, 05.08.1968, S. 5-6

¹¹² Steigan, Pål. *En Folkefiende*. Oslo: Aschehoug, 2013. S.123-130

¹¹³ Sjølie, Hans Petter. *Mao, min Mao*. S.30

moderparti og ungdomsorganisasjon full ut realisert da 37 delegater forlot landsmøtet og partiet for å stifte sine egne organisasjoner tuftet på Marxisme-Leninismen, Mao Zedongs tanke.¹¹⁴ Ut av splittelsen med SF kom det to organisasjoner: Sosialistiske Arbeids- og Studiegrupper (SASG) som skiftet navn til Marxistisk-leninistisk Studie- og arbeidsgrupper (MLG) i 1970 som skulle fokusere på partidannelse og SUF, som skiftet navn til SUF (m-l), hadde ansvaret for ungdomsarbeidet. Disse to organisasjonene ble utfylt med en mindre gruppe avhoppere fra *Norges Kommunistiske Parti* (NKP) i 1970 som gikk under navnet Marxistisk Leninistisk Front (MLF).¹¹⁵

I 1973 samlet disse tre organisasjonene seg i partiet *Arbeidernes Kommunistparti marxist-leninistene* (AKP (m-l)). I sitt prinsippprogram la det nystiftede partiet frem sin målsetning om opprettelse av proletardiktatur i Norge og utrykte sin støtte til alle med samme mål verden rundt:

AKP (m-l) har som mål å leia arbeidarklassen og folket i å velte det monopolkapitalistiske klassesdiktaturet gjennom ein sosialistisk revolusjon, og oppretta proletardiktaturet. På dette viset vil arbeidarklassen og folket skapa sitt eige demokrati og underkua utbyttarane. Berre denne statsforma kan tryggja at sosialismen sigrar over kapitalismen og imperialismen i landet vårt. Det endelege målet vårt er det klasselause samfunnet, kommunismen. AKP (m-l) ser det og som ei oppgåve for seg og for arbeidarklassen å stø andre folk over heile verda når dei freistar å oppnå dei same måla. Fyrst når imperialismen er slegen over heile verda, er sigeren viss for sosialismen.¹¹⁶

Det nye revolusjonære norske maoistpartiet hadde ønsker om å representere ikke bare nasjonale interesser for den norske arbeiderklassen men også en internasjonal bevegelse.¹¹⁷

Partiet som gikk under valgorganisasjonen *Rød Valgallianse* (RV) fikk ved valget i 1973 kun 0,4% av stemmene.¹¹⁸ Partiet ble i tiden etter sin stiftelse blant annet preget av en *proletariseringskampanje*. Som i de andre skandinaviske partiene var man også i Norge misfornøyd med den store overvekten av studenter i et parti som presenterte seg selv som

¹¹⁴ Skjønberg, Harald. *På parti med Stalin?* S.37

¹¹⁵ Lund, Ketil. «*Rapport til Stortinget fra kommisjonen som ble nedsatt av Stortinget for å granske påstander om ulovlig overvåkning av norske borgere (Lund-rapporten): Avgitt til Stortingets presidentskap 28. mars 1996*» Oslo: Stortinget, 1996. S.377-379 (Kap.8). Tilgjengelig hos: <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Dokumentserien/1995-1996/Dok15-199596/?lvl=0>

¹¹⁶ Arbeidernes Kommunist Parti (m-l). *Arbeidernes Kommunistparti (m-l): Program og vedtekter frå 1. landsmøtet februar 1973 (Nynorsk utgave)*. Oslo: Forlaget Oktober, 1974. S.10-11. Hentet 29.04.2019 fra: https://www.akp.no/ml-historie/pdf/program_og_vedtak/index.html

¹¹⁷ Sørensen, Øystein & Nik. Brandal. *Det norske demokratiet og dets fiender 1918-2018*. Oslo: Dreyers Forlag, 2018. S.191

¹¹⁸ Skjønberg, Harald. *På parti med Stalin?* S.128

representant for arbeiderklassen. Løsningen på manglende arbeidere i partiet ble for eksisterende medlemmer å skifte karriere og selv trå inn i arbeiderklassen.¹¹⁹

Samtidig som partiets medlemsliste gradvis skiftet sin balanse med flere arbeidere på midten av 1970-tallet startet en gradvis lukking av partiet med oppgjør med det man omtalte som *høyreavvik*¹²⁰ og en økende overbeviselse om en kommende sovjetisk invasjon. Med en revolusjon som aldri kom, samt amerikansk uttrekning fra Vietnam i 1975 og Mao Zedongs død i 1976 og splittelsen mellom kommunistpartiene i Kina og Albania i 1978 og avsløringer om folkemord under Pol Pots regime i Kambodsja i 1979 sprakk AKP (m-l)s tidligere ideologiske verdensbilde og intern friksjon i partiet tiltok.

Partiets medlemsmasse krympet utover 1980-tallet, samtidig som kulturrevolusjon og alle henvisninger til den forsvant fra partiets politiske programmer. Ved midten av 1980-tallet var AKP (m-l) blitt degradert til en politisk sekt.¹²¹ På 1990-tallet forsvant affikset (m-l) fra partinavnet og Klassekampen ble omgjort til en uavhengig avis.

På sin høyde på 1970-tallet hadde partiet et sted mellom 3000 til 5000 medlemmer.¹²²

Utopien som samlet rundt 20 000 medlemmer i sin levetid og som Dag Solstad har kalt «*den store politiske vekkelsen som har hjemsøkt vårt land.*»¹²³ endte offisielt med nedlegging av AKP i 2007.¹²⁴

¹¹⁹ Sjølie, Hans Petter. *Mao, min Mao*. S.109-113

¹²⁰ Oppgjøret startet med Tron Øgrims tekst *Teser om høyreavviket* som kritiserte utviklingen til partiet. Kritikken fra Øgrim satte tilslutt i gang en kursendring i partiet etter det man blant annet anså var en ideologisk og politisk glidning mot høyre, nedprioritering av tekststudier og en for avslappet holdning til sikkerhetsrutiner for partiet. Disse ble strammet inn med vedtak av Øgrims teser i 1975.

¹²¹ Sjølie, Hans Petter. *Mao, min Mao*. S.177-180

¹²² Lund, Ketil. *Rapport til Stortinget (Lund-rapporte)*. S. 393

¹²³ Solstad, Dag. *Gymnaslærer Pedersens beretning om den store politiske vekkelsen som har hjemsøkt vårt land*. Oslo: Oktober Forlag, 1982 (2000)

¹²⁴ Westlie, Bjørn. «AKPs ekstremisme» i Sørensen, Øystein, Bernt Hagtvat & Nik. Brandal. (Red.). *Venstreekstremisme: Ideer og bevegelser*. Oslo: Dreyers Forlag, 2013. S.73

Kapittel 3: Terrorisme på 1970-tallet

Siden 1800-tallet har det ifølge David C. Rapoport skylt fire overlappende terrorbølger over verden. Den første bølgen kom mot slutten av 1800-tallet var preget av anarkistisk terrorisme med ønske om en radikal forandring av samfunnet. Den andre bølgen kom kort tid etter på starten av 1900-tallet preget av nasjonalistisk terrorisme med grupper som Irish Republican Army (IRA), med en hensikt for etnisk-nasjonal uavhengighet. Med Vietcongs suksessfulle terror mot amerikanske styrker i Vietnam kom den tredje bølgen av terrorisme inspirert av venstreekstrem revolusjonær tankegang, der terrorgrupper som Baader-Meinhof/RAF så på seg selv som frontgrupper for massene i den tredje verden, og som ble erstattet med religiøs terror fra starten av 1980-tallet.¹²⁵ Med møte av andre og tredje bølge så man en sammensmelting i noen grupper av nasjonalistiske ambisjoner og marxistisk-leninistisk tankegang om revolusjon og anti-imperialistisk kamp. Grupper som IRA og palestinske frihetsorganisasjoner som Popular Front for the Liberation of Palestine (PFLP) utviklet seg i marxistisk-leninistisk retning der uavhengig nasjonal stat og en sosialistisk revolusjon var motivene for frihetskamp. Rapoport peker også på den tredje bølgens internasjonale karakter der den revolusjonære ideologien skapte bånd mellom palestinske grupper som PLO og europeiske terrorgrupper som Baader-Meinhof/RAF gjennom åpne invitasjoner til palestinske treningsleirer. Denne internasjonale karakteren fantes også i terroraksjoner som blir utført i andre land enn terrorgruppenes opphavsland og i noen tilfeller utført av gjerningsmenn med ulike nasjonaliteter. På samme tid ble også kapring av passasjerfly en populær taktikk der kapringer og forhandlinger kunne foregå i ulike land.¹²⁶

Utover 1970-tallet vokste den venstreekstre og etnisk-nasjonalistiske terrorismen i Vest-Europa. I sin komparative analyse av terrorisme utført i 18 land¹²⁷ i Vest-Europa i perioden 1950 til 1995 kommer Jan Oskar Engene frem til at etnisk nasjonalisme stod for hele 78,3 prosent av alle utførte terroraksjoner, mens de resterende hendelsene er fordelt mellom venstre-ekstremistisk (10,2 prosent) og høyre-ekstremistisk terror (8,1 prosent).¹²⁸ Utover perioden 1970 til 1977 så man palestinske Svarte Septembers angrep under de olympiske leker i München i 1972, en gradvis økende terrorkampanje av det som hadde blitt to IRA-fraksjoner, venstreekstre terrorgrupper som Baader-Meinhof/RAF, med til tider

¹²⁵ Rapoport, David C. «The Fourth Wave: September 11 in the History of Terrorism». *Current History*. 100, 650 (2001): S.419-422.

¹²⁶ Ibid. S.421

¹²⁷ Engenes analyse dekker følgende land: Østerrike, Belgia, Danmark, Finland, Frankrike, Tyskland, Hellas, Island, Irland, Italia, Luxemburg, Nederland, Norge, Portugal, Spania, Sverige, Sveits og Storbritannia.

¹²⁸ Engene, Jan Oskar. *Terrorism in Western Europe: Explaining the Trends since 1950*. Cheltenham: Edward Elgar, 2004. S.68-69

spektakulære terrorangrep og nasjonalistisk terror utført av den molukkanske minoriteten i Nederland. Det var gjennom et ønske å skape en følelse av terror at disse gruppene ønsket sine krav og ambisjoner innfridd. Samtidig ønsket man ikke selv å bli kalt terrorist eller sine aksjoner for terrorisme. Terrorist og terrorisme har lenge vært noen av de mest politiserte begrepene vi har, og en fasit på hvem som er terrorist og hva som kan regnes som terrorisme finnes knapt. Videre vil dette kapittelet ta for seg terrorisme som et omstridt begrep før en beskrivelse av de mest omtalte terrorangrepene til Svarte September, IRA, Baader-Meinhof/RAF og molukkene i Nederland i perioden 1970 til 1977 vil bli kortfattet redegjort for.

Terrorisme: Et omstridt begrep

Selve ordet terror ble først introdusert til det norske språket gjennom engelsk, men stammer opprinnelig fra det franske ordet *terreur* som igjen kommer fra det latinske ordet *terror*, som betyr «*redsel, skrekk eller frykt.*»¹²⁹ Utrykket ble først brukt i forbindelse med den franske revolusjon og Maximilien Robespierres terror-regime mellom 1793 og 1794.¹³⁰ Begrepet terrorist (*les terroristes*) dukket samtidig opp i denne perioden, først som et positivt kallenavn brukt av Jakobinerne selv, men fikk raskt en negativ denotasjon etter terror-regimets nedfall da det fikk definisjon som «*mishandling med kriminelle implikasjoner.*»¹³¹ Siden den franske revolusjon har det vært utallige tilfeller med terrorisme, og ulike terroristorganisasjoner og grupperinger har oppstått og smuldret bort.

På tross av den lange historien til begrepet er det fortsatt svært omstridt, ikke kun for akademikere og forskere, men også i media og den politiske arena. Det finnes flere grunner til dette, men en av hovedgrunnene kan man skimte i den norske bokmålsordbokens definisjon av terrorisme:

«*tilstand, system eller lære knyttet til det å bruke terror; skrekkvelde, terrorisme og legitim frigjøringskamp mot en okkupasjonsmakt er ikke det samme.*»¹³²

¹²⁹ De Caprona, Yann. «Terror» i *Norsk Etymologisk Ordbok*. Oslo: Kagge Forlag, 2013

¹³⁰ Terror-regimet (*la Grande Terreur*), også kalt Skrekkveldet ble utløst av drapet på den radikale journalisten Jean-Paul Marat av republikaneren Charlotte Corday den 13. juli 1793. Drapet ble brukt som eksempel på trusselen fra kontrarevolusjonære krefter. Offisielt ble 16 000 mennesker henrettet under Skrekkveldets korte periode. Kilde: Law, Randall D. *Terrorism: A History*. Cambridge: Polity Press, 2009. S.62

¹³¹ Laquer, Walter. *A History of Terrorism*. (Expanded Edit.). New Brunswick: Transaction Publishers, 2016. S.6

¹³² Bokmålsordboka, s.v. «terrorisme». 14.03.2019.

https://ordbok.uib.no/perl/ordbok.cgi?OPP+=terrorisme&ant_bokmaal=5&ant_nynorsk=5&bokmaal+=&ordbok=bokmaal

I sitt skille mellom frigjøringskamp og terrorisme kommer bokmålordbokens definisjon inn på den hovedsakelige mangelen på bred konsensus og den politiserte bruken av begrepene terrorisme og terrorist. I *The Concise Oxford Dictionary of Politics and International Relations* sin definisjon av terrorisme understrekes også den manglende konsensus og sterke politisering rundt begrepet:

Term with no agreed definition among governments or academic analysts, but almost invariably used in a pejorative sense, most frequently to describe life-threatening actions perpetrated by politically motivated self-appointed sub-state groups. But if such actions are carried out on behalf of a widely approved cause, say the Maquis seeking to destabilize the Government of Vichy France, then the term 'terrorism' is usually avoided and something more friendly is substituted. In short, on person's terrorist is another person's freedom fighter.¹³³

Et klart skille mellom hva som skal kalles legitim og illegitim voldsbruk har man enda ikke klart å stadfeste. Flere forsøk på definisjonsmessig konsensus rundt terrorisme og bruken av begrepet har blitt gjort. I 1934 etter attentatet på Alexander I av Jugoslavia, av kroatisk separatist under et statsbesøk i Frankrike, ble det satt politisk press på det da eksisterende Folkeforbundet om utarbeidelse av en resolusjon rundt håndteringen av internasjonal terrorisme. Resultatet ble derimot en forholdsvis generisk og generell definisjon.¹³⁴

Med opptakten til og utbruddet av andre verdenskrig ble videre arbeid med resolusjonen stoppet.¹³⁵ I 1946 ble Folkeforbundet nedlagt og erstattet med Forente Nasjoner (FN).

Folkeforbundets definisjon brukes derimot fortsatt i behandling av og forskning på internasjonal terrorisme.¹³⁶ Arvtakeren FN har også tidligere forsøkt å få til en konsensus til begrepet, men har ikke lyktes å få vedtatte definisjoner i både Sikkerhetsrådet og Generalforsamlingen.

Rent juridisk har derimot nesten alle demokratiske land utviklet nasjonale anti-terrorlover og flere personer har blitt dømt for terroraktiviteter etter disse lovene.¹³⁷ Spesielt i Skandinavia har disse lovene en tilnærmet lik ordlyd i sine definisjoner på terrorisme.

¹³³ Brown, Garret., Iain McLean. & Alistair McMillian. (Red.). *The Concise Oxford Dictionary of Politics and International Relations*. 4. ed., s.v. «terrorism». Oxford: Oxford University Press, 2018. 15.03.2019. <http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199670840.001.0001/acref-9780199670840-e-1373?rskey=zBrV0Y&result=2>

¹³⁴ Saul, Ben. «The Legal Response of the League of Nations to Terrorism». *Journal of International Criminal Justice*. 4, (2006): S.79-90. 16.03.2019. DOI:10.1093/jicj/mqi096

¹³⁵ Ibid. S.83

¹³⁶ Ibid. S.102

¹³⁷ Wilkinson, Paul. *Terrorism versus Democracy: The liberal state response*. (3.utg.). London: Routledge, 2011. S.4

I sitt arbeid med definisjonsproblematikken rundt terrorisme legger Alex Schmid frem over 250 ulike definisjoner på terrorisme, med de tidligste fra slutten av 1700-tallet og frem til 2010.¹³⁸ Schmid har i flere omganger kommet med det han kaller en *konsensusdefinisjon* på terrorisme, basert på kartlegging av ulike definisjoner, spørreundersøkelser og intervju av forskere. I sin nåværende form lyder denne konsensusdefinisjonen slik:

Terrorism refers on the one hand to a doctrine about the presumed effectiveness of a special form or tactic of fear-generating, coercive political violence and, on the other hand, to a conspiratorial practice of calculated, demonstrative, direct violent action without legal or moral restraints, targeting mainly civilians and non-combatants, performed for its propagandistic and psychological effects on various audiences and conflict parties.¹³⁹

Definisjonen ekspanderes i ulike punkter, deriblant rundt bruk eller trussel om vold gjennom ulike metoder. Noen av disse metodene kan også brukes av organiserte kriminelle, som bombing, kidnapping og bortføring, men på tross av dette knytter Schmid sin konsensusdefinisjon hovedsakelig til politikk.¹⁴⁰

Flere av punktene som blir utbrodert i konsensusdefinisjonen blir av Nikolai Sitter også pekt på som fem fellestrekk som finnes hos de viktigste og mest brukte definisjonene på terrorisme. Den første av disse fellesnevnerne er vekten på bruken av vold, eller trusselen om voldsbruk. Disse må være troverdige for å kunne ha effekt, både for respons på trusselen men også for fremkallelse av frykt for gjentakelse. Videre er den andre fellesnevneren at terrorisme først og fremst blir definert som en politisk handling. Handlinger som er basert på motiver som for eksempel økonomisk vinning har man andre begrep for, som kriminalitet påpeker Sitter.¹⁴¹ Tredje fellesnevner legger vekt på sjokkverdien og fremkallelse av redsel som følge av angrep på sivile mål. Målene er derfor også ofte tilfeldige eller utpekt som noe som symboliserer fienden. Effektiviteten av terrorisme er unektelig knyttet til frykt for gjentakelse. Terrorismen som en form for kommunikasjon er Sitters fjerde fellesnevner. Her er det et skille mellom et mord som har som hensikt å fjerne en bestemt person og en terroraksjon med formål om å fremkalle terror. Begge involverer ofte mord, men motivene for handlingen skiller disse to fra hverandre. Den siste fellesnevneren i de mest brukte definisjoner på terrorisme er også den mest omstridte påpeker Sitter. Mange definisjoner

¹³⁸ Schmid, Alex P. «The definition of terrorism» i Schmid, Alex P. (Red.). *The Routledge Handbook of Terrorism Research*. London: Routledge, 2011. S.39 & Appendix 2.1

¹³⁹ Ibid. S.86

¹⁴⁰ Ibid. S.86

¹⁴¹ Sitter, Nikolai. *Terrorismens Historie: Attentat og terrorbekjempelse fra Bakunin til IS*. Oslo: Dreyers Forlag, 2017. S.12-13

utelukker stater og statlige aktører fra terrorismebegrepet. Begrunnelsen for dette er at terrorisme utført av stater faller inn under andre eksisterende begrep som krigsforbrytelser eller forbrytelser mot menneskeheten, som i tillegg har egne internasjonale domstoler som i noen tilfeller kan behandle disse handlingene juridisk.¹⁴² På bakgrunn av disse fellestrekkene støtter Nikolai Sitter definisjonen utarbeidet av Louise Richardson: «*Terrorisme betyr å handle bevisst og voldelig mot sivile for å oppnå politiske mål.*» i sitt verk om terrorismens historie.¹⁴³

At det mangler noen universelt akseptert definisjon på terrorisme eller om hvem som til enhver tid kan kategoriseres som terrorister må derimot ikke sees på som en hindring for å studere terrorisme advarer Walter Laquer, da fenomenet uansett må bli behandlet både på det teoretiske og praktiske plan.¹⁴⁴ Eller som Nikolai Sitter ordlegger det: «*Det er ikke nødvendig å definere det for å kunne skrive om det eller bekjempe det.*»¹⁴⁵

Venstreekstrem og anti-imperialistisk terrorisme 1970-1977

I denne oppgaven om den skandinaviske ml-bevegelsens forhold til venstreekstrem og anti-imperialistisk terrorisme er hendelsene avgrenset til Svarte Septembers angrep i München i 1972, den vest-tyske terrorgruppen Baader-Meinhof/RAF, IRA/PIRA og molukkansk terror i Nederland i 1977. Alle disse gruppene var en del av de to overlappende terrorbølgene som kom til på 1960- og 1970-tallet. Videre kommer en beskrivelse av disse gruppene og hendelsene.

Svarte Septembers angrep i München i 1972

Terrorangrepet under Olympiske Leker i München 1972 er trolig en av de mest fulgte terroraksjoner i moderne historie. I løpet av den 16 timer lange gisselsituasjonen er det estimert at rundt 800 millioner mennesker fulgte deler av det som ble en direktesendt terrorhendelse.¹⁴⁶ Tidlig om morgenen den 5. september 1972 hadde åtte medlemmer av den palestinske gruppen Svarte September tatt seg inn i deltagerlandsbyen til de pågående olympiske lekene i München, Vest-Tyskland. På dette tidspunktet hadde den palestinske terrorgruppen allerede gjort seg bemerket med blant annet sprengning av oljetankere i

¹⁴² Ibid. S.14-15

¹⁴³ Ibid. S.15

¹⁴⁴ Laquer, Walter. *A History of Terrorism*. 2009, S.5

¹⁴⁵ Sitter, Nikolai. *Terrorismens Historie*. S.12

¹⁴⁶ Galily, Yair & Moran Yarchi. «From Munich to Boston, and from Theater to Social Media: The Evolutionary Landscape of World Sporting Terror». *Studies in Conflict & Terrorism*, 38, (2015): 998-1007. DOI:10.1080/1057610X.2015.1076640. S.999

Nederland, og kapring av et belgisk passasjerfly.¹⁴⁷ Væpnet med granater og maskingevær inntok de leilighetene til de israelske utøverne i den olympiske landsbyen. I okkupasjonens første minutter ble to av de israelske utøverne drept, mens ni ble tatt som gisler. I de påfølgende timene, og under et massivt presseoppbud, kom de palestinske gisseltakerne med krav om løslatelse av over 200 fanger i israelske fengsler, samt to av grunnleggerne i Baader-Meinhof/RAF, Andreas Baader og Ulrike Meinhof.¹⁴⁸ På kvelden 5. september kom kravet om videre transport til Kairo, og transport til en nærliggende flystripe med helikoptre ble klargjort av vest-tyske myndigheter, som planlagte en redningsaksjon. Rett over midnatt den 6. september, etter ankomst av helikoptrene med gisler og gisseltakere, startet skuddvekslingen mellom gisseltakerne og vest-tysk politi. Under beskytningen drepte de palestinske terroristene sine gisler fortsatt sittende i helikoptrene. Knappe to timer senere var alle de palestinske gisseltakerne også døde.

IRA vs PIRA 1970-1977

Ved årsskiftet 1969-1970 hadde IRA splittet seg i to fraksjoner. Her hadde ledelsen i IRA allerede begynt å gå vekk fra voldsaksjoner og heller bestemt seg for å orientere seg mot den politiske venstresiden og fortsette sin frigjøringskampanje gjennom politikk. Da voldelige opprør brøt ut i august 1969, etter en katolsk demonstrasjon i Derry prøvde nord-irsk reservepoliti å ta seg inn til de katolske områdene men ble hindret. Det som blir henvist til som *Battle of the Bogside* førte til nye opprør i Belfast, og vold mellom katolikker og protestanter førte til nedbrenning av flere hjem. Som respons på opprørene og voldsbruken ble britiske tropper satt inn i Nord-Irland. Internt i IRA førte dette til uenighet mellom en fraksjon som ønsket å samle protestanter og katolikker til kamp, og en annen fraksjon som ønsket å primært beskytte katolikker og presse de britiske troppene ut av Nord-Irland.¹⁴⁹ Kursendringen mot sosialistisk revolusjon og mindre fokus på voldskampanjer førte til at en større gruppe brøt ut av IRA og stiftet Provisoriske IRA (PIRA) som allerede i 1970 startet sin egen terrorkampanje mot britiske og britiskvennlige styresmakter både i Nord-Irland og i England.¹⁵⁰ Den mer sosialistisk orienterte fraksjonen stiftet deretter Offisielle IRA, med sitt

¹⁴⁷ Svarte September hadde det samme året 1972 stått bak angrep på oljetankere i Nederland fra Gulf Oil, et selskap man anså støttet Israel. Man hadde dette året også kapret Sabena flyvning 571 mellom Brussel og Israel og tatt 90 gisler. I den israelske befrielsesaksjonen deltok blant annet to senere israelske presidenter.

¹⁴⁸ Moncourt, André. & J. Smith. *The Red Army Faction: A Documentary History: Volume 1: Projectiles for the people*. Oakland: PM Press, 2009

¹⁴⁹ Shanahan, Timothy. *The Provisional Irish Republican Army and the Morality of Terrorism*. Edingburgh: Edingburgh University Press, 2009. S.13-14

¹⁵⁰ Sitter, Nikolai. *Terrorismens Historie*, 2017. S.96

eget politiske parti i Offisielle Sinn Fein. Også PIRA hadde en marxistisk fløy som på 1970-tallet var konsentrert blant gruppens medlemmer i fengselet i Belfast. Her ble den franske forfatteren Frantz Fanon fast studiemateriale sammen med biografier av skikkelser som Nelson Mandela og bøker om kommunistiske opprør i den tredje verden.¹⁵¹ PIRA hadde de første årene av 1970-tallet britisk og lokalt politi og soldater som mål for sine angrep, men gradvis ble gruppen mer villige til å angripe personer man anså samarbeidet med britene, ofte ved hjelp av bilbomber.¹⁵² Bombekampanjene til PIRA fortsatte utover 1980-tallet.

Baader-Meinhof/RAF 1970-1977

Andreas Baader og Gudrun Ensslin hadde gjort seg bemerket i Vest-Tyskland allerede i forbindelse med ungdomsopprørene i 1968. Her hadde paret sammen med to andre brukt brannbomber mot to kjøpesentre i Frankfurt.¹⁵³ Med løslatelse i påvente av ankesak jobbet både Baader og Ensslin med vanskeligstilt ungdom en kort tid, før de begge bestemte seg for å flykte etter avvisning av ankesaken.¹⁵⁴ I 1970 ble Andreas Baader arrestert i Vest-Berlin og en plan ble lagt for hans befrielse. Gjennom Ulrike Meinhof, en kjent venstreorientert skribent, skulle man få Baader fraktet til et forskningsinstitutt under påskudd av et bokprosjekt mellom Baader og Meinhof. Her ble Andreas Baader befridd av væpnede personer og Meinhof, Baader og Ensslin flyktet fra åstedet og tilbrakte det neste året ved en PLO treningsleir.¹⁵⁵ Det samme året stiftet de Rote Armee Fraktion (RAF), også kalt Baader-Meinhof-banden. En rekke bankran og bombeangrep mot blant annet det tyske Springerkonsernet og hovedkvarteret for det amerikanske V korps i Frankfurt, Vest-Tyskland fulgte.¹⁵⁶ I 1972 ble de tre lederne arrestert og fengslet i påvente av rettsak.

Den 24. april 1975 angrep aksjonsgruppen Holger Meins-kommando fra Baader-Meinhof/RAF den vesttyske ambassaden i Stockholm. I forhandling med det svenske politiet kom kravene fra terroristene om løslatelse av innsatte medlemmer fra vest-tyske fengsler.¹⁵⁷ I løpet av dagen endte derimot gisseltagningen da svensk politi tok seg inn i ambassaden og befridde gislene. Forsøkene på å få løslatt Baader-Meinhof/RAFs ledere fikk en ny topp i 1977.

¹⁵¹ Ibid. S.109-110

¹⁵² Ibid. S.118

¹⁵³ Moncourt, André & J. Smith. *The Red Army Faction: A Documentary History: Vol.1.* S.48-50

¹⁵⁴ Aust, Stefan. *The Baader Meinhof Complex.* London: The Boodley Head, 2008. S.46-50

¹⁵⁵ Moncourt, André & J. Smith. *The Red Army Faction: A Documentary History: Vol.1.* S.54-56

¹⁵⁶ Aust, Stefan. *The Baader-Meinhof Complex.* S.160-161

¹⁵⁷ Hansén, Dan & Jens Nordqvist. *Kommando Holger Meins: Dramat på västtyska ambassaden och Operation Leo.* Stockholm: Ordfront, 2006. S.147

Det som i senere tid blir kalt *den tyske høsten* henviser til den siste halvdel av 1977 i Vest-Tyskland med flere bemerkelsesverdige terrorhendelser, først og fremst i forbindelse med kidnappingen av Hanns-Martin Schleyer og kapringen av Lufthansa flyvning 181. Allerede den 7. april 1977 ble den vest-tyske statsadvokaten Siegfried Buback skutt og drept sammen med sin sjåfør på vei mellom sitt hjem og kontor i Karlsruhe, i et bakholdsangrep arrangert av Baader-Meinhof/RAF. På omtrent samme tid hadde det i Sverige også blitt avslørt en plan om kidnapping av den svenske ministeren Anna-Greta Leijon.¹⁵⁸

Den 5. september ble Hanns-Martin Schleyer, president i både den vest-tyske arbeidsgiverforeningen samt den vest-tyske industriforeningen, kidnappet av Kommandogruppen Siegfried Hausner fra Baader-Meinhof/RAF etter et angrep på hans bilkortesje og en etterfølgende skuddløsning. Kravene fra kommandogruppen var løslatelse av de fengslede grunnleggerne av gruppen, Andreas Baader og Gudrun Ensslin samt åtte andre medlemmer. Disse skulle gis 100 000 D-mark hver og fraktes til Frankfurt flyplass for videre fri transport til selvvalgte destinasjoner. Når dette hadde blitt gjennomført ville kommandogruppen slippe løs Schleyer.¹⁵⁹ Utover de neste ukene fortsatte kommandogruppen å sende brev til avisredaksjoner, og nye krav til de mer eller mindre stilltiende vest-tyske myndighetene. Den 13. oktober 1977 fikk den allerede anspente situasjonen en ny utvikling da et fly fra Lufthansa på vei fra Mallorca til Frankfurt ble kapret av en palestinsk gruppe som kalte seg *Organisasjonen for kamp mot verdensimperialismen*, også kalt Martyr Halimah Kommando. Flyet med 90 gisler flydde først til Roma for etterfylling av drivstoff og offentliggjøring av kaprernes løslatelseskrav.

I sin første erklæring understreket kaprerne at målene bak aksjonen var løslatelsen av kameratene til Kommandogruppen Siegfried Hausner.¹⁶⁰ Samtidig ønsket man løslatelsen av to fengslede PFLP-medlemmer fra fengsel i Istanbul og 15 millioner dollar i løsepenger. Hvis disse kravene ikke ble fullbyrdet ville Hanns-Martin Schleyer og alle gislene i Lufthansa-flyet bli drept.¹⁶¹ Kaprerne flydde videre mot den arabiske gulf via Kypros det flyet tilslutt landet i Dubai. I mellomtiden hadde tysk tv kringkastet videoklipp av kidnappede Schleyer som hadde blitt levert sammen med flykaprernes kravliste.¹⁶²

Lufthansa-flyet endte tilslutt opp i Somalias hovedflyplass i Mogadishu den 17. oktober etter en tidligere landing i Aden, Jemen, der flyets tyske kaptein hadde blitt henrettet av kaprerne.

¹⁵⁸ Ibid. S.285-293

¹⁵⁹ Smith, J. & Moncourt, A. *The Red Army Faction: A Documentary History, Vol.1.* S.498

¹⁶⁰ Ibid. S.503

¹⁶¹ Ibid. S.505

¹⁶² Ibid. S.484

I Mogadishu ble flyets styrmann sluppet fri og et ultimatum om kravenes fullbyrdelse samme dag ble kommunisert. Klokken 23, kvelden 17. oktober stormet seksti vest-tyske spesialsoldater det kaprede Lufthansa-flyet i Mogadishu der alle gislene ble befridd og der tre av kaprerne ble drept og den fjerde hardt skadet.¹⁶³ Morgenen etter fant vest-tyske fangevoktere Gudrun Ensslin, Andreas Baader og Jan-Carl Raspe døde, og Irmgard Möller hardt skadet i sine celler i Stammheim fengsel.¹⁶⁴

Mollukansk terrorisme i Nederland i 1977

Den nederlandske minoriteten hadde utover 1970-tallet planlagt og utført flere aksjoner med krav om uavhengighet for øygruppen Molukkene, som etter avkolonisering hadde blitt en del av Indonesia. Her hadde man blant annet okkupert den indonesiske ambassadørboligen, planlagt å kidnappe den nederlandske dronningen samt kapret et annet tog knappe to år tidligere.¹⁶⁵ Mandag 23 mai 1977 kapret ni bevæpnede molukkanske terrorister et tog på strekningen mellom Assen og Groningen, ved landsbyen De Punt, nord-øst i Nederland.

Av de totalt 94 passasjerene på toget ble 40 umiddelbart befridd, mens de 54 gjenværende passasjerene forble gisler. Kort tid etter tok fire bevæpnede terrorister seg inn i Bovensmilde grunnskole i landsbyen Smilde, rundt 22 kilometer unna det kaprede toget, der fem lærere og over hundre barn nå også ble holdt som gisler. Kravene fra de molukkanske terroristene var i tillegg til å bringe oppmerksomhet til forholdene i Molukkene, også å tvinge bortfall av nederlandsk støtte til indonesiske styresmakter. Terroristene krevet også løslatelse av 21 molukkanske fanger fra nederlandske fengsler og fritt leide ut av landet med en jumbojet.¹⁶⁶

I løpet av forhandlingene mellom de molukkanske terroristene og nederlandske myndigheter som tok nesten tre uker, ble tidlig de 105 skolebarnene løslatt etter et sykdomsutbrudd.

Den 11 juni gikk nederlandske styrker inn og befridde de gjenværende gislene i to synkroniserte aksjoner som etterlot seg seks døde terrorister, to drepte gisler samt flere skadde.¹⁶⁷

¹⁶³ Den hardt skadete kaprerer Souhaila Andrawes flyttet senere til Norge i 1991, der hun senere sonet en tysk fengselsdom i norsk fengsel før hun ble løslatt 30. november 2003.

¹⁶⁴ Ibid. S.485

¹⁶⁵ Rasser, Martijn. «The Dutch Response to Moluccan Terrorism, 1970-1978.» i *Studies in Conflict & Terrorism*, Vol.28, Nr.6 (2005): S.483-485. 29/03-19. DOI:10.1080/10576100591008953

¹⁶⁶ Marselis, Randi. «Remembering Dutch-Moluccan radicalism: Memory politics and historical event television.» i *Memory Studies* Vol.9, Nr.2 (2016): S.205. 29/03-19. DOI:10.1177/1750698015596015

¹⁶⁷ Rasser, Martijn. «The Dutch Response to Moluccan Terrorism, 1970-1978.» S.486.

Kapittel 4: Danmark – KFML/KAP

Det var hovedsakelig KFML/KAPs egen partiavis Kommunist/Arbejderavisen som omtalte venstrestrem og anti-imperialistiske terrorgrupper eller terrorisme i perioden 1970 til 1977. Partiets interne utgivelser var på dette tidspunktet hovedsakelig fokuserte på Marxistisk-Leninistisk ideologi, dansk politikk og danske arbeidskonflikter. Allikevel ble internasjonale konflikter, som den palestinske frigjøringskampanjen, unntaksvis omtalt av partiets interne utgivelser, men da med utgangspunkt i konfliktens historiske utvikling og ikke som en rapportering av nylige utviklinger eller hendelser. Et klart skille eksisterte her mellom partiets interne og eksterne publikasjoner. Mens partiets interne utgivelser tok for seg analyse, historiske utviklinger og ideologi var KFML/KAPs partiavis rapporterende og hendelsesfokusert. Partiavisens dekning var derimot ikke å sammenligne med en mer ordinær nyhetsavis. Kommunist/Arbejderavisen hadde et redaksjonelt utvalg av saker de valgte å skrive om, og det var ikke rene nyhetssaker som avisen nødvendigvis tok for seg. Partiavisen var derimot mer orientert mot utviklinger utenfor Danmarks grenser, der politiske utviklinger som omhandlet nært beslektede bevegelser og partier i andre land, eller temaer som var sentrale for partiets ideologi ble prioritert. En av grunnene til dette kan være partiavisens utgivelsesfrekvens i perioden 1970 til 1977 der avisen under navnet Kommunist kom ut som månedsavis frem til 1976. Spalteplassen var i disse årene derfor begrenset.

I forbindelse med stiftelsen av KAP i 1976 endret avisen navn til Arbejderavisen og økte sin utgivelsesfrekvens til ukentlige utgaver. Med hyppigere utgivelser ble dekningen av partiavisen bredere. I motsetning til sine skandinaviske søsteraviser fulgte man derimot ikke like tett konflikten i Nord-Irland, og spesielt ikke terrorhendelser. Den danske partiavisens dekning av Nord-Irland var i perioden reservert for det politiske forløpet i forbindelse med valgkamper og valg. Gjennom perioden 1970 til 1977 omtalte Kommunist/Arbejderavisen aksjonen til Svarte Septembers under Olympiske Leker i München i 1972, Baader-Meinhof/RAF fra 1975 og mollukansk terrorisme i Nederland i 1977.

Svarte Septembers angrep i München

Terroraksjonen under de Olympiske Leker i München i 1972 satte for første gang terrorisme på agendaen for KFML/KAPs partiavis Kommunist/Arbejderavisen. I sin utgave for september 1972 spurte den danske partiavisen retorisk om terrorisme var et fruktbart virkemiddel for den palestinske frigjøringskampanjen. I artikkelen *Hjælper terror palæstinas kamp?* ble terroraksjonene omtalt som et forstyrrende element:

Atter er den palæstinske befrielseskamp blevet afsporet og bragt ud af sin politiske sammenhæng. En gruppe sekteriske palæstinske 'partisaner's terroraksjon i München i september blev omgående af den forende borgerlige og revisionistiske opinion udnyttet til et korstog imod den nationale befrielseskamp i Palæstina.¹⁶⁸

Partiavisen kunne samtidig melde om at det foregikk en kampanje mot palestinsk selvstendighet og at en nærmest samlet danske presse hadde konkludert med at aksjonen ikke kunne skyldes på Svarte September alene. Denne sammenknytningen mellom en gruppe sekteriske palestinske partisaner og resten av de palestinske frigjøringsorganisasjonene var ifølge avisen avdekkende for borgerpressens motstand mot et selvstendig Palestina og støtte til Israels posisjon i Midtøsten: «Her afsløredes borgerpressens indignations-hykleri som et apolitisk dække over en beredvillig hetz mod det palæstinensiske folks interesser i særdeles og imod de arabiske staters holdning til zionismen og imperialismen i almindelighed.»¹⁶⁹

Videre kunne partiavisen fortelle sine lesere at dødsfallene etter terroraksjonen ble utnyttet til støtte for en opportun politisk agenda: «Man udnyttede kynisk elleve israeleres død til opportune politiske formål.»¹⁷⁰ Denne politiske agendaen gikk ut på å knytte resten av de arabiske statene til den etterfølgende internasjonale harmen av denne og andre lignende aksjoner. Dette ville samtidig forsterke de eksisterende holdningene partiavisen mente fantes til palestinsk selvstendighet. Artikkelen fokuserte i tilknytning til dette på de moskvatro kommunistpartienes argumentasjon om videre arbeid for en fredelig og politisk løsning på Midtøsten-konflikten. Målet var i følge partiavisen en videre sikring av *status quo* i styrkeforholdet mellom USA og Sovjetunionen i regionen.¹⁷¹

Når det kom til Svarte September og deres nylige aksjon var KFML/KAPs partiavis klar på at dette var et eksempel på en spontan aksjon basert på en splittende og sekterisk politikk. Med grunnlag i de kontraproduktive konsekvensene av aksjonen som gikk imot frigjøringsbevegelsens taktiske og politiske prinsipp, men samtidig også gav borgerskapets skribenter, eller «spalteterrorister», nye argumenter mot det palestinske prosjekt ble aksjonen av det danske maoistpartiet fordømt:

''Sorte September''s aksjon i München må vurderes som alvorlig splittelsespolitikk, sekterisk spontanisme og i det hele taget uforenlig med de palæstinske befrielsesbevegelsers politiske og taktiske linie. Aksjonen må fordømmes, fordi den objektivt er i zionismens og imperialismens favør og således til

¹⁶⁸ Kommunist. «Hjælper terror palæstinas kamp?». September, 1972. S.8

¹⁶⁹ Ibid. S.8

¹⁷⁰ Ibid. S.8

¹⁷¹ Ibid. S.8

skade for den palæstinensiske sag. Yderligere har gruppens handlinger givet borgerlige og revisionistiske spalteterrorister lejlighed til at fordreje kendsgerningerne omkring Palæstina-problematikken og overhovedet til at føre en kampagne i strid med det palæstinensiske og de arabiske folks interesser.¹⁷²

Svarte September, en liten gruppe på knappe 100 medlemmer kunne ikke gjennom sin terrorbaserte politiske linje sammenstilles med de andre palestinske frigjøringsorganisasjonene, noe PLOs fordømmelse av gruppen var et klart tegn på, påpekte Kommunist/Arbejderavisen. Artikkelen kunne fortelle at det fantes kretser der det faktum at det var differanse mellom ulike palestinske organisasjoner var uinteressant, og at man her allerede hadde kokt sammen alle arabiske og palestinske grupper til en «apolitisk grøt kalt vold og terror.»¹⁷³ Her påpekte partiavisen det den anså som en eksisterende dobbeltmoral i den internasjonale reaksjonen på terroraksjonen i München: «et par hundrede civile araberes død som følge af israelsk terror kunne ikke vække de hjerter, der var så ‘harmfulde’ over drabene på de elleve israelske sportsfolk i Vesteuropa.»¹⁷⁴

I det store bildet var derimot ikke Svarte September, med sine terroraksjoner, den eneste trusselen mot det palestinske frigjøringsprosjektet. Man hadde samtidig den amerikanske og sionistiske imperialismen, stater som Jordan med en reaksjonær likvideringspolitikk og det den danske partiavisen anså var sterke kapitulasjonstanker i ledelsen til Al Fatah.¹⁷⁵ Kun fullstendig solidaritet og et videre fokus på den virkelige fienden, Israel, var veien fremover proklamerte KFML/KAPs partiavis:

Det er i perspektivet af den israelske ekspansionisme og af den israelske undertrykkelse af det palæstinensiske folk, at den palæstinensiske fedayeens kamp skal ses – uanset om sekteriske elementers fejlslagne politik giver reaktionen og spalteterroristerne lejlighed til at ruste sig eller ikke.¹⁷⁶

Oppsummering: Fordømmelse av sekterisk spontanisme

I sin omtalelse av Svarte Septembers terrorangrep i München i 1972 var danske KFML/KAPs partiavis klare på at aksjonen måtte fordømmes. Denne fordømmelsen var ikke tuftet på noen moralsk overveielse, men heller på de kontraproduktive konsekvensene aksjonen måtte sies å ha på hele det palestinske frigjøringsprosjektet. Allikevel var man forsiktige i sin kritikk av

¹⁷² Ibid. S.8-9

¹⁷³ Ibid. S.9

¹⁷⁴ Ibid. S.9

¹⁷⁵ Ibid. S.9-10

¹⁷⁶ Ibid. S.10

Svarte September. I følge den danske partiavisen var aksjonen et eksempel på en *sekteisk spontanisme* som kun fungerte fraksjonsdannende på palestinerne prosjekt. Selve terrorgruppen Svarte September omtalte man som *sekteiske partisaner* fra en gruppe på knapt 100 medlemmer som både var utestengt av Al Fatah og fordømt av PLO.

Men den ekte fienden til den palestinske sak var ikke kun Svarte Septembers feilslåtte politikk påpekte man i den danske partiavisen. Også staten Jordan, de to supermaktene som ønsket *status quo* i Midtøsten, Al Fatah som man mistenkte var i ferd med å kapitulere og den største trussel av alle, Israel. Artikkelen som omtalte terroraksjonen var i grunn også en massiv kritikk av Israel og det man anså var deres allierte. Fordømmelsen av aksjonen var basert på hvilken gavepakke den var for isreal-vennlige skribenter og aviser som nå kunne fordreie konflikten i Israels favør. Disse skribentene var også de eneste gruppen partiavisen omtalte som terrorister, eller mer nøyaktig *spalteterrorister*. Feilslått politikk måtte ikke skifte fokuset vekk fra Israel som den fremste trusselen mot palestinsk frigjøring.

Venstreekstrem terrorisme: Baader-Meinhof/RAF

Danske KFML/KAP omtalte Baader-Meinhof/RAF i perioden 1970 til 1977 for første gang i mai 1975. Dette var derimot ikke i forbindelse med det nylige ambassadeangrepet men heller i forbindelse med den kommende rettsaken mot de fengslede lederne av den vest-tyske gruppen og deres fengselsforhold.

1975

Under tittelen *Baader-Meinhof-sagen* kunne den danske partiavisen fortelle sine lesere at det nå satt fire anklagede medlemmer av gruppen i et betongfengsel i Vest-Tyskland, mens vest-tyske politikere var aktivt i gang med en konkurranse om hvem som hadde mest vilje til å knuse gruppen. Artikkelen hevdet at dødsdommer allerede var bestemt, men i motsetning til mer tradisjonelle metoder skulle dødsdommene her komme gjennom innmuring og isolering. Fengselstortur var vanlig i alle land der borgerskapets diktatur ønsket å tilintetgjøre sine motstandere forklarte partiavisen.¹⁷⁷ Om selve Baader-Meinhof/RAF var avisen klar på at det her først og fremst var snakk om en gruppe som brukte individuell terror:

Når det borgerlige statsmaskineri i særlig grad er blevet genstand for diskussion i forbindelse med Baader-Meinhof-sagen, så skyldes det sagens særlige indhold. En sekteisk gruppe har på egen hånd indledt

¹⁷⁷ Kommunist. «Baader-Meinhof-sagen». Nr.5. 1975. S.19

sin private terrorkrig mod den borgerlige statsmagt. Der er ikke tale om en mobilisering af masserne. Der er tale om individuel terror.¹⁷⁸

Videre i sin artikkel tok danske Kommunist/Arbejderavisen opp det nylige angrepet på ambassaden som understøttelse av sin vurdering av gruppens aksjoner som individuell terror uten noen motiver for massemobilisering. Slike aksjoner fungerte mer som distraksjon:

Det er – som ved afbrændingen af Stockholm-ambassaden – tale om en gruppe, der bruger terror, løsrevet fra arbejderklassens kamp, som gruppen hævder, at den tjener. I stedet for at vende opmærksomheden mod udbytning, undertrykkelse og elendighed i monopolkapitalens Vesttyskland rettes blikket mod to ambassadefunktionærers død!¹⁷⁹

Artikkelen kunne videre fortelle sine lesere at hendelser som ambassadeangrepet var med på å lette hindringene for borgerskapets statsmakt og dens ønske om å undertrykke de revolusjonære kreftene. Som resultat ville man se økt hets mot sosialismen og friere fullmakter til både politi og etterretningstjeneste som ville bruke denne økte friheten i sin kontroll av revolusjonære bevegelser. Den danske partiavisen ønsket i sin artikkel også å korrigere tidligere inntrykk og beskrivelser av en vest-tyske gruppen i andre aviser som hadde knyttet terrorgruppen til ml-bevegelsen: *«Det er blevet hævdet, at Baader-Meinhof-gruppen er ‘maoistisk’. Eller den slås i hartkorn med marxister-leninister. – Intet kan være mere ukorrekt, alene af den grund, at masselinien er nerven i marxister-leninisters forhold til arbejderklassen ...!»*.¹⁸⁰ På tross av sin presisering av et klart skille mellom maoismen og Baader-Meinhof/RAF var allikevel den danske partiavisen klare på at perspektivet man først og fremst skulle se denne saken i var ytterligere vest-tyske ønsker om skjerpelse av monopolkapitalens diktatur, noe man ikke kunne akseptere.¹⁸¹

I denne første omtalelsen av Baader-Meinhof/RAF i 1975 var KFML/KAPs partiavis først og fremst fokusert på rettergangen og fengslingsforholdene til de siktede medlemmene av den vest-tyske terrorgruppen. At Vest-Tyskland var under borgerskapets diktatur ble, ifølge partiavisen, bevist gjennom den kappestriden som regjerte blant vest-tyske politikere om hvem som var villige til å gå lengst i å knuse gruppen, mens de fengslede medlemmene ble torturert i fengsel. Baader-Meinhof/RAF ble av den danske partiavisen her omtalt som en sekterisk gruppe som gjennom en privat terrorkrig hadde gjort seg til fiender av den vest-tyske statsmakt. Hensiktene bak bruken av terror var derfor løsrevet fra arbeiderklassen, da

¹⁷⁸ Ibid. S.19

¹⁷⁹ Ibid. S.19

¹⁸⁰ Ibid. S.19

¹⁸¹ Ibid. S.19

man ikke hadde hatt massemobilisering som motiv. Dette var også grunnlaget for partiavisens nektelse av Baader-Meinhof/RAF som maoistisk. Man fulgte ikke masselinjen.¹⁸²

Aksjonen mot ambassaden i Stockholm var nok et eksempel på gruppens private terrorkrig, og partiavisen pekte på den kontraproduktive konsekvensen av den. I stedet for å samle oppmerksomhet rundt kapitalismens negative utslag og undertrykkelse fikk man heller et fokus på to døde ambassadeansatte påpekte den danske partiavisen. Her var det heller ingen utbredt empati eller sympati med ofrene etter ambassadeangrepet. Perspektivet partiavisen oppfordret til i forbindelse med Baader-Meinhof/RAF var utelukkende knyttet til den økende graden av monopolkapitalens diktatur i Vest-Tyskland.¹⁸³

I en lengre periode fra 1975 og frem til 1977 dekket ingen av KFML/KAPs utgivelser Baader-Meinhof/RAF. Man ble tidlig i 1977 interesserte i en utvisningssak rundt en meksikansk statsborger som hadde blitt arrestert i forbindelse med kidnappingsplanene av den svenske ministeren Anna-Greta Leijon. En aksjon som kunne kobles til Baader-Meinhof/RAF, men som ikke ble omtalt i utbredt grad av KFML/KAPs publikasjoner. I første halvdel av 1977 ble den vest-tyske terrorgruppen derimot indirekte omtalt.

1977

I forbindelse med Israels 29-års dag tok KFML/KAPs partiavis Kommunist/Arbejderavisen kort opp venstreorientert terrorisme. Under tittelen *Terrorismen* den 10. mai 1977 kunne partiavisens lederspalte fortelle sine lesere at individuell terrorisme ikke kunne anses som et brukbart virkemiddel for arbeiderklassen:

I løbet af de sidste tiår har den politiske terror vundet en vis utbredelse internationalt som et middel i den politiske kamp.

Aviserne har været fyldt med beretninger om flykapringer, politiske kidnapninger og politiske mord foretaget af erklærede venstreorienterede. Den individuelle terror må fordømmes. Den er intet anvendeligt middel i arbejderklassens kamp. Terroristerne forsøger at føre politisk kamp på arbejderklassens vegne, og den fører kun til, at staten får et yderligere påskud til at udbygge sit undertrykkelsesapparat, som det f.eks. har været tilfældet i Vest-Tyskland.¹⁸⁴

Lederspaltan forklarte videre at bruken av individuell terrorisme hadde styrket borgerskapets undertrykkelsesapparat, og at dette potensielt kunne brukes mot arbeidere i kamp. I flere land

¹⁸² Ibid. S.19

¹⁸³ Ibid. S.19

¹⁸⁴ Arbejderavisen. «Terrorismen». Nr.17, 10/5-1977. S.2

hadde man sett borgerskapets erklæringer om krig mot terrorisme, men: «*terrorisme og terrorisme er to ting. Mens borgerpressen fordømmer de individuelle terrorhandlinger foretaget af erklærede venstreorienterede, så har den samme presse travlt med at hylde staten Israels terrorhandlinger, som et lille lands heltemodige kamp.*».¹⁸⁵

Hele staten Israel var bygget på terror, og den hadde fordrevet vekk over en million palestinere etter sin opprettelse påpekte den danske partiavisen. Lederspaltene gikk her igjennom flere eksempler på israelsk terrorisme, deriblant drapet på en marokkaner i Lillehammer, bombing av flyplassen i Ugandas hovedstad Entebbe og tyveriet av hundrevis med tonn av Uran fra USA.¹⁸⁶ Israels 29-årsdag var derfor et ypperlig tidspunkt å fordømme terror: «*29-årsdagen for opprettelsen av staten Israel giver en yderligere anledning til at fordømme den terror- og gangsterpolitik, som den israelske stat bygger sin eksistens på.*».¹⁸⁷

I sin lederspalte om opprettelsen av staten Israel, kommenterte KFML/KAPs partiavis på det man anså var en voksende trend med politisk terrorisme. Dagspressen hadde vært fylt med rapporteringer av kapringer, kidnappinger og mord utført av erklærte venstreorienterte.

Det var, ifølge partiavisen, borgerpressen selv som hadde erklært disse som tilhørende på venstresiden. Avisen påpekte her at dette var individuell terrorisme, og derfor ikke et brukbart eller ønskelig virkemiddel i arbeiderklassens kamp. Denne vurderingen var grunnlagt på de kontraproduktive konsekvensene av slike aksjoner, der det spesielt i Vest-Tyskland hadde ført til videre styrkelse av undertrykkelsesapparatet. Borgerpressen hadde fordømt denne terrorismen, men ifølge partiavisen, var terrorisme og terrorisme her to ting. Mens borgerpressen fordømte terrorisme fra selverklærte venstreorienterte, hyllet man samtidig statlig terrorisme i regi av Israel.¹⁸⁸

I siste halvdel av 1977 ble Baader-Meinhof/RAF igjen direkte omtalt av KFML/KAPs partiavis. I forbindelse med *den tyske høsten* som så kidnappingen av Hanns-Martin Schleyer, kapringen av et Lufthansa-fly fra Mallorca til Frankfurt og tilslutt selvmordene til blant annet de gjenværende lederne av Baader-Meinhof/RAF, Gudrun Ensslin og Andreas Baader ble den vest-tyske terrorgruppen omtalt av den danske partiavisen i forbindelse med befrielsen av passasjerene på det kaprede Lufthansa-flyet.

¹⁸⁵ Ibid. S.2

¹⁸⁶ Ibid. S.2

¹⁸⁷ Ibid. S.2

¹⁸⁸ Ibid. S.2

På forsiden av Kommunist/Arbejderavisen den 20. oktober 1977 kunne avisens lesere se overskriften *Terroristerne er murbrækkere for fascismen*. I den tilhørende ingressen var KFML/KAPs partiavis fordømmende til det man anså var individuell terrorisme:

En af de hidtil mest dramatiske terroristaktioner endte natten til tirsdag med, at terroristerne blev overmandet og gidslerne – ganske almindelige lønarbejdere – befriet. Resultatet af terroristernes reaktionære aktion er blevet det forventede: at borgerskabet i alle lande har fået endnu en undskyldning for over en bred bank at indskrænke de demokratiske rettigheder gennem stramninger overfor organisationsfriheden, ytringsfriheden m.v. og gennem en yderligere underminering af retssikkerheden. Der kan ikke siges noget som helst formildende om den individuelle terror. Den er både på kort sigt – gennem gidseltagningen – og på lang sigt vendt imod arbejderklassen.¹⁸⁹

Partiavisens lederspalte fortsatte oppgjøret med aksjonen, der kravene som hadde kommet fra kaprerne av Lufthansa-flyet ble ansett som ønske om å frigi terroristenes «*mordkolleger*».¹⁹⁰ Alle revolusjonære og progressive måtte ta avstand fra terroristenes metode proklamerte avisen. Uten støtte fra arbeiderklassen hadde man her prøvd å skyte sin vei til et mål man påstod var i arbeiderklassens interesse. KFML/KAPs partiavis advarte samtidig sine lesere om at både terrorister i Italia og i Vest-Tyskland hadde sabotert for revolusjonære organisasjoner. I Italia hadde selverklærte revolusjonære terrorister blitt avslørt som neo-fascister og i Vest-Tyskland hadde jakten på morderne strammet inn de demokratiske rettighetene.¹⁹¹ Det var heller ingen tvil for partiavisen på hvilken politisk side gjerningsmennene bak flykapringen egentlig stod på:

Vi har ingen formodninger om, at **åbenlyse** fascister stod bag den aktuelle flykapring. Men flykaprernes metoder ligner til forveksling en fascistbandes desperate handlinger. Aktionen her kan ikke blot antydningssvis sees i et forsonende skær. Det er helt tilfældige mennesker, som bliver gjort til genstand for bandens vold. En vold, hvor disse gangstere, under påskud af at ville tjene folkene og arbejderklassen i virkelighed blot er parasitter, der nasser på den prestige, som ægte antiimperialister og frihedskæmpere nyder blandt progressive overalt i verden. Terroristerne myrder koldblodigt almindelige lønarbejdere, hvid de udgør den mindste hindring.¹⁹²

¹⁸⁹ Arbejderavisen. «Terroristerne er murbrækkere for fascismen». Nr.37, 1977. S.1

¹⁹⁰ Arbejderavisen. «Terrorismen – Fascismens håndlanger». Nr.37, 1977. S.2

¹⁹¹ Ibid. S.2

¹⁹² Ibid. S.2

Kaldblodigheten i møte med alminnelige arbeidere var ifølge den danske partiavisen nok et bevis for motsetningsforholdet mellom arbeiderklassen og disse moderriske og parasittiske terroristene. Aksjoner som dette måtte fordømmes av alle som var investert i arbeiderklassens beste interesser.¹⁹³

I sin omtalelse av den mislykkede flykappingen den 20. oktober 1977 var KFML/KAPs partiavis klare på at det hele var å anse som en fascistisk aksjon. Aksjonens konsekvens ville være en videre styrkelse av borgerskapets agenda, og var derfor å regne som motgående av arbeiderklassens interesser. Aksjonen var derfor også å regne som individuell terror.

Her la man også vekt på ofrene for aksjonen som ifølge partiavisen var normale lønnsarbeidere, og der noen av disse i kaldt blod hadde blitt myrdet av terroristene.

Når det kom til omtalelsen av Baader-Meinhof/RAF ble disse ansett som ansvarlige for aksjonen. Den danske partiavisen var ikke lenger forsiktige med begrepene den brukte om den vest-tyske gruppen. De var å regne som terrorister, men partiavisens begrep for gruppen stoppet ikke der. Terrorgruppen ble også omtalt som en fascistbande, gangstere og parasitter som snyllet på prestisjen som eksisterte for ekte antiimperialister og frihetskjempere.

KFML/KAPs oppgjør med Baader-Meinhof/RAF fortsatte i neste utgave av Kommunist/Arbejderavisen, den 27 oktober 1977. Her ble hele avisens midtside reservert for den vest-tyske terrorgruppen. Under tittelen *RAF – foragt for arbeiderklassen* tok partiavisen for seg ideologien som terrorgruppen hadde tatt til orde for i sitt manifest. I Danmark hadde dette manifestet blitt oversatt og utgitt under navnet *Om den væbnede Kamp i Vesteuropa* av forlaget Tiderne Skifter i 1973.¹⁹⁴ Artikkelen i partiavisen fastholdte på tidligere omtaler av Baader-Meinhof/RAF som kun selverklærte venstreorienterte:

Baader-Meinhof gruppen, eller som den kalder sig, Rote Arme Fraktion (RAF), ynder at fremstille sig som en marxistisk-leninistisk organisation. Det er kun en ydre skal om et politisk indhold, som er skadeligt for arbejderklassen. Det fremmer fascistiske tendenser i statsapparatet. Og gruppens teorier er – ligesom dens handlinger – i virkeligheden massefjendske, og de udtrykker den dybeste foragt for arbejderklassen.¹⁹⁵

Videre gikk artikkelen dypere inn i den vest-tyske terrorgruppens manifest, og deres erklæring om at statsmakten fungerte som borgerskapets voldsapparat, samt deres

¹⁹³ Ibid. S.2

¹⁹⁴ Barlby, Finn. *Væbnet kamp: Baader-Meinhof-gruppens politiske manifest og undertrykkelsen i Vest-Tyskland*. København: Tiderne Skifter, 1973.

¹⁹⁵ Arbejderavisen. «RAF– foragt for arbeiderklassen». Nr. 38, 1977. S.6

vektleggelse av behovet for en væpnet revolusjon for arbeiderklassen. Ideologien hørtes ganske så nærstående partiets egen ideologi innrømmet Kommunist/Arbejderavisen, men dette var derimot kun et røykteppe for en dypt reaksjonær ideologisk kjerne:

Men denne “revolution” er nok så skræmmende i RAF-kostyme. Synspunkterne er garneret med mange citater af Marx, Engels, Lenin og Mao. Det ser altså overordentligt revolutionært ud. Men citaterne tjener kun et formål: De dækker over et yderst reaktionært indhold.¹⁹⁶

De mange sitatene fra sentrale ideologer viste seg med nærmere analyse av manifestet å ikke bli overholdt i praksis av Baader-Meinhof/RAF. Man brukte sitater fra Mao Zedong, men vekk bort fra prinsippet om bruk av revolusjonær vold for og med støtte fra massene, påpekte den danske partiavisen. Manifestet var derimot heller avvisende til arbeiderklassen, da det la til grunn at arbeiderklassene i de utviklede landene var blitt nærmest hjernevasket av det kapitalistiske systemet. I følge manifestet var det nødvendig med en frontgruppe som gjennom voldsbruk kunne vekke arbeiderklassen til live og starte revolusjon.¹⁹⁷

Ifølge partiavisen skapte man derfor et uekte skille mellom frontgruppens voldsbruk og arbeiderklassens streiker og demonstrasjoner:

*«RAF oppstiller den falske modsætning, at når arbejderklassen ikke kan opnå magten i samfundet uden gennem den væbnede revolution, så bliver strejker og aktioner, der bedrer arbejderklassens situation for RAF uden socialistisk perspektiv.»*¹⁹⁸

Spesielt reagerte Kommunist/Arbejderavisen på terrorgruppens oppløftelse av ungdommen og samtidige nedvurdering av eldre revolusjonære. Manifestet avfeiet her den etablerte arbeiderklassen til fordel for unge akademikere. I sin vektleggelse av studentopprøret som et bevis for sin tillitserklæring til ungdommen unngikk manifestet å forklare den sterke mobiliseringen som hadde skjedd i arbeiderklassen i Paris understreket partiavisen.

Baader-Meinhof/RAF avfeiet heller det hele som mislykket.¹⁹⁹ Interessene til den vest-tyske terrorgruppen var ikke massemobilisering, det var terror:

*«Men hvordan ser RAF's socialisme ud. Er det folk af et godt proletarisk hjerte, som blot er blevet vildført? Nej – RAF's politik er gennemsyret af massehad og dyrkelse af den enkeltes terrordåd. “Revolutionen” består i, at enkelte grupper påbegynder deres terroraktioner.»*²⁰⁰

¹⁹⁶ Ibid. S.6

¹⁹⁷ Ibid. S.6

¹⁹⁸ Ibid. S.6

¹⁹⁹ Ibid. S.7

²⁰⁰ Ibid. S.7

KFML/KAPs partiavis reagerte også på terrorgruppens utpekning av vanlige arbeidere, som lærere og sosialarbeidere som legitime mål for vold og terror, noe som understreket partiavisens mening om at gruppen egentlig tilhørte fascismen.

Avisen konkluderte med at hele manifestet var en eneste stor voldsdyrkelse tuftet på fascistisk ideologi:

RAF's eget politiske manifest er voldsdyrkelse og en tro på den enkeltes spontane handlinger, som kun finder deres mage i fascistiske teoretikers dyrkelse af "handlingen". Men RAF's egen holdning til den åbenlyse fascisme er afslørende. Under dække af at være de eneste revolutionære, fremlægger RAF deres foragt for arbejderklassen. Der er, siger RAF, ikke nogen grund til at frygte fascismen. (...) Når RAF gennem sine handlinger er med til at fremme fascistiske træk i det vesttyske statsapparat bliver det i gruppens egne øjne til heltegerninger. Deres vold har jo "tvunget" kapitalen til en kraftigere undertrykkelse. Med sine pseudorevolutionære fraser er RAF en fare for alle revolutionære. Ikke alene fremmer de fascistiske tilstande, men de blokerer også for, at arbejderklassen kommer til at få et reelt billede af, hvad socialisme betyder.²⁰¹

Oppsummering: Fra sekterisk gruppe til parasitt

Danske KFML/KAP var i sin første omtalelse av Baader-Meinhof/RAF i 1975 svært forsiktige i sitt begrep om gruppen som en *sekterisk gruppe*. Man var i utgangspunktet sympatisk innstilt til gruppen, der lederne nå, ifølge partiets avis, satt under torturiske forhold i fengsel. Man var derimot eksplisitte om at aksjoner som ambassadeangrepet var løsrevet fra masselinjen og derfor individuell terror. Her var man spesielt opptatt av de kontraproduktive konsekvensene av aksjonene, med innskrenking av rettigheter og utvidelse av offentlige fullmakter. Noen sympati med ofrene for ambassadeaksjonen var det derimot ikke å spore, da de to dødsfallene ble brukt som eksempel på det nærmest absurde skifte av oppmerksomhet vekk fra kapitalismens elendighet og over på to døde personer.

Den danske partiavisen omtalte ikke den vest-tyske terrorgruppen igjen før to år senere i 1977. I forbindelse med Israels 29-årsdag dette året tok Kommunist/Arbejderavisen opp bølgen av venstreorientert terrorisme som hadde blitt rapportert i dagspressen.

Man understreket her at individuell terrorisme som virkemiddel for arbejderklassen ikke bare var kontraproduktivt men også ikke ønskelig. Baader-Meinhof/RAF ble her også omtalt indirekte av den danske partiavisen som referert til gruppen som både terrorister og erklærte

²⁰¹ Ibid. S.7

venstreorienterte. Her pekte man på borgerpressen som ikke bare erklærte slike grupper for venstreorienterte i sine fordømmelser av terrorisme, men som samtidig hyllet Israel, en stat partiavisen anså som bygget på terrorisme. *Terrorisme og terrorisme var tydeligvis to ting* for borgerpressen.

Året 1977 ble et skifte for omtalelsen av Baader-Meinhof/RAF i den danske partiavisen. Ved sitt skriftlige oppgjør med den vest-tyske terrorgruppen etter befrielsen av det kaprede Lufthansa-flyet var man langt mindre forsiktige i sin kritikk enn man hadde vært to år tidligere. Man anså aksjonen som individuell terror og mordene som hadde forekommet var kaldblodige av natur. Kravene som kaprerne hadde kommet med var ene og alene kommet fra et ønske om å emansipere sine *mordkollegaer* fra fengsel. Om Baader-Meinhof/RAF brukte man nå begrep som *facistbande*, *gangstere*, og *parasitter*. Denne selverklærte revolusjonære gruppen var kun et skadedyr som snyttet på respekten som ble gitt til ekte frihetskjemper. Man tok i kjølvannet av den mislykkede kapringen også et oppgjør med gruppens ideologi, som man anså som fiendtlig innstilt mot arbeiderklassen, og voldsdyrkelse som grunntanke. Hele gruppens ideologi ble av danske KFML/KAP nå ansett som et eksempel på fascistisk ideologi.

Nasjonalistisk terrorisme: Molukkansk terrorisme i Nederland

I 1977 omtalte KFML/KAP den molukkanske terrorismen i Nederland. I forbindelse med togkapringen mellom Assen og Groningen dette året kunne partiavisens lesere den 2. juni 1977 lese på avisens forside: *Syd-Mollukkanernes terroraksjoner i Holland er forkastelige og reaktionære*.²⁰² På innsiden av avisen var man klare på at slike terroraksjoner ikke bare var skadelig for molukkernes sak og posisjon i det nederlandske samfunnet, men at man gjennom slike aksjoner var med på å styrke det nederlandske undertrykkelsesapparatet:

Vi har tidligere avvist enkeltpersoners eller gruppers bruk af politisk terror som et våben. Dette gælder også aksjonerne i Holland. De rammer civilbefolkningen, som derfor vender sig imod molukkanerne og medvirker til at oppiske rascistiske strømninger. Og desuden får den hollandske stat et påskud for at udbygge sit undertrykkelsesapparat.²⁰³

At man hadde blitt lovet selvstendighet for de molukkanske øyene av nederlandske myndigheter før avkoloniseringen av Indonesia var partiavisen forståelsesfull for. Men at terroristene nå rettet sine krav om selvstendighet til den tidligere kolonimakten i håp om at

²⁰² Arbejderavisen. Nr.20, 2/6-1977. S.1

²⁰³ Arbejderavisen. «De mollukanske terror-aksjoner: Forkastelige og reaktionære». Nr.20, 2/6-1977, S.8

man gjennom FN skulle få Indonesia til å oppgi deler av sitt territorium var for den danske partiavisen derimot nærmest virkelighetsfjernt: «*Kravet er absurd. Det er uttrykk for en fortsat opfattelse af Holland som koloniherre, der ligger bag det rejste krav.*».²⁰⁴

Videre i sin artikkel frembrakte partiavisen en uttalelse fra det indonesiske kommunistpartiet som hadde blitt offentliggjort to år tidligere i forbindelse med den forrige togkapringen.

Det indonesiske kommunistpartiet gav her uttrykk for at de tidligere lovnadene fra den nederlandske kolonimakten hadde vært en del av en «splitt og hersk» politikk for å skape splittelse og mislede tusenvis av molukker til å flykte til Nederland. Elendigheten molukkerne levde under i de nederlandske leirene var den samme man nå led i Indonesia under Suharto-regimet som ifølge det indonesiske kommunistpartiet var en lakei for imperialistene. Det var disse uverdige forholdene som hadde skapt det man kalte «eventyraksjoner» som å kapre et tog eller å besette det indonesiske konsulatet i Nederland. Disse aksjonene ble utført isolert og uten støtte fra folket, og kunne derfor aldri gi noen resultater advarte erklæringen, som oppfordret til et samlet indonesisk folk og kamp mot Suharto-regimet og for et fritt Indonesia med demokrati og utstrakt autonomi for alle av landets stammer.²⁰⁵

Oppsummering: Absurde men forståelsesfulle krav

KFML/KAPs eneste omtalelse av den mollukanske terrorismen i Nederland i 1977 var en avvisning av politisk terror som et våpen. Den danske partiavisen begrunnet dette med det kontraproduktive konsekvensene aksjonene hadde både for den mollukanske saken og for folkegruppens posisjon i det nederlandske samfunnet som kunne forverre seg. Samtidig var partiavisen klar på at slike aksjoner også her var med på å styrke det nederlandske undertrykkelsesapparatet. Man var sympatiske mot folkegruppen og lovnadene man hadde blitt gitt om selvstendighet for de Mollukanske øyene, men da man henvendte seg og rettet kravene sine til den tidligere kolonimakten Nederland vurderte den danske partiavisen kravene som absurde. Med avkoloniseringen av Indonesia kunne man ikke lenger forholde seg til Nederland som autoritet over dette landområdet lenger. Samtidig publiserte man den da to år gamle erklæringen til det indonesiske kommunistpartiet som foruten å legge skylden for terroraksjonene på Nederlands kolonikrig i Indonesia, og den etterfølgende undertrykkelsen av den mollukanske minoriteten i landet, oppfordret til samhold med Indonesias folk, og en kamp for et fritt Indonesia befridd fra Suharto-regimets styrelse.

²⁰⁴ Ibid. S.8

²⁰⁵ Ibid. S.8

Kapittel 5: Sverige – KFML/SKP

For svenske KFML/SKP var det i perioden 1970 til 1977 også hovedsakelig partiavisen, Gnistan, som omtalte venstreekstrem og anti-imperialistisk terrorisme og terrorgrupper.

Marxistisk Forum var på dette tidspunktet hovedsakelig opptatt av teoretiske analyser av innenrikspolitik, arbeidskonflikter og i periode spesielt opptatte av fraksjonene som kom i partiet i denne perioden. Allikevel tok Marxistisk Forum unntaksvis opp konflikter i både Nord-Irland og Palestina, men da med analyse av historisk utvikling som hovedfokus.

Som den danske partiavisen var det i Sverige også et redaksjonelt utvalg av saker som partiavisen valgte å omtale, og sakene var hovedsakelig revolverende rundt KFML/SKPs politiske og ideologiske prinsipper, verdenssyn og interesser. I 1971 vedtok KFML/SKP at Gnistan skulle bli en ukeavis fra 1. oktober 1972, og med omgjørelsen av partiavisen til en ukeavis økte utgivelsesfrekvensen av avisen.²⁰⁶ Gnistan fulgte tett konflikten i Nord-Irland og i Palestina, samtidig som den også omtalte venstreekstrem terrorisme. I perioden 1970 til 1977 omtalte man indirekte Svarte Septembers angrep i München i 1972, Baader-Meinhof/RAF fra 1974, og de to IRA-fraksjonene fra 1971. I motsetning til sine skandinaviske søsteraviser omtalte man derimot ikke den mollukanske terrorismen i Nederland i 1977.

Svarte Septembers angrep i München

KFML/SKPs partiavis Gnistan omtalte ikke Svarte Septembers terrorangrep i München i 1972 direkte, men heller i forbindelse med det politiske etterspillet av aksjonen. Man reagerte på den israelske statsministeren Golda Meir sine lovnader om bekjempelse av terrorisme både på nasjonalt og globalt nivå. I artikkelen *Israels terrorister kan slå till i Sverige* anså man den israelske lovnaden om bekjempelse og tilintetgjørelse av arabiske terrororganisasjoner som en trussel, spesielt da denne kom en uke etter at israelerne hadde myrdet 66 palestinske sivile i Libanon og Syria. Den israelske trusselen kunne også bli gjeldende for Sverige advarte den svenske partiavisen.²⁰⁷ Som forklaring på den israelske aggresjonen pekte avisen på terroraksjonen i München:

²⁰⁶ Jonsson, Sverker. *Bland Gnetar och Rödhättor: Den socialistiska vänsterns press 1965-2000*. Sylwan. Göteborg: Nordicom, 2002. S.67

²⁰⁷ Gnistan. «Israels terrorister kan slå till i Sverige». Nr.9, 1972. S.13

*«Förevändningen för denna aggression är det attentat som knappt tio förvirrade palestinere begick vid Olympiska spelen i München. Deras mord på israelska idrottsmän bör fördömas, morden tjänar inte kampen för ett fritt Palestina.»*²⁰⁸

Partiavisen la vekt på at det kun var de israelske sionistene som hadde tjent noe ut av denne aksjonen, og kunne sanke både moralsk rettferdighet for sin tidligere oppførsel, internasjonal sympati og global avsky for det som ble beskrevet som arabisk terrorisme.

Partiavisens artikkel reagerte også på den massive responsen som hadde blitt vekket som følge av de døde israelerne, og som man mente stod i sterk kontrast med responsen som ble gitt til den palestinske befolkningen under israelsk okkupasjon. I følge den svenske partiavisen var det nettopp den israelske behandlingen av det palestinske folk som hadde ført til denne aksjonen: *«Det är de mångåriga brotten mot det palestinska folket som föder ett rättvist motstånd. Och i den motståndskampen gör naturligtvis vissa personer misstag ibland. Som i München t.ex.»*²⁰⁹ Terroraksjonen ble av partiavisen ikke bare ansett som kontraproduktiv for den generelle palestinske frigjøringskampanjen, men da aksjonen også gikk utover uskyldige mennesker var den også et utdrag fra det man bestemt mente var sionismens og de reaksjonæres taktikk: *«Nej, terror som drabbar oskyldiga och slår blint är reaktionärernas metod. Sionisterna använder samma metoder mot palestinerna som USA-imperialisterna mot Indokinas folk (...)»*²¹⁰ Trusselen fra Golda Meir kunne føre til at svenske palestinere en dag ville kunne trenge beskyttelse, da hele det palestinske folket nå ble sammenknyttet med de ti forvirrede palestinere i München av vestlig media, som også spredde rykter om mulige fanatiske terrorister blant de mange tusen arabiske studentene og gjestarbeiderne i Europa.²¹¹ Mot denne voksende motstanden mot den palestinske frigjøringskampanjen var det, ifølge den svenske partiavisen, avgjørende for palestinere å: *«Mobiliserar folket och startar den väpnade försvarskampen.»*²¹²

Oppsummering: En feil begått av ti forvirrede palestinere

I KFML/SKPs indirekte omtale av Svarte Septembers terrorangrep under OL i München i 1972 rettet man først og fremst søkelyset mot lovnadene til den israelske statsministeren Golda Meirs lovnader om utryddelse av terrorisme. I sin omtale av Svarte September anså den svenske partiavisen terroristene som *ti forvirrede palestinere*. Man hadde i sin omtale

²⁰⁸ Ibid. S.13

²⁰⁹ Ibid. S.13

²¹⁰ Ibid. S.13

²¹¹ Ibid. S.13

²¹² Ibid. S.13

sympati for terroristene, og påpekte at aksjoner som dette kom fra israelsk undertrykkelse. I den forbindelse omtalte man også aksjonen som *en naturlig feil* som noen ganger skjedde i en rettferdig motstandskrig. Men, man var også delvis sympatisk mot ofrene av terroraksjonen. Man stadfestet at dødsfallene var som mord å regne, og ofrene som uskyldige. På den andre siden avviste man ikke terroraksjonen på grunnlaget av mordene, men heller at mordene ikke tjente den palestinske sak. Aksjonen var kontraproduktiv på bakgrunn av negative presseomtaler og økt støtte til Israel. Terror som gikk ut over uskyldige og som slo blindt rundt seg, var for den svenske partiavisen, en taktikk reservert sionismen og reaksjonære krefter.

Venstreekstrem terrorisme: Baader-Meinhof/RAF

Den første omtalen av Baader-Meinhof/RAF kom i KFML/SKPs partiavis i 1974. I likhet med sine danske KFML/KAP var det svenske partiets første omtale av den vest-tyske gruppen konsentrert på forholdene til de fengslede medlemmene.

1974

Under tittelen *Västtyska fångar torteras* kunne avisen opplyse sine lesere om at nå fantes politiske fanger i Vest-Tyskland som mottok spesiell behandling av myndighetene, noe som blant annet hadde ført til at man hadde tillatt en fange å dø av underernæring etter en sultestreik.²¹³ Det fantes stadig flere politiske fanger i vest-tyske fengsler, og de fleste var medlemmer av Baader-Meinhof/RAF:

I Västtyskland är det 40 politiska fångar som hungerstrejkar sedan 13 september. Strejken är deras enda vapen för att bryta den totala isolering de utsätts för. (...) De flesta av de 40 tillhör den anarkistiska organisationen Rote Armee Fraktion (den s k Baader-Meinhof-gruppen) som tagit upp väpnad kamp i Västtyskland. Bland annat genomfördes i maj 1972 ett bombattentat mot USA:s militärhögkvarter för Europa. Men organisationen anklagas också för ren terrorverksamhet.²¹⁴

Videre i artikkelen kunne KFML/SKPs partiavis opplyse om at de ikke hadde vært ønskelig for den svensk-tyske komitéen eller andre tilknyttede organisasjoner å ta stilling til anklagene om terrorisme utført av den vest-tyske gruppen. Disse hadde heller påpekt at deres primære rolle var å utpeke statlige brudd på rettsstatlige prinsipper. Den svenske komitéen hadde derimot vært klare på at særbehandlingen av disse politiske fangene var et uttrykk for en ny

²¹³ Den avdøde fangen het Holger Meins, og hans navn ble brukt allerede året etter som navn på aksjonsgruppen som angrep og inntok den vest-tyske ambassaden i Stockholm i 1975.

²¹⁴ Gnistan. «Västtyska fångar torteras». Nr.46, 1974. S.10

fascisme i Vest-Tyskland. Partiavisen kunne samtidig opplyse om at det var innført en form for kollektiv skyld av vest-tyske myndigheter, der tiltalte fikk dom for delaktighet i bombeangrep ene og alene på bakgrunn av sitt medlemskap i en organisasjon erklært kriminell. Via sitt medlemskap var man personlig skyldig i alle handlinger organisasjonen var ansvarlig for.²¹⁵

1975

I forbindelse med ambassadeangrepet den 25. april 1975 ble den vest-tyske terrorgruppen igjen omtalt av svenske KFML/SKP. På forsiden av partiavisen Gnistan kunne man uken etter angrepet se overskriften: «*Terroristerna röjer väg för reaktionen*».²¹⁶ På innsiden av avisen slo man fast at dette nyeste terrorangrepet var nok et eksempel på at det foregikk en diskrediteringskampanje og krig mot venstresiden, der terrorgrupper som Baader-Meinhof/RAF gjennom terroraksjoner og selverklært tilhørighet på den politiske venstresiden, egentlig gikk fascismens ærende med økende press på venstresiden og borgeres rettigheter som resultat:

Mordbränder på varuhus, bankrån, människorov och mord. Och nu attacken mot den västtyska ambassaden i Stockholm. De kriminella ligorna som frodas i Västtysklands antidemokratiska politiska klimat röjer vägen för högerkrav på hårdare övervakning och fler poliser.²¹⁷

Artikkelen fortsatte med å påpeke at det som primært hadde vært en krig mellom rene terrorister og vest-tysk politi hadde kommet til Sverige. I Vest-Tyskland hadde slike aksjoner samlet de ledende politiske kreftene til opprustning og militarisering av politiet.²¹⁸

I den forstand var ikke avisen lenger i tvil om hvorvidt Baader-Meinhof/RAF kunne sees på som en politisk eller terroristisk gruppe. Gruppens 40 fengslede medlemmer var å anse som:

«*40 misstänkta terrorister*».²¹⁹ Partiavisens vurdering av den vest-tyske terrorgruppen var at på dette tidspunkt måtte gruppen anses som en støttegruppe for reaksjonære krefter:

«*Inga av Baader-Meinhof-gruppens terrordåd har varit politiska. Det har rört sig om handlingar av vettvillingar. Reaktionen i Västtyskland har dock tacksamt utnyttjat det faktum att Baader-Meinhof-gruppen sagt sig vara 'vänster' och mot kapitalismen.*».²²⁰

²¹⁵ Ibid. S.10

²¹⁶ Gnistan. Nr.17, 1975. S.1

²¹⁷ Gnistan. «Krig mot den verkliga vänstern». Nr. 17, 1975. S.3

²¹⁸ Ibid. S.3

²¹⁹ Ibid. S.3

²²⁰ Ibid. S.3

Voldshandlinger utført av venstresiden hadde man lenge ønsket å fremprovosere fastholdte den svenske partiavisen. Med Baader-Meinhof/RAF som selverklærte venstreorienterte hadde de reaksjonære kreftene endelig fått det de ønsket seg: «*livs levande "vänster"-terrorister.*». ²²¹ Det var ifølge avisen fortsatt et åpent spørsmål om hvilken grad de reaksjonære kreftene i Vest-Tyskland hadde vært delaktige i oppkomsten av slike grupper. Terroraksjonen under OL i München i 1972 hadde transformert det vest-tyske politiet med nye våpen og metoder, og omgjort deler av politistyrken til en paramilitær styrke klar for uttrykning i alle tilfeller av "terror". ²²² Artikkelen slo fast at disse nye kapabilitetene til det vest-tyske politiet ikke var blitt etablert for å hindre uskyldige liv fra å gå tapt, men heller for å markere makt og styrke. Med en nedkjempet studentbevegelsen var den ingen tvil om at disse skulle brukes mot arbeiderklassen i Vest-Tyskland. ²²³ I følge KFML/SKPs partiavis var derimot forholdene i Sverige bedre rustet mot en slik utvikling: «*Reaktionen i Sverige kan inte lika omedelbart dra nytta av händelser som terroristdåden på västtyska ambassaden till att iscensätta omfattande förföljelser av vänstern.*». ²²⁴ På tross av et bedre rustet Sverige var det allikevel for avisen problematisk at Baader-Meinhof/RAF av svensk dagspresse ble koblet opp mot den politiske venstresiden, og Marxismen:

Men ambassadmorden utnyttjas redan av reaktionen i propagandistiska syften. I nyhetsrapporteringen om Baader-Meinhof-gruppen framställs denna som 'vänster', 'framvuxen ur studentvänstern', och som 'marxistisk'. Terroristernas mål sägs vara 'att störta det kapitalistiska samhället'. I en nyhetsartikel i Dagens Nyheter påstås det finnas 'marxist-leninistiska' anknytningar. Svenska Dagbladet betraktar Baader-Meinhof-gruppen som 'anarkister starkt präglade av marxism'. ²²⁵

Videre i sin artikkel slo KFML/SKPs partiavis fast at denne formen for individuell terrorisme ikke hadde noen tilknytning til Marxismen. Om Baader-Meinhof/RAFs aksjoner hadde noe politisk innhold, var disse tuftet på et reaksjonært og fascistisk tankesett, der terroraksjoner og terrorisering av vanlige mennesker var en normal taktikk. Partiavisen trakk her et historisk skille mellom individuell terrorisme og marxismen tilbake til utestengelsen av Mikhail Bakunin fra Den første internasjonale i 1872 som et klart bruddpunkt for den individuelle terrorisme og marxismen. ²²⁶ Oppkomsten av venstreekstrem terrorisme var hovedsakelig

²²¹ Ibid. S.3

²²² Ibid. S.3

²²³ Ibid. S.3

²²⁴ Ibid. S.3

²²⁵ Ibid. S.3

²²⁶ Ibid. S.3

knyttet til reaksjonære og fascistiske krefter. Selverklærte venstreorienterte grupper terrorisme ble utnyttet av høyresiden i sitt ønske om å hetse og minimere venstresiden. Men det som startet med utnyttelse kunne også utvikle seg til skapelse advarte avisen, der selverklærte terrorhendelser ble et verktøy for myndighetene:

Intressegemenskapen mellan monopolkapitalets politiska företrädare och terrorismen har emellertid – historiskt sett – inte stannat vid detta. **De gemensamma intresserna har ofta drivit dem till gemensam handling. Där ”vänster” terrorismen inte existerat har den skapats.**²²⁷

Avslutningsvis kunne artikkelen fortelle at det hadde det vært flere tilfeller nylige eksempler på dette fra både Italia og Sverige, der det som først ble stemplet som venstreekstrem terrorisme senere viste seg å være utført av andre. Dette hadde også vært tilfelle i Sverige der bombetrusler mot det israelske flyselskapet El Al viste seg å være utført av IB-agenten Gunnar Ekberg.^{228 229}

Fire uker etter ambassadeangrepet i 1975 rapporterte KFML/SKPs partiavis også fra rettsaken mot Baader-Meinhof/RAFs fengslede og siktede ledere. I artikkelen *“Vänster”-dåd med högervapen* var man ikke overbeviste om bevisene mot lederne var tilstrekkelig fellende: *«Det finns 996 vittnen men inget enda ögonvittne som kan utpeka de fyra anklagade som direkta gärningsmän. Även om det finns annan bevisning mot dem, dyker den ena oklara punkten efter den andra upp.»*.²³⁰ Samtidig var partiavisen usikker på om den vest-tyske terrorgruppen var ekte eller konstruert og styrt av fascistiske eller reaksjonære krefter.

Artikkelen pekte på svenske Dagens Nyheter som hadde kommet frem til at våpenleverandøren til den vest-tyske terrorgruppen også hadde hatt bånd til høyreekstreme grupper.²³¹ Men selv om terrorgruppen ikke var et produkt av reaksjonære krefter hadde de samme kreftene ikke latt terroraksjonene gå forbi ubemerket: *«Även om de inte skulle röra sig om paralleller till t ex den italienska stats – och fascistdirigerade ”vänster”- terrorismen*

²²⁷ Ibid. S.3

²²⁸ Ibid. S.3

²²⁹ Gunnar Ekberg var godt kjent for KFML/SKP på denne tiden. Ekberg var en infiltratør som i første omgang jobbet tett med IB (Informationsbyrå), en svensk etterretningsgruppe underlagt det svenske forsvaret. Gradvis ble han agent i etterretningsgruppen og infiltrerte Palestinabevegelsen, FNL-bevegelsen og KFML i Göteborg. Gjennom den såkalte IB-saken ble etterretningsgruppen, Ekberg og infiltreringen avslørt. KFML/SKP utga i 1973 boken *SÄPO:s 38 lögnen: En vitbok om infiltratören och provokatören Gunnar Ekbergs verksamhet och rapporter*.

²³⁰ Gnistan. «”Vänster”-dåd med högervapen». Nr.21, 1975. S.2

²³¹ Ibid. S.2

så har reaktionen i Västtyskland sannerligen inte førsuttit tillfallet att införa antidemokratiske lagar och opprusta politisen.»²³²

1977

KFML/SKPs neste omtale av Baader-Meinhof/RAF kom ikke før i 1977.

Det som var et oppgjør med venstreekstreme terrorgrupper som Baader-Meinhof/RAF kom her i partiavisen til KFML/SKP, men ikke som en redaksjonell sak. Den var derimot undertegnet avisens sjefsredaktør Stefan Lindgren og plassert på side 20 i avisen.

I sitt leserinnlegg med tittelen *Detta avskum är den värsta av alla tänkbara allierade* slo partiavisredaktøren fast at sammenkoblingen som ble gjort mellom terrorgrupper som Baader-Meinhof/RAF og den politiske venstresiden var falsk:

Baader-Meinhof, Röda Armé-fraktionen, 2 junirörelsen och andra terroristgrupper har dussintals oskyldiga människors liv på sina samveten. Från tid till annan har de i pressen beskrivits som 'framvuxen ur en student-vänster' och deras mål att 'störta det kapitalistiska samhället. Denna sammenkoppling mellan 'vänster' och 'terrorism' är helt falsk.²³³

Mordene på Drenkmann og Buback i Vest-Tyskland, samt planene om bortføringen av Anna-Greta Leijon, den svenske innvandrings og likestillingsministeren, var like lite sammenknyttet med venstresiden som alle andre populære og kjente kriminelle i svenske historie. Det var med andre ord ikke snakk om noen tilknytning. At det derimot fantes individer blant arbeiderklassen som ikke bare gikk imot venstresidens prinsipper, men som aktivt saboterte for arbeiderklassens ambisjoner var ikke nytt, påpekte Lindgren.²³⁴ Friedrich Engels hadde selv omtalt disse individene som filleproletariatet:

Det ytterligst snäva skikt av vinddrivna, från arbetarklassen helt isolerade existenser, som terroristerna rekryteras från skulle ganska träffande kunna beskrivas med vad Engels skrev om trasproletariatet 1874: '... detta avskum av fördärvade element från alla klasser, med högkvarter i de store städerna, är den värsta av alla tänkbara allierade.'²³⁵

Den venstreekstreme terrorismens rolle som sabotør var knyttet til dette filleproletariatet mente Lindgren. Oppover historien hadde disse sabotørene spilt sin rolle som Judas for proletariatet,

²³² Ibid. S.2

²³³ Gnistan. «Detta avskum är den värsta av alla tänkbara allierade». Nr.15, 1977. S.20

²³⁴ Ibid. S.20

²³⁵ Ibid. S.20

der man blant annet hadde ført Napoleon Bonaparte til makten.²³⁶

Leserbrevet trakk samtidig den historiske linjen tilbake til Karl Marx og Friedrich Engels konflikt med Bakunin, som et historisk skille mellom marxismen og terrorisme.

Dette brukte leserbrevet til partiavisredaktøren som et eksempel på venstresidens villighet til å bekjempe kriminelle som kun ønsket å erstatte den politiske kampen med meningsløs terrorisme.²³⁷ Og da det i tilfelle av Baader-Meinhof/RAF og andre terrorgrupper var snakk om kriminelle hadde man en plikt til å støtte politiet i deres kamp mot disse terroristene:

*«Terroristerna är inte 'vänster'. Vänstern kräver att terroristerna grips och straffas. Vänstern stödjer polisen i detta svåra arbete.»*²³⁸

Lindgren rettet her pekefingeren mot venstresiden som han mente hadde vært for lite nøytrale i sin omtalelse av politiets kamp mot terrorisme, og der hovedfokuset alltid ble lagt på behandlingen av mistenkte terrorister og ikke på handlingene disse var beskyldt for:

Detta är långtifrån klart for alla som kallar sig 'vänster'. Redan har det höjts röster mot polisen för påstådda rättsövergrepp, anklagelser om omotiverad klappjakt på utlänningar från grupper och personer, som aldrig tagit klar ställning i kampen mot terrorismen. Vilken trovärdighet har kraven på rättssäkerhet och mänsklighet om de alltid och uteslutande ställs för terrorister och förbrytare mot polisen och aldrig för terroristernas och förbrytarnas offer och allmänheten mot terrorister och förbrytarna?²³⁹

Denne holdningen der politiet alltid var fienden, og der man alltid endte opp med å forsvare terrorister og forbrytere var direkte skadelig for venstresiden advarte Lindgren. Skulle man ta avstand fra terrorisme så måtte man gjøre dette klart og tydelig, både i teori og praksis:

Den "vänster" som reflexmässigt ställer sig på terroristers och förbrytares sida mot polisen och allmänheten om än med humanitära motiv skapar själv – utan att förstå det – möjligheter för reaktionära krafter att förvandla kampen mot terrorismen till en allmän politisk reaktion, som kan drabba alla progressiva. Kommunisterna och progressiva måste först og fremst tala klartext om terroristerna. Får vi syn på Sonnenberg, Klar eller

²³⁶ Ibid. S.20

²³⁷ Ibid. S.20

²³⁸ Ibid. S.20

²³⁹ Ibid. S.20

Folkerts²⁴⁰ ringer vi politisen. Om det är ‘reaktionärt’, då är vi ‘reaktionärer’.²⁴¹

Avslutningsvis understreket partiavisredaktøren at støtte til politiets kamp mot terrorisme ikke betydde oppgivelse av krav om rettssikkerhet for svenske og utenlandske borgere i Sverige, eller noen aksept for arrestasjoner eller utvisning uten grunn. Dette var heller ingen oppfordring til oppgivelse av kampen mot terrorlovgivning i Sverige som kunne gå utover politiske aktive.²⁴²

Fem uker senere valgte KFML/SKP å publisere en offisiell kunngjøring i partiavisen i forbindelse med beskyldninger om forbindelser mellom det svenske partiet og terrorgrupper. Med tittelen *Lita inte till polisen i kampen mot terrorismen* gjorde partiet det først og fremst klart at man alltid hadde tatt avstand fra venstreekstreme grupper:

SKP har alltid tagit avstånd från terroristgrupper, typ Baader-Meinhof-ligan (Västtyskland), Symbiotiska Befrielsesarmén (USA), Japanska Röda Armén (Japan) och Brigade Rosse (Italien). Dessa terroristgrupper tjänar konsekvent reaktionens intressen. Deras vettlösa verksamhet används av reaktionen för att svårta ner den verkliga progressiva rörelsen, den verkliga befrielsesrörelsen och de revolutionära marxist-leninistiska partierna. Dessa terroristgrupper tjänar som alibi för den borgerliga statsapparaten och reaktionen i olika länder för att skärpa lagstiftningen och representasjonen mot arbetarklassens och folkets rörelse.²⁴³

I Vest-Tyskland hadde terrorgrupper som Baader-Meinhof/RAF hjulpet innføringen av anti-demokratiske lover, og militarisering av politiet. Her hadde budsjettet for indre sikkerhet eksplodert og penger fosset nå inn til: «*terrorbekämpfung, övervakning och preventiva åtgärder.*».²⁴⁴ Med egen spesialstyrke og de ekstensive ressursene denne hadde tilgjengelig etter drapet på den vest-tyske statsadvokaten Buback levnet ingen tvil om at politiet selv var en trussel:

Polisen är en del av statens våldsapparat – följaktligen kan SKP inte genrellt stödja polisen i dess ‘kamp’ mot terrorismen. Värför!

²⁴⁰ Günter Sonnenberg, Christian Klar og Knut Folkerts var medlemmer av Baader-Meinhof/RAF ettersøkt over hele Europa som mistenkte gjerningsmenn etter attentatet mot riksadvokaten Siegfried Buback den 7. april 1977.

²⁴¹ Ibid. S.20

²⁴² Ibid. S.20

²⁴³ Gnistan. «-Lita inte till polisen i kampen mot terrorismen». Nr.20, 1977. S.16

²⁴⁴ Ibid. S.16

SKP har alltid tagit avstånd från den enskilda terrorismen – det är SKP:s skyldighet att ideologiskt och politiskt skoningslöst bekämpa terrorismen. Eftersom polisen är en del av statsapparaten kan inte SKP och det arbetande folket förlita sig på polisen i kampen mot terrorismen.²⁴⁵

KFML/SKPs kunngjøring fortsatte med å stadfeste at arbeiderklassen hadde styrket seg, og ettersom en sosialistisk revolusjon kom nærmere ville det snart vise seg at det var politiet som var de virkelige terroristene: «– och det i bred skala. De kommer skoningslöst, med alla maktmedel, försöka krossa arbetarklassens kamp.»²⁴⁶ Ønsket om å hindre arbeiderklassen og stoppe dens kamp for revolusjon var ifølge KFML/SKP allerede historisk bevist med infiltratører fra politiet og sikkerhetstjenester i terrorgrupper. I opprullingen av den planlagte kidnappingen i Sverige var det ingen tvil om at svenske SÄPO hadde både avlyttet og registrert personer med deres politiske overbevisning og aktivitet som eneste grunnlag. Uskyldige hadde blitt varetektsfengslet og hemmelige husundersøkelser gjennomført og utenlandske borgere tatt under opprullingen hadde blitt utvist uten rettslig behandling.²⁴⁷

KFML/SKP advarte om at neste gang dette skjedde kunne det være snakk om virkelige frihetskjemper eller revolusjonære, og det var på dette grunnlaget at man fra partiets side nektet all støtte til politiet: «Det är därför som SKP inte 'stöder polisen i deras svåra arbete' – detta vore endast ett högeropportunistiskt försök att blindka reaktionen och polisen. SKP förlitar sig till de arbetande massorna i kampen mot terrorismen.»²⁴⁸

Omtrent en uke etter den mislykkede flykapringen i Mogadishu og selvmordene til Andreas Baader, Gudrun Ensslin og Jan Carl Raspe i Stammheim-fengselet i 1977 tok KFML/SKPs partiavis for seg hendelsen. Den 28. oktober 1977 publiserte Gnistan artikkelen *I buren med dem!* som ble et oppgjør med den vest-tyske terrorgruppen.²⁴⁹

Nyheten om dødsfallene ble av den svenske partiavisen møtt med sterk fordømmelse:

Andreas Baader är död. Ulrike Meinhof dog förra året.
Även deras närmaste anhängare är döda, fängslade eller snart fängslade. Mördare, bankrånare, utpressare var de. Deras våld tjänade inte folket. Men själva kallade sig Baader-Meinhof 'revolutionärer'. Det skulle legitimera deras reaktionärt brottsliga verksamhet.²⁵⁰

²⁴⁵ Ibid. S.16

²⁴⁶ Ibid. S.16

²⁴⁷ Ibid. S.16

²⁴⁸ Ibid. S.16

²⁴⁹ Gnistan. «I buren med dem!» Nr. 41, 1977. S.12

²⁵⁰ Ibid. S.12

Videre valgte avisen å ta for seg den vest-tyske gruppens ideologi for analyse. Man hadde i Sverige også fått en svensk oversettelse av Baader-Meinhofs tekster gjennom forlaget Bo Cavefors²⁵¹, noe artikkelen kritiserte:

Baader-Meinhof-gruppen gav sig själv det väklingande namnet 'Röda Armé-fraktionen' (RAF). De sade sig vara proletarietets förtrupp. I dagarna har en jättelik volym av RAF:s politiska texter utkommit på Bo Cavefors förlag. Uppenbarligen sympatiserar förlaget med Baader-Meinhofs mål och metoder, men skriften kan också läsas för att genomskåda det eländiga hopkok av fraseradikalism och folkförakt som är RAF:s politiska motiv för mord och terrordåd.²⁵²

KFML/SKPs partiavis reagerte først og fremst på terrorgruppens manifest som fremhevet unge intellektuelle som avgjørende for en sosialistisk revolusjon, et segment som gruppen selv delvis tilhørte påpekte artikkelen. Her mente den vest-tyske terrorgruppen at det var de unge studenter som hadde tatt opp de røde fanene lagt ned av arbeiderne.

Manifestet hyllet derfor ungdommen som mer revolusjonære enn sine eldre generasjoner, som manifestet hadde ansett som resignert sin kamp og psykisk tilpasset seg kapitalismen.

Dette gjorde det meningsløst å spre revolusjonære idéer til arbeiderklassen, og man trengte derfor en kommandogruppe som gjennom blant annet mord kunne vekke arbeiderne fra sin passivitet. Denne argumentasjonen mente KFML/SKPs partiavis var gjenkjennbar: «Resonemanget känns igen. Nazisterna sade ungefär samma saker: massan är okunnig och lättledd, eliter skapar historien, massan duger på sin höjd till som stöd för eliten (under dess strama ledning).»²⁵³ Artikkelen reagerte videre på terrorgruppens legitime mål for blant annet mordene som skulle vekke arbeiderklassen, der manifestet hadde pekt ut det avisen anså var normale arbeideryrker: «socialarbetare, lärare, domare och advokater. Dessa skall 'straffas' för att de på olika sätt trycker ner folket.»²⁵⁴

Ifølge partiavisen var grunnen til at Baader-Meinhof/RAF ikke hadde noen klare bilder eller forklaringer på hvilket samfunn som ventet etter revolusjonen selvsagt:

«Baader-Meinhof var aldrig någon politisk grupp – trots alla Marx-, Lenin – och Mao-citat som deras skrift vimlar av. Skriften 'Politiska manifeste', skulle bara ge teoretisk täckning åt alla de mord, stölder och utpressning som gruppen ägnade sig åt.»²⁵⁵

²⁵¹ Rote Armee Fraktion. *RAF: texter*. Lund: Bo Cavefors, 1977.

²⁵² Ibid. S.12

²⁵³ Ibid. S.12

²⁵⁴ Ibid. S.12

²⁵⁵ Ibid. S.12

Medlemmer i gruppen hadde heller ingen politisk bakgrunn, og var heller akademikere og småtyver som på en eller annen måte hadde endt opp med å føle seg på kant med samfunnet.

Ifølge partiavisen ville grupper som dette alltid eksistere så lenge kapitalismen bestod.

Individuell terrorister var et utslag av det kapitalistiske system og denne terrorisme hadde alltid blitt utnyttet av borgerskapet med ønske om å angripe venstresiden.²⁵⁶

Det var derimot alltid vanlige mennesker og arbeidere som ble ofre for disse terroristene, og det var samtidig vanlige mennesker som måtte lide med konsekvensene av slike aksjoner, som innskrenkninger av demokratiske rettigheter.²⁵⁷ Med dette som grunnlag konkluderte den svenske partiavisen med at den rette plass for disse terroristene var i fengsel:

«Därför ser också folk terroristerna för vad de är: gangsters. De bör också behandlas som sådana. Terroristerna bör sättas bakom lås och bom.»²⁵⁸

Oppsummering: Fra politiske fanger til terroristiske gangstere

Første omtale av Baader-Meinhof/RAF av KFML/SKP kom i partiets egen avis i 1974 i forbindelse med fengslingsforholdene til lederne av den vest-tyske terrorgruppen.

Avisen kunne her rapportere om tortur-lignende forhold for det man anså var *politiske fanger*, fra det man omtale som en anarkistisk gruppe som hadde inngått sin egen væpnede kamp i Vest-Tyskland. Her omtalte man gruppens bombeangrep mot det amerikanske hovedkvarteret to år tidligere, men påpekte at det var i forbindelse med andre aksjoner at gruppen var anklaget for terrorisme.

I forbindelse med ambassadeangrepet i Stockholm i 1975 ble Baader-Meinhof/RAF igjen omtalt av den svenske partiavisen. Aksjonen ble av avisen omtalt som et eksempel på en pågående kampanje mot den politiske venstresiden, der selverklærte venstreorienterte terrorister som Baader-Meinhof/RAF nå ryddet veien klar for rettighetsmessige innskrenkninger og et opprustet politi. Her var dagspressen et vesentlig element for sammenknytningen av terrorgrupper som Baader-Meinhof/RAF til den politiske venstresiden. Terrorgruppen ble her omtalt som både terrorister og kriminelle, og den svenske partiavisen slo samtidig fast at ingen av gruppens aksjoner kunne anses som politiske. Disse var heller grunnlagt på en fascistisk ideologi. Samtidig anså partiavisen de tidligere omtalte 40 politiske fangene som *mistenkte terrorister*. I sitt argument for et skille mellom terrorgrupper og marxismen trakk KFML/SKP et historisk skille med grunnlag i Bakunins utestengelse fra

²⁵⁶ Ibid. S.12

²⁵⁷ Ibid. S.12

²⁵⁸ Ibid. S.12

Den første internasjonale i 1872. I ukene rett etter terroraksjonen var man derimot enda ikke komplett sikre på hvorvidt de fengslede lederne av Baader-Meinhof/RAF virkelig var skyldige i alle siktelser.

Neste omtale av Baader-Meinhof/RAF kom i KFML/SKPs partiavis i 1977.

Avisens egen redaktør var den første som tok et oppgjør med terrorgruppen.

I sitt leserbrev motsatte Stefan Lindgren seg også sammenkoblingen mellom Baader-Meinhof/RAF og den politiske venstresiden. Lindgren kritiserte samtidig venstresidens tendens til å sympatisere med terrorister mens politiets kamp mot terrorisme ble avvist som maktmisbruk. Dette var ifølge leserbrevet skadelig for venstresidens kredibilitet. Her oppfordret partiavisens redaktør til aktiv hjelp i politiets kamp mot terrorisme.

Denne oppfordring ble derimot avvist av KFML/SKPs kunngjøring noen uker senere med den begrunnelse at politiet ved en nærkommende revolusjon ville vise seg å være de ekte terroristene.

Med den mislykkede kapringen og selvmordene til Baader-Meinhof/RAF lederne i 1977 tok svenske KFML/SKP et oppgjør med den vest-tyske terrorgruppen. Man fordømte den vest-tyske gruppen som både *mordere* og *utpressere*. Volden til gruppen hadde ikke tjent folkets sak. I sin analyse av terrorgruppens manifest fordømte KFML/SKP spesielt oppløftingen av unge studenter over arbeiderklassen som ble ansett som passive og hjernevasket av kapitalismen, og utpekningen av normale arbeidere som legitime terrormål. Baader-Meinhof/RAFs argumenter for frontgrupper som spydspisser for arbeiderklassen ble i partiavisen omtalt som etterlevninger fra nazismen. Gruppens fortjente plass i samfunnet var, ifølge det svenske partiet, heller som innsatte i fengsel.

Anti-imperialistisk terrorisme: IRA versus PIRA

KFML/SKPs omtalte konflikten på Nord-Irland under hele perioden 1970 til 1977. Konflikten ble ofte omtalt av partiets avis Gnistan, som foruten å følge politiske utviklinger,

1970

I 1970 under tittelen *Striderna på Nordirland är klasskamp* slo KFML/SKPs partiavis fast at den borgerlige dagspressen hadde feilbeskrevet konflikten i Nord-Irland som en religiøs konflikt mellom protestanter og katolikker. Ifølge den svenske partiavisen var det heller snakk om en klassekamp. Artikkelen påpekte at man helt side 1603 hadde sett Irlands befolkning satt under engelsk og skotsk kjøpmannsklasse og siden hadde det irske folket

forsøkt å frigjøre seg fra imperialismens klør. Denne situasjonen hadde forblitt uendret i møte med utallige frigjøringsforsøk, protester og forhandlinger.²⁵⁹ Samtidig slo partiavisen fast at det i 1970 manglet en organisasjon som kunne mobilisere folket for frigjøring og revolusjon:

«Ingen av de organisationer som existerar har visat sig kapabel att samordna och leda hela den irländska arbetarklassens kamp. Den nuvarande medborgarrättsrörelsen med Bernadette Devlin som ledande namn framstår i det fallet mer som en hämsko för en progressiv utveckling.»²⁶⁰ Man hadde allikevel et håp om at kampene som utspant seg i Nord-Irland ville danne et revolusjonært parti: «Men ur kampen växer nödvändigheten av ett revolutionärt parti och sådant kommer med all säkerhet att skapas.»²⁶¹

1971

Året etter, i 1971, ble denne tanken om at konflikten på Nord-Irland først og fremst var en klassekamp utbrodert i blant annet KFML/SKPs medlemsblad *Marxistiskt Forum*.

I artikkelen *Irland – gevärets år* foretok forfatterne Ann Nyman og Lars Gustafsson²⁶² en historisk analyse av situasjonen og pekte på Englands langvarige innflytelse og okkupasjon av Irland, som man påpekte strakk tilbake til middelalderen. Gjennom hele historien hadde motsetningsforholdene rundt konfliktene på Nord-Irland vært de samme mente Nyman og Gustafsson. Og den britiske imperialismens utsugning av ressurser og undertrykkelse av det irske folk var like aktuell nå i 1971. Riktignok fantes det andre motsetninger, som den mellom protestanter og katolikker, men denne kunne ikke anses som like avgjørende da den ikke kunne kategoriseres som en klassemotsetning.²⁶³ Det som derimot var et viktig element i dagens kamp i Nord-Irland var motsetningene i den væpnede revolusjonen:

Ett av de viktiga särdragen i den nordirländska kampen är att den väpnade revolutionen står mot den väpnade kontrarevolutionen. Mot den engelska armén står en folklig armé, IRA. Stödet för IRA och dess politiska del, *Sinn Fein*, har ständigt växt under kampen. Sinn Fein/IRA som tidigare var en småborgerlig rörelse har nu självkritiskt gjort upp med sitt förgångna och lyckats med att smida en stridsduglig, medveten ledning för kampen. Dess målsättning är socialistisk.²⁶⁴

²⁵⁹ Gnistan. «Striderna på Nordirland är klasskamp». Nr.8, 1970. S.20

²⁶⁰ Ibid. S.20

²⁶¹ Ibid. S.20

²⁶² Lars Gustafsson ble senere sjefsredaktør i KFML/SKPs partiavis Gnistan.

²⁶³ Gustafsson, Lars. & Ann Nyman. «Irland – gevärets år». Marxistiskt Forum, Nr.5, 1971. S.47-54

²⁶⁴ Ibid. S.55

Artikkelen understreket videre at man her spesifikt omtalte offisielle Sinn Fein og IRA, og forklarte at etter splittelsen som hadde kommet i IRA i årsskifte 1969-1970 hadde de offisielle og de provisoriske beveget seg i ulike retninger: *«Rörelsen splittrades nämligen 1969-70 i två delar, Officials och Provisionals. De senare har fortsatt på den småborgerliga linje som den republikanska rörelsen traditionellt har förfäktat.»*²⁶⁵ Her hadde provisoriske IRA gått inn for et statssystem som var en hybrid mellom det vestlige individualistiske system og det sovjetiske statskapitalistiske system. Samtidig var det også det provisoriske IRA som var ansvarlige for voldsbruken man så både mot engelskmennene og protestanter: *«Det är Provisionals som är ansvariga för försöken att bomba ut engelsmännen och de ligger också bakom de många attentaten mot civila protestanter. Denna politik hotar att fördjupa klyftan mellan protestanter och katoliker och kan driva fram ett förödande inbördeskrig.»*²⁶⁶

Det samme året tok også KFML/SKPs partiavis stilling til de to IRA-fraksjonene, i sin artikkel *Kampen på Irland* mente man at sekterismen og den påfølgende voldsbruken var noe av grunnlaget for hvorfor frigjøringskampen i Nord-Irland enda ikke hadde lyktes:

*«Sekterismen har varit en annan sjukdom som tidvis drabbat befrielsesorganisationen IRA. IRA:s medlemmar har begått enskilda våldshandlingar vars syften inte varit klara. Enskilda demonstrationer och våldshandlingar kan aldrig driva ut engelsmännen ur Irland.»*²⁶⁷

Den svenske partiavisen mente slik voldsbruk var problematisk da den ikke virket samlende for hele arbeiderklassen. Kampen mot den britiske imperialismen var også kampen for bedre levevilkår for den irske arbeiderklassen påpekte partiavisen, og den kunne kun vinnes gjennom samlingen av hele arbeiderklassen.

Skillet som hadde kommet i IRA ble også temaet i partiavisens neste artikler om konflikten i Nord-Irland. I artikkelen *IRA splittrat: Vem står för vad?* i 1971 var KFML/SKPs partiavis klarere om sin holdning til de to fraksjonene. Om Provisoriske IRA pekte artikkelen på at gruppen: *«förbereder för närvarande en serie bombattentat i engelska städer. De ska placera bomber i affärer och offentliga byggnader för att tvinga det engelska folket att inse vad som händer med katolikerna på Nord-irland.»*²⁶⁸ På den andre siden plasserte artikkelen det Offisielle IRA som hadde fordømt aksjonene på bakgrunn av de utvalgte målene av bombeattentatene til Provisoriske IRA. I partiavisens artikkel var man tydelig på at de to

²⁶⁵ Ibid. S.55

²⁶⁶ Ibid. S.55

²⁶⁷ Gnistan. «Kampen på Irland». Nr.3, 1971. S.14

²⁶⁸ Gnistan. «IRA splittrat: Vem står för vad?». Nr.9, 1971. S.11

gruppene hadde komplett ulike fremgangsmåter i sin kamp mot britisk herredømme over Nord-Irland, men etter en analyse av gruppenes politiske programmer mente avisen at det derimot var Provisoriske IRA som fremstod mest sosialistisk orientert: «*De båda fraktionernas nuvarande program är förvillande lika. Provisionals program förefaller till och med mera uttalat socialistiskt än officials.*».²⁶⁹

Allikevel erklærte partiavisens artikkel at det var Offisielle IRA man anså fulgte den riktige politiske linjen.²⁷⁰ Med sitt fokus på politisk og ideologisk skoling av folket, og samling av arbeiderklassen, ble Offisielle IRA utpekt som den mer seriøse av de to grupperingene:

«*Officials organiserar bakhåll för att effektivt bekämpa de britiska soldaterna med ett minimum av egna föluster. Provisionals ligger på taken om nätterna och skjuter slut på sin ammunition.*».²⁷¹

1972

I forbindelse med *Bloody Sunday* i 1972 ble konflikten på Nord-Irland igjen omtalt av den svenske partiavisen. Under tittelen *Brittiskt försök att behålla makten i Irland* var avisen tydelige på at den nå ikke lenger råde noen tvil om britiske myndigheter var villige til å ofre uskyldige liv i sin kamp om å beholde Nord-Irland under det britiske flagg:

«*Massakern i Derry, då 13 civilpersoner som deltog i en fredlig demonstration sköts ihjäl, visar att det är den brittiska arméns uppgift i Nordirland att träda till den rådande ordningens försvar så fort någon opposition ger sig till känna.*».²⁷²

De mange bombeattentatene hadde ikke hatt noen innvirkning på det britiske begjæret om fortsatt undertrykking av den irske arbeiderklassen. Det som derimot disse bombeangrepene kunne føre til, advarte partiavisen, var et økt skille mellom protestanter og katolikker.

I kampen mot dette britiske begjæret var det ikke bomber og granater som var effektive, men heller storstilt sivil ulydighet: «*Vad som däremot är en effektiv kamp mot de brittiska försöken är den allmänna olydnadskampanj som Medborgarrättsrörelsen leder i Nordirland. Kampanjen går ut på att ingen ska betala skatter och avgifter.*».²⁷³

Foruten sivil ulydighet kunne man også ta del i massedemonstrasjoner, da disse også var nærmest umulige for britiske styrker å bryte ned. *Bloody Sunday* hadde vært et desperat

²⁶⁹ Ibid. S.11

²⁷⁰ Ibid. S.11

²⁷¹ Ibid. S.11

²⁷² Gnistan. «Brittiskt försök att behålla makten i Irland». Nr.2, 1972. S.12

²⁷³ Ibid. S.12

forsøk på nettopp det. Men responsen som hadde kommet i kjølvannet av skytingen i Derry, med store protestdemonstrasjoner, viste at dette britiske forsøket hadde mislyktes.

Med overskriften *Två IRA Vad betyder det?* tok samtidig den svenske partiavisen for seg de to fraksjonene i IRA. Først og fremst hadde den borgerlige pressen vist sin støtte til de britiske imperialistene gjennom sine beskrivelser av den nordirske frigjøringskampen: *«Irlands hjältar är terrorister. Bombdåd i pubar. Oskyldiga civila dödade i attentat. Så beskriver borgartidningarna det irländska folkets kamp som en orgie i blod och våld.»*²⁷⁴

I følge partiavisen var den borgerlige pressen i gang med å karikere frigjøringskampen ved å legge vekt på at det i Irland fantes en tradisjon for vold og opprør, mens man unnlot å fortelle sine lesere at de ansvarlige for dette var britiske imperialister. Her hadde det irske folket gått til kamp mot imperialistenes regjeringer i London, Belfast og Dublin.

Som representanter for kampen om en samlet irsk republikk hadde man det politiske partiet Sinn Fein men også til dels det væpnede IRA. Men selv med en langvarig kamp hadde man enda ikke klart å forene Irland. Noe av forklaringen på dette var ifølge partiavisen neglisjering av behovet for mobilisering av arbeiderklassen, og et for ensidig fokus på væpnet kamp.

Her pekte partiavisen på splittelsen som hadde kommet i IRA i 1970, som hadde ført til oppkomsten av to fraksjoner av Sinn Fein og IRA. Her valgte avisen å gi offisielle IRA merkelappene «'officiella' eller 'röda'», mens man på den andre siden hadde provisoriske IRA under merkelappene «'provisoriska' eller 'traditionella'».²⁷⁵

Forskjellen mellom disse to fraksjonene var i følge KFML/SKPs partiavis at det offisielle IRA ønsket å bruke fredelige midler for å nå sitt mål om et samlet Irland, men at det var britiske styresmakter som hadde tvunget dem til å ta i bruk bomber og skudd. Allikevel valgte avisen å erklære Offisielle IRA som en revolusjonær bevegelse:

Den officiella republikanska rörelsen använder altså den revolutionära väpnade kampen. Och vänder den mot rätt håll. På samma sätt som FNL i Sydvietnam väljer man sina anfallsmål noga för att inte risikera oskyldiga människors liv, även om dessa råkar vara reaktionära protestanter.²⁷⁶

På den motsatte siden av Offisielle IRA satte den svenske partiavisen det man anså var det voldelige Provisoriske IRA:

Provisoriska IRA använder säg av traditionella IRA-metoder och är ansvarigt för de bombdåd och andra atentat som drabbar

²⁷⁴ Ibid. S.12

²⁷⁵ Ibid. S.12

²⁷⁶ Ibid. S.12

oskyldiga människor. En vanlig metod är att vid de förtrycktas massdemonstrationer i Nordirland skjuta mot brittiska soldater och sedan försvinna.²⁷⁷

Man hadde gitt britiske soldater en unnskyldning til å utøve vold mot folkemassen, påpekte avisen. Provisoriske IRA kunne heller ikke anses som revolusjonære etter gruppens uttalte mål om et forent republikansk Irland uten sosialistiske eller kommunistiske ideal. Ideologien som styrte bevegelsen hadde man heller valgt å kalle kristen sosialisme.²⁷⁸

Med Provisoriske IRA sin avvisning av både sosialisme og kommunisme var det, ifølge den svenske partiavisen, derfor naturlig at Offisielle Sinn Fein og IRA ble ansett som den ekte fienden av styresmaktene i Storbritannia da samling av arbeiderklassen og styrtingen av kapitalismen var en atskillig større trussel enn bomber og skudd.

1976

Den 10 august 1976 blant utkantstrøkene i Belfast startet det som skulle utvikle seg til den største fredsmarsjen i Nord-Irlands historie. To medlemmer av Provisoriske IRA var i gang med å transportere våpen gjennom Andersonstown utenfor Belfast da britiske tropper løstet skudd mot bilen deres. Bilen mistet kontroll og traff Anne Maguire og hennes tre barn som gikk langs fortauet. Moren overlevde, mens hennes tre barn mistet livet. I kjølvannet av denne hendelsen startet to nord-irske kvinner sin egen fredsmarsj. Mairead Maguire, tante til ofrene og Betty Williams, et vitne til hendelsen samlet gjennom en underskriftskampanje noen hundre kvinner til en fredsmarsj i Belfast. Fredsmarsjen sørget for at organisasjonen *The Community for Peace People* ble stiftet og den gikk aktivt inn for våpenhvile i Nord-Irland og for nedleggelsen av IRA. Gjennom hele august og frem til desember 1976 vokste og spredte fredsmarsjen seg utover hele Nord-Irland og tilslutt også til andre steder i verden. Dette fredsinitiativet som hadde startet med Mairead Maguire og Betty Williams ble tildelt Nobels fredspris for 1976.

Under tittelen *–Ockupanterna och dess stödclass är hovudfienden just nu* dekket KFML/SKPs partiavis disse fredsmarsjene som hadde oppstått etter dødsfallene i Andersonstown. Her slo man fast at fredsmarsjen ikke kunne anses som spontan, men heller som et ledd i en større kampanje for nedtoning av kampen mot britisk herredømme over Nord-Irland:

²⁷⁷ Ibid. S.12

²⁷⁸ Ibid. S.12

Fred med ockupanterna eller inte? Det är så frågan står nu på Irland. Den ‘fredsrörelsen’ som nyligen uppkommit på Irland är inte ‘en spontan protest mot våldet’. Tvärtom backas den upp av socialdemokrater och revisionister för att tona ner kampen mot den brittiska imperialismen.²⁷⁹

Fredsmarsjen fikk støtte fra upålitelige parter mente den svenske partiavisen, deriblant fra det irske kommunistpartiet som hadde vært oppmuntrende til konseptet. Her hadde det moskvatro partiet selv argumentert for behovet av en fredelig periode i Nord-Irland for å kunne finne politiske løsninger på konflikten. Ifølge avisen var ingen parter interesserte i å navngi Ulster Voluntary Forces (UVF) som et aktivt innslag i voldsbruken i Nord-Irland.

Revisjonistene i det irske kommunistpartiet omtalte UVF som sekteriske, men siden medlemmene av denne gruppen hadde sine røtter i den protestantiske arbeiderklassen så hadde man ikke noe ønske om å bekjempe disse. Her hadde man enda ikke ansett at dette var et eksempel på fascistiske grupper som fikk aktiv støtte fra britene. Videre i sin artikkel om fredsmarsjene utbroderte partiavisen de andre politiske linjene som fantes i den nord-irske frigjøringskampen. Først og fremst hadde man Offisielle Sinn Fein/IRA som partiavisen nå omtalte som «*leds av revisionister*» og hadde Provisoriske Sinn Fein/IRA som sin prinsipielle motpart.²⁸⁰ Avisen advarte her om at offisielle Sinn Fein/IRA hadde en stor og innflytelsesrik plass i freds- og borgerrettighetsbevegelsen i Nord-Irland.

I sin omtale av Provisoriske Sinn Fein/IRA regnet partiavisen fortsatt disse som en borgerlig bevegelse med nasjonal frigjøring som sitt mål. Her var man for ensidig med Storbritannia alene som fiende og overså rollen som det irske bourgeoisiet hadde som en støttende komponent for britisk imperialisme. Samtidig ville de provisoriske beholde kapitalismen. På tross av dette var det nettopp Provisoriske IRA den svenske partiavisen mente aktivt bekjempet den britiske imperialismen, om enn kun i praksis og med noen uriktige metoder: «*Provisoriska IRA bekämpar i praktiken brittiska imperialismen, även om det ibland sker med felaktiga metoder.*»²⁸¹

Samtidig mente partiavisen at tidligere skyldleggelse av terroraksjoner på Provisoriske IRA var feil, og at de i de fleste tilfellene heller hadde vært britiske styresmakter som hadde stått bak disse: «*Större delen av de terrordåd som tillskrivs provisoriska IRA anses dock begångna*

²⁷⁹ Gnistan.«Ockupanterna och dess stödsklass är hovudfienden just nu». Nr.39, 1976. S.15

²⁸⁰ Ibid. S.15

²⁸¹ Ibid. S.15

av brittiska agenter och soldater.».²⁸² Avslutningsvis erklærte avisen at for å bekjempe den britiske imperialismen måtte hele den irske arbeiderklassen samles, ikke for fred, men heller til kamp. Den utbredte støtten til fredsmarsjene ble ansett som både et splittelsesforsøk og en distraksjon iverksatt av imperialistene og revisjonistene som ønsket å avlede fra den ekte kampen mot britisk imperialisme.²⁸³

Oppsummering: Fra voldsromantikere til frihetskjempere

I 1970 slo KFML/SKP fast at konflikten i Nord-Irland hadde blitt feilaktig representert av dagspressen som en religiøs konflikt mellom protestanter og katolikker. Partiets avis slo derimot fast at det heller var snakk om klassekamp mellom den irske arbeiderklasse og britisk imperialisme. Samtidig var man på dette tidspunkt overbeviste om at det ikke fantes noen revolusjonær bevegelse som kunne samle den irske arbeiderklassen og utløse revolusjon.

I 1971 hadde man derimot funnet en slik bevegelse i Offisielle IRA. Gruppens fokus på politisk og ideologisk skoloring ble av KFML/SKP ansett som den riktige politiske linjen. Samtidig understreket man at vold ikke var et effektivt middel i kampen mot britisk imperialisme. Partiet omtalte derimot Provisoriske IRA som voldsromantikere som heller lå på takene om nettene og brukte opp ammunisjon. I sin omtalelse av de politiske programmene til de to gruppene ble disse omtalt som overraskende like, der provisoriske IRA ble ansett som mer sosialistisk orientert. På tross av dette ble offisielle IRA vurdert som den mest effektive av de to grupperingene.

I forbindelse med *Bloody Sunday* i 1972 understreket KFML/SKP igjen sitt standpunkt til ikke-voldelige midler i kampen mot britisk imperialisme. Av de to IRA-fraksjonene var man fortsatt støttende til Offisielle IRA som man nå erklærte som revolusjonære, og sammenlignet med FNL i Vietnam. Om det Provisoriske IRA pekte man igjen på det man anså var voldsdyrkelse, med bombing av sivile mål og provosering av britisk vold mot fredelige demonstrasjoner. Her understreket man også gruppens avvisning av kommunisme som styrende ideologi etter frigjøringen.

I forbindelse med fredsmarsjene i 1976 hadde KFML/SKPs omtale av de to IRA-fraksjonene snudd. Provisoriske IRA, på tross av å bli ansett som småborgerlige, ble nå utnevnt som den eneste som i praksis bekjempet britisk imperialisme. Tidligere terroraksjoner tilskrevet gruppen ble nå omtalt som aksjoner utført av britiske agenter. Offisielle IRA ble nå ansett som ledet av revisjonister. Samtidig advarte man om offisielle

²⁸² Ibid. S.15

²⁸³ Ibid. S.15

IRAs sterke posisjon i fredsmarsjene, som man anså var en del av en større strategi om fortsatt britisk herredømme over Nord-Irland. Fredelige midler var ikke lenger nok i bekjempelsen av imperialismen, og det var for KFML/SKP på dette tidspunkt kun samling av arbeiderklassen til kamp som kunne sikre frigjøringen av Nord-Irland og det irske folk.

Kapittel 6: Norge – *SUF(m-l)/AKP(m-l)*

I Norge mellom 1970 og 1977 var det *SUF/AKP (m-l)*s partiavis Klassekampen som hovedsakelig omtalte terror og terrorgrupper. Her eksisterte det også et markant skille mellom partiets interne og eksterne utgivelse. Partiets interne utgivelse var i likhet med sine skandinaviske partifreder hovedsakelig opptatte av ideologiske, nasjonale og partirelaterte saker, mens partiavisen tok for seg mer rapporterende og hendelsesbaserte saker.

Her var det også et redaksjonelt utvalg av saker, men det var også plass til leserbrev og kronikker som ikke overensstemte fullstendig med partiets politiske linje.

Klassekampen var frem til partistiftelsen av *AKP (m-l)* i 1973 en månedsavis, etter stiftelsen ble avisen utgitt på ukentlig basis, før den tok steget til dagsavis i 1977.

Den høye utgivelsesfrekvensen sikret bred dekning av saker i partiavisen, spesielt med omgjøring av avisen til en dagsavis. I perioden 1970 til 1977 dekket partiavisen Svarte September i 1972 og 1973, Baader-Meinhof/RAF fra 1972, konflikten på Nord-Irland og de to IRA-fraksjonene fra 1971, samt den molukkanske terrorismen i Nederland i 1977.

Svarte Septembers angrep i München

I sin omtale av Svarte Septembers terrorangrep under olympiske leker i München i 1972 valgte Klassekampen som sine svenske kollegaer å omtale angrepet i en sak som fokuserte på israelsk vold mot palestinere. I sin artikkel *Israel: Napalm mot flyktningene* rapporterte Klassekampen om at det den 16. september hadde blitt gjennomført et storstilt israelsk angrep i Libanon. Her hadde landets statsminister, ifølge partiavisen, tappert erklært at Israel hadde besluttet å kjempe mot terror og de som hjalp terroristene, uansett hvor disse skulle befinne seg. «*Israels "terrorister" er grovt anslått til 40 millioner arabere i landa omkring.*»²⁸⁴ slo avisen fast. Og undret hva det var «sionistene» ville oppnå med dette: «*Var det bare en hevnaksjon for de 11 drepte israelerne i Munchen? Angrepet var planlagt lenge før Munchen.*»²⁸⁵ I følge den norske partiavisen hadde man i lengre tid sett israelske militærstyrker stående i beredskap, og mindre angrep hadde allerede blitt gjennomført.

Det som gjaldt fremover var full støtte for både det libanesiske og det palestinske folket i deres motstand mot israelske overgrep proklamerte partiavisen.

I motsetning til sitt danske søsterparti og i likhet med sine svenske kollegaer var det ingen direkte omtale av terroraksjonen i München i Klassekampen. Svarte Septembers aksjon

²⁸⁴ Klassekampen. «Israel: Napalm mot flyktningene». Nr. 10. 1/10-1972. S.11

²⁸⁵ Ibid. S.11

ble heller knyttet til en sak om israelsk aggresjon, der hovedfokuset lå på israelske uttalelser og handlinger. Man reagerte på den israelske statsministeren, Golda Meir, sin lovnad om bekjempelse av terrorisme som en trussel mot alle palestinere og arabere i umiddelbar nærhet til Israel. Og angrepet på geriljaleirer i Libanon kunne heller ikke ha vært en respons på terrorangrepet i München mente Klassekampen, da israelske styrker lenge hadde stått i beredskap for angrep. I motsetning til sitt danske og svenske søsterparti kom man heller ikke med noen omtalelse av medlemmene av Svarte September.

Der man i Danmark hadde beskrevet disse som sekteriske eller i Sverige som forvirrede, hadde man ingen beskrivelse av protagonistene i terroraksjonen i norske Klassekampen.

En annen motsetning fra de andre partiavisene i Skandinavia var utelatelsen av noen fordømming for terroraksjonen i Klassekampen, slik at terroraksjonen som i de andre partiavisene hadde blitt beskrevet og fordømt som ødeleggende for den palestinske saken ble i Norge nevnt kun i en bisetning.

Noen fordømmelse av Svarte Septembers aksjoner i Klassekampen kom ikke før terrorgruppens neste aksjon i 1973. Under tittelen «'Internasjonal terror'» slo den norske partiavisen fast at deres holdning til slike typer aksjoner alltid hadde vært klar: «*Vi avviser slik individuell terror som et middel i undertrykte folk og nasjoner frigjøringskamp. Slike aksjoner gjør kampen til en sak for "helter", i stedet for å mobilisere folk til å ta saken i egne hender.*»²⁸⁶ Denne typer aksjoner gjorde ikke annet enn å hjelpe de reaksjonære kreftene slo man fast. Men, man vil også understreke at man avskydde «*det internasjonale hylekoret som ledes av Nixon og Golda Meir*» da Israel nylig hadde skutt ned et libysk passasjerfly som det siste av en årrekke med israelsk terror mot det palestinske folket.²⁸⁷

Oppsummering: Fordømmelse av individuell terrorisme

SUF (m-l)/AKP (m-l)s partiavis omtalte ikke Svarte Septembers aksjon direkte i 1972, men aksjonen ble omtalt som en uttalt begrunnelse for etterfølgende israelsk aggresjon. Noen fordømmelse av Svarte September kom ikke før året etter i 1973, med gjennomføringen andre terroraksjoner. Her var SUF (m-l)/AKP (m-l) klare på at man var imot individuell terrorisme som et middel i frigjøringskamp. Bakgrunnen for fordømmelsen var det manglende motivet for massemobilisering og de kontraproduktive konsekvensene av slike aksjoner som kun sanket støttet til Israel og internasjonal avsky for den palestinske sak.

²⁸⁶ Klassekampen. «Internasjonal terror». Nr.8. 7/3-1973. S.2

²⁸⁷ Ibid. S.2

Venstreekstrem terrorisme: Baader-Meinhof/RAF

SUF (m-l)/AKP (m-l)s omtale av Baader-Meinhof/RAF i perioden 1970 til 1977 startet i 1972 med anklager om en heksejakt på kommunister og venstreradikale. Som sitt svenske søsterparti var man eksplisitte i Norge om at dette var uttrykk for en fascistisk utvikling i Vest-Tyskland.

1972

Under tittelen *Tyskland marsjerer på ny* kunne man i Klassekampens mars-utgave 1972 lese at myndighetene i Vest-Tyskland hadde tatt enda et steg i retning av et fascistisk diktatur etter at et forslag om ansettelsesforbud mot grunnlovsfiendtlige elementer hadde blitt vedtatt.

Her skulle man, i følge den norske partiavisen, sørge for å holde arbeiderklassen adskilt:

*«I første rekke tar loven sikte på å hindre at progressive intellektuelle forener seg med arbeiderklassen, men etterhvert vil loven bli brukt som et våpen mot hele arbeiderklassen.»*²⁸⁸

Man skulle holde personer på den politiske venstresiden utenfor offentlige stillinger, noe som også allerede hadde skjedd for en lærer, men samtidig var det heller ingen tvil for partiavisen om at høyresiden var mer enn velkommen i statsapparatet:

Eller hva skal man si når mannen som skal overvåke at konstitusjonens vakre ord blir overhold, selv er gammel stornazist og var statsadvokat i Hitlers tredje rike. Men Hubert Schrübber, som var spesialist på å straffe kommunistiske patrioter, mister ikke jobben sin av den grunn.

Å sette bukke til å passe havresekken, er det et ordtak som heter.²⁸⁹

Dette var ikke noe nytt i Tyskland påpekte Klassekampen, da man hadde sett det samme under Hitlers overtakelse av makten i 1933. Senere hadde man også på 1950-tallet gått inn for å utestenge kommunister. Men samtidig som ansettelsesforbudet hadde jakten på progressive og andre likesinnede nådd nye høyder påpekte den norske partiavisen:

Kommunistjakten i dagens Tyskland er i ferd med å nå gamle høyder. 18 000 politimenn har som eneste oppgave å jakte på de ettersøkte venstre radikalistene Ulrike Meinhof og Andreas Baader og deres lille ‘hær’. Springers kloakkpresse gir Baader-Meinhof skylden for omtrent hver eneste større forbrytelse som skjer i Bundesrepublikken. Hensikten er

²⁸⁸ Klassekampen. «Tyskland marsjerer på ny». Nr.3. 1/3-1972. S.9

²⁸⁹ Ibid. S.9

selvfølgelig å ramme alle progressive og vanlig organiserte sosialister og kommunister.²⁹⁰

Ifølge partiavisen fantes det parallelle utviklinger i land som Frankrike og Italia, og spesielt Willy Brandt var aktiv i det tyske korstoget mot en ny tysk imperialisme. Her oppfordret partiavisen til økt årvåkenhet etter at ansettelsesforbudet hadde blitt vedtatt.

1974

Neste omtalelse av Baader-Meinhof/RAF av den norske partiavisen kom i slutten av november 1974 der partiavisen kunne opplyse om at det hadde kommet et nytt dødsoffer som følge av vest-tysk politibrutalit. Den 27. november 1974 i artikkelen *Mord på politisk fange i Vest-Tyskland* ble det annonsert at Holger Meins hadde dødd av underernæring under sin fengsling i Stuttgart. Dette var et resultat av de forholdene man hadde holdt Meins og likesinnede under:

Holger Meins og rundt 40 andre politiske fanger hadde sultestreiket siden den 13. september. De protesterte mot fengselsforholdene de ble utsatt for, det såkalte “isolasjonsfengsel”. Dette går ut på å isolere fangene fra all menneskelig kontakt. De blir plassert i eneceller, og cellene i nærheten tømmes. Fangecella blir isolert slik at en ikke skal høre noen som helst lyder utafra. Vinduet mures igjen slik at fangene ikke skal se dagslyset. Cella blir malt i blendene hvitt og lyset står på dag og natt. Etterhvert blir fangene døgnville.²⁹¹

Det var for partiavisen ingen tvil om at dette hadde som formål å bryte ned all motstandskraft hos fangene og gi nyttige erfaringer for fremtiden. På slutten hadde Meins kun veid 42 kilo på tross av tvangsforing. Han hadde ikke hatt krefter til å motsette seg tvangsforingen, og etter dette hadde man satt ned hans dagsrasjon til kun 400 kalorier påpekte Klassekampen.

Med et så lavt kaloriantall var det for avisen ingen tvil om at dette var mord: «*Dette gjør det fullt forsvarlig å snakke om et regelrett mord.*»²⁹²

Døden til Holger Meins ble igjen omtalt i Klassekampen noen uker senere da partiavisen gjentok sin rapportering av de dårlige forholdene for politiske fanger i vest-tyske fengsler. I artikkelen *Brutal tortur i vest-tyske fengsler* den 18. desember var man mer klar på hvilken gruppe Meins hadde tilhørt:

Holger Meins var medlem av en gruppe som kaller seg “Røde Arme Fraksjon”, – i borgerpressen bedre kjent som “Bader-

²⁹⁰ Ibid. S.9

²⁹¹ Klassekampen. «Mord på politisk fange i Vest-Tyskland». Nr.45. 27/11-1974. S.15

²⁹² Ibid. S.15

Meinhof'-gruppa. I likhet med andre medlemmer av denne gruppa ble Meins utsatt for en raffinert form for tortur som nå anvendes mot forskjellige slags politiske fanger i dagens Vest-Tyskland.²⁹³

Man beskrev igjen metoden for isolasjonsfengsel, der fangene ble isolerte og der alle lydinntrykk og dagslys ble sperret ute. Dette førte i det lengre løp til alvorlige skader på blant annet kretsløpet og tilslutt til en sikker død advarte Klassekampen. Det satt nå rundt 40 politiske fanger under slike forhold, og disse hadde sittet der i nesten fire år, noe som hadde ført til reaksjoner i Vest-Tyskland: «*Stilt overfor den groteske politi-brutaliteten og torturen som medlemmene av RAF blir utsatt for har kommunistene i Tyskland og en rekke andre grupperinger på venstresida gått sammen for å skape en opinion mot behandlingen av dem.*»²⁹⁴ Deriblant gruppene som hadde samlet seg mot behandlingen av de politiske fangene var vest-tyske KPD/ML som var AKP(m-l)s broderorganisasjon i Vest-Tyskland og en rekke andre som etter begravelsen av Meins hadde demonstrert i Berlin rapporterte den norske partiavisen.²⁹⁵

1975

Ambassadeangrepet i Stockholm i 1975 ble også omtalt av SUF (m-l)/AKP (m-l)s partiavis. Blant saker om 1 mai tog og feiring av seier i Vietnamkrigen kunne man på baksiden av Klassekampen den 2. mai 1975 lese nyheter om terroraksjonen mot den vest-tyske ambassaden i Stockholm. Ut i fra overskriften *Desperat protest mot fasciseringa* var aksjonen et resultat av utviklingen i Vest-Tyskland. Aksjonen hadde vært et desperat forsøk på å få løslatt noen av de mishandlede politiske fangene i Vest-Tyskland:

Aksjonen til "Kommando Holger Meins" mot den vest-tyske ambassaden i Stockholm 24.—25. april var i utgangspunktet dømt til å mislykkes. Det var rein utopi å tro at den vest-tyske regjeringa ville frigi de 26 medlemmene av Baader-Meinhof-gruppa mot de tolv gislene. De 26 er blitt utsatt for grove overgrep i fengslene, noen har også blitt påviselig torturert.²⁹⁶

Det var ifølge avisen klart at man hadde en fascistregjering i Vest-Tyskland, og at det var de reaksjonære kreftene bak denne som hadde ansvar for at grupper som Baader-Meinhof/RAF i det hele tatt oppstod. Individuell terrorisme var noe man som marxist-leninist bekjempet:

²⁹³ Klassekampen. «*Brutal tortur i vest-tyske fengsler*». Nr.48. 18/12-1974. S.18

²⁹⁴ Ibid. S.18

²⁹⁵ Ibid. S.18

²⁹⁶ Klassekampen. «*Desperat protest mot fasciseringa*». Nr.16. 2/5-1975. S.16

Aksjonen viste også at den individuelle terrorismen ikke fører fram. Fortroppaksjoner av denne typen kan aldri erstatte den folkelige massekampen, slik vi ser den i for eksempel Kambodsja og Vietnam. Marxist-leninister bekjemper derfor slike metoder. De skader arbeidsfolks sak.²⁹⁷

Tilhengerne av Baader-Meinhof-gruppen tok feil om man trodde dette handlet om marxist-leninister som gjennom sine handlinger på noen måte stod opp for eller kjempet for arbeiderklassen påpekte partiavisen. De kalte seg riktignok marxist-leninister men var nærmere det motsatte:

Mange av tilhengerne av den vest-tyske Baader-Meinhof-gruppa tror de subjektivt sett handler på vegne av arbeiderklassen. Men til tross for dette, fungerer deres handlinger i strid med arbeiderklassens interesser. Sjøl om de måtte kalle seg "Marxist-leninister" står de fram som småborgerlige terrorister.²⁹⁸

Men, påpekte avisen, midt i «hylekoret» fra den borgerlige pressen måtte man ikke glemme at en viktig bakgrunn for terroraksjonen var en desperat og fåfengt protest mot undertrykking og politivold i Vest-Tyskland og at det i denne forbindelse var det vest-tyske statsvoldsapparat som oppførte seg som en morderbande.²⁹⁹ Bevisene for dette var blant annet at fem mennesker siden 1974 hadde blitt enten skutt eller drept av vest-tysk politi, samtidig som man hadde beslaglagt den tyske broderavisen Rote Morgen hele syv ganger gjennom det samme året. Man hadde også utført overgrep og utvisninger av politisk aktive fremmedarbeidere med begrunnelse av bekjempelse av terrorisme slo partiavisen fast, og dette kunne også skje i Norge: «Dette gjelder både i Vest-Tyskland og Sverige, med sin "terroristlag". Denne utviklinga kan skyte fart også i Norge.»³⁰⁰ Denne utviklingen mot fascisme var ifølge partiavisen en viktig grunn for de desperate og aksjonistiske gruppene som Baader-Meinhof/RAF kunne oppstå. Å gå ut mot personene i slike grupper uten å bekjempe denne fascistiske utviklingen var som å hjelpe de mest reaksjonære delene av borgerskapet mente avisen. Men aksjoner som i Stockholm, der det var ambassadepersonellet som ble rammet hjalp derimot ikke arbeiderklassen, den gjorde heller det motsatte: «Men slike overgrep tjener som et begjærlig påskudd for herskerklassen og voldsapparatet til ytterligere fascisering av statsapparatet. (...) Aksjoner av Stockholm-typen blir benytta til å innsnevre de borgerlig-demokratiske rettighetene og til å øke undertrykkinga av

²⁹⁷ Ibid. S.16

²⁹⁸ Ibid. S.16

²⁹⁹ Ibid. S.16

³⁰⁰ Ibid. S.16

arbeiderklassen og folket»³⁰¹ Man måtte derfor avvise slike aksjoner samtidig som man bekjempet den fascistiske utviklingen proklamerte SUF(m-l)/AKP (m-l)s partiavis.

1976

Den 25. mai 1976 ble det i den norske partiavisen rapportert om at Ulrike Meinhof var et nytt dødsoffer for torturen som pågikk i vest-tyske fengsler. I sitt sammendrag av en kommentar som hadde blitt publisert i deres vest-tyske søsteravis *Rote Morgen* var man svært skeptisk til at dette ble stemplet som et selvmord: «Natta til 9. mai døde Ulrike Meinhof i fengslet Stuttgart-Stammheim i Vest-Tyskland. "Selvmord" kaller fengselsmyndighetene dette, men mord er et mye mer passende ord. Hennes død kom som en følge av et umenneskelig press som hun hele tida har vært utsatt for i fengslet.»³⁰²

I følge artikkelen hadde det vest-tyske borgerskapet funnet seg en ny måte å torturere mennesker på gjennom isolasjon. Dette brøt fangene ned uten at man var nødt å bruke vold. Meinhof hadde sittet under disse forholdene i nesten fire år, og det var denne behandlingen avisen mente var grunnen til hennes dødsfall. Alle protester som følge av denne behandlingen, deriblant fra leger hadde det vest-tyske borgerskapet avfeid. Men det var ikke bare denne behandlingen man hadde begrenset seg til: «En annen metode for å ødelegge politiske fanger, er gjennom operasjoner av hjerner. (Se for øvrig filmen *Gjøkereiret om dette*) Dette blei planlagt gjort mot Ulrike Meinhof i 1973, men blei ikke gjennomført på grunn av massive protester.»³⁰³ Man trengte ikke være ideologisk frende med Meinhof for å skjønne hvilke grove metoder det vest-tyske borgerskapet brukte for å undertrykke sine politiske fanger avsluttet Klassekampens sammendrag med.³⁰⁴

1977

I 1977 med opprullingen av kidnappingsplanene av den svenske innvandrings og integreringsministeren Anna-Greta Leijon tok man i SUF (m-l)/AKP (m-l) partiavis igjen stilling til gruppen. I artikkelen «*Terrorist*»-avsløringa i Sverige: Som bestilt av borgerskapet rapporterte man om arrestasjonene av de 24 personene som hadde blitt arrestert i Sverige, og som ifølge avisen var mistenkte for å tilhøre Baader-Meinhof/RAF. Disse arrestene var ifølge den norske partiavisen brukt av borgerskapet i deres heksejakt på revolusjonære og progressive. Man stod i fare for en skjerpet overvåkning og en mulig

³⁰¹ Ibid. S.16

³⁰² Klassekampen. Nr.40. 25/5-1976. S.18

³⁰³ Ibid. S.18

³⁰⁴ Ibid. S.18

opprulling av den revolusjonære bevegelsen både i Sverige og i andre land advarte avisen. Samtidig hadde man alltid tatt avstand fra grupper som Baader-Meinhof/RAF proklamerte partiavisen:

Kommunister har alltid tatt klar avstand fra linja som bl.a. Baader-Meinhof-gruppa sto for. Linja med individuell terror, kidnappinger og flykapringer vil aldri rokke en tøddel ved det kapitalistiske systemets grunnvoller. Revolusjon er arbeiderklassens, millionmassenes sak, og kan aldri gjennomføres av en håndfull enkeltpersoner. En viktig side ved aksjonene er også at de ofte rammer vanlige folk i stedet for klassefienden. Linja med individuell terror er derfor et blindspor som må avvises av alle progressive og revolusjonære.³⁰⁵

Det som ifølge partiavisen var viktig å merke seg var hvordan borgerskapet brukte slike aksjoner til å fremme sin egen agenda, der man «*pisket opp en hysterisk stemning*».³⁰⁶ Hensikten med dette var ifølge Klassekampen tre-delt. Først og fremst brukte man slike aksjoner som et påskudd til å sikre seg et styrket voldsapparat, der det norske terrorpolitiet blant annet hadde blitt brukt mot streikende arbeidere. Dette var ifølge avisen et tydelig signal om at det ikke var isolerte grupper som Baader-Meinhof man nødvendigvis var ute etter, men heller reisingen av hele arbeiderklassen. For det andre brukte borgerskapet slike aksjoner til å koble sammen terrorgrupper med kommunister og andre revolusjonære i et forsøk på å sverte hele den revolusjonære bevegelsen, og for det tredje brukte man aksjoner som dette som et påskudd for mer overvåkning. Noe man allerede kunne se i Vest-Tyskland og Sverige, der det var duket for flere politiaksjoner på jakt etter terrorister, men der hensikten egentlig var å «*sprengte grupper av virkelige revolusjonære*», proklamerte den norske partiavisen.³⁰⁷

Drapet på den vest-tyske riksadvokaten Siegfried Buback den 7. april 1977 utløste en storstilt jakt på tre navngitte terrorister som også nådde Norge. Reaksjonen på attentatet og den etterfølgende klappjakten på gjerningsmennene tok i SUF (m-l)/AKP (m-l)s partiavis form som en ytterligere gjentakelse av deres avvisning av individuell terror, skepsis til det norske politiet og en avfeiende omtale av den drepte riksadvokaten som de andre avisene mente var

³⁰⁵ Klassekampen. «''Terrorist''- avsløringa i Sverige: Som bestilt av borgerskapet». Nr.30. 5/4-1977. S.6

³⁰⁶ Ibid. S.6

³⁰⁷ Ibid. S.6

et offer. *Tysklands sjefsterrorist høstet som han hadde sådd* var den norske partiavisens overskrift på artikkelen om drapet på Siegfried Buback.

Også i Norge hadde drapet på den vest-tyske riksadvokaten ført til påskudd for omfattende politiaksjoner med bevoktede grenseoverganger, flyplasser og hovedfartsårer. Akkurat hvilke videre hensikter man fra politiets side hadde med beredskapsplanene sine var man ifølge partiavisen ikke villige til å røpe. Den høye beredskapen hadde allerede ført til at politiet i Bergen hadde arrestert tre turister og i Sverige hadde meldinger om observasjoner av de tre terroristene ført til at hele landet hadde vært i alarmberedskap gjennom påsken kunne Klassekampen rapportere.³⁰⁸

De tre etterlyste personene tilhørte en politisk linje man hadde tatt avstand fra og som var skadelige mot arbeiderklassens kamp slo den norske partiavisen fast:

De tre som er etterlyst etter drapet i Karlsruhe skal tilhøre det såkalte “aksjonsfelleskap Ulrike Meinhof” – ei gruppering som sverger til individuell terror. Klassekampen har tidligere slått fast sitt syn på individuell terror som ei feilaktig og skadelig linje når den som i Vest-Tyskland blir ført isolert fra arbeiderklassens kamp. Borgerdiktaturet kan aldri styrtes gjennom slike “helteaksjoner” fra enkeltpersoner. Tvertom tjener de som etterlengta påskudd for borgerskapet til å trappe opp politiaksjonene og forfølgelsen av de virkelige revolusjonære, marxist-leninistene, mot arbeiderklassen og mot progressive ellers.³⁰⁹

Men, hvem var egentlig offeret for dette attentatet undret Klassekampen, som påpekte at det her var snakk om noen som hadde gjort rask karriere i det vest-tyske voldsapparatet. At han var mål for terrorisme virket heller ikke å komme overraskende på den norske partiavisen:

Riksadvokat ble Buback for tre år sida, som takk for innsatsen etter at han hadde ledet den mest omfattende fasciseringa av det vest-tyske politiet i samband med opprullinga av den såkalte Baader-Meinhof-gruppa. Men enn noen annen må Buback bære ansvaret for at politiske fanger ble mishandlet og torturert med elektriske inngrep.³¹⁰

Mannen som ikke bare måtte sees på som ansvarlig for tortur av politiske fanger i Vest-Tyskland ble også hyllet i avisene til den reaksjonære Axel Springer påpekte den norske partiavisen, og forklarte at det kanskje ikke var så merkelig at det endte på denne måten: *«Buback var det vest-tyske borgerskapets sjefsanklager- og sjefsterrorist. Uansett*

³⁰⁸ Klassekampen. «Tysklands sjefsterrorist høstet som han hadde sådd». Nr. 32. 12/4-1977. S. 8

³⁰⁹ Ibid. S.8

³¹⁰ Ibid. S.8

vurderingene av individuell terror som blindvei til revolusjonen slås det fast at Buback høstet det han hadde sådd i Karlsruhe på torsdag.»³¹¹

I fortsettelsen av den tyske høsten i 1977 ble også kidnappingen av den vest-tyske presidenten for både den tyske arbeidsgiverforeningen og den tyske industriforeningen, Hanns-Martin Schleyer den 7. april 1977 nøye fulgt av Klassekampen. I forhold til sine skandinaviske søsteraviser ble dette en mer omtalt sak for den norske partiavisen. Fra de første rapporter om bortføringen og helt til den tragiske avslutningen fulgte den norske partiavisen saken med interesse og flere artikler. Man rapporterte om tips, livstegn som hadde blitt gitt av kidnappere og det vest-tyske politiets uttalelser, noe som ikke skjedde i de andre skandinaviske søsteravisene.

Den første rapporten om bortføringen av Schleyer kom i Klassekampens lederspalte 7. september 1977, to dager etter bortføringen. Under tittelen *De høster som de har sådd* kunne partiavisen melde at Hanns-Martin Schleyer hadde blitt kidnappet på vei hjem fra sitt kontor i en aksjon som hadde tatt livet av to politimenn, en sikkerhetsvakt og Schleyers egen sjåfør. Bortføringen hadde blitt tatt opp på regjeringsmøte i Vest-Tyskland, og i etterkant hadde Forbundskansler Schmidt lovet at alt skulle gjøre for å forhindre nye terrorattentat, han hadde ifølge Klassekampen også oppfordret til *angiveri i stor stil* og godkjent menneskejakt på gjerningsmennene. Som tidligere understreket den norske partiavisen igjen sin avstand til denne typen aksjoner:

Vi tar avstand fra aksjoner som kidnappinga av Schleyer. Drapet på Schmidts rådgiver Jurgen Ponto og kidnappinga av Schleyer nå, endrer ikke en tøddel på kapitalens makt i Vest-Tyskland. Tvert i mot. Borgerskapet i Vest-Tyskland har brukt terroraksjonene som et påskudd til storstilte rustninger av politiet.³¹²

At dette nye forsterkede politiet skulle brukes mot arbeiderklassen den dagen kapitalistene følte seg truet var det ingen tvil om fastslo avisen. Når det kom til ofrene for slike aksjoner var den norske partiavisen her heller ikke spesielt empatisk innstilt:

Samtidig er det nødvendig å understreke at den grunnleggende årsaken til terrorhandlingene ikke er en eller annen form for "patologi" slik borgerpressa skriver, men i den steinharde utbyttinga og undertrykkinga under kapitalismen. Schmidt, Ponto

³¹¹ Ibid. S.8

³¹² Klassekampen. «De høster som de har sådd». Nr.155. 7/9-1977. S.2

og Schleyer er sjøl ansvarlige for terroren. Som de har sådd får de nå høste.³¹³

I sin utenrikskommentar den 21. september 1977 var overskriften *En dødfødt aksjon* en klar indikator på hva partiavisen mente om kidnappingen av Schleyer. I kommentaren la avisen frem spørsmålet de ville svare på: «*Hvilken holdning skal progressive og revolusjonære ta til aksjoner som kidnappinga av den tyske industrimagnaten Hans-Martin Schleyer?*»³¹⁴ Når det kom til Schleyer var dette en tidligere nazist og medlem av Hitlerjugend som etter krigen hadde blitt fengslet for sin nazistiske virksomhet kunne den norske partiavisen opplyse om. Han hadde senere jobbet seg opp til sin lederposisjon.

Hvorvidt leserne skulle ha noen medlidenhet med Schleyer i hans nåværende posisjon ble i kommentaren raskt slått fast: «*Han har ingen skrupler for å undertrykke den tyske arbeiderklassen. Hvis det blir nødvendig, ville han sikkert bli nazist om igjen. Altså er det ingen grunn til å ha medlidenhet med Scleyer (Sic).*»³¹⁵I sin omtalelse av kravlisten som kidnapperne hadde proklamert, der elleve medlemmer av Baader-Meinhof ble bedt løslatt, var det tydelig at selve terrorgruppen ikke var komplett fordømt av den norske partiavisen:

Dette er folk som har deltatt i flere slike aksjoner før. De har skutt og drept medlemmer av det tyske borgerskapet. Gruppen har aldri aksjonert mot den tyske arbeiderklassen. Når borgerskapet skriker over seg om “terrorister”, er det opplagt at de gjør det fordi de ikke vil si at det er deres imperialistiske system som fører til aksjoner som kidnappinga av Schleyer.³¹⁶

Men på tross av at gruppen, i følge Klassekampen, kun gikk etter det tyske borgerskapet, og ikke aksjonerte mot arbeiderklassen kunne man ikke si at slike aksjoner tjente arbeiderklassen. Dette var lidenskapelige mennesker som i ren spontanitet, men som manglet evnene til å mobilisere folket til kamp understreket partiavisen. Det var nettopp mangelen på folkelig mobilisering som gjorde aksjonene ikke bare var mislykkede men også fungerte reaksjonært: «*Når Baader-Meinhof-gruppa aksjonerer gjør de ikke engang forsøk på å mobilisere folket mot borgerskapet, men setter i gang helt formålsløse, eventyrpolitiske aksjoner. I virkeligheten fungerer de reaksjonært.*»³¹⁷ Her la man vekt på sine tidligere begrunnelser, der borgerskapet brukte slike aksjoner til å ruste opp politiet, øke overvåkingen og styrke voldsapparatet før en sosialistisk revolusjon kunne starte. Det

³¹³ Ibid. S.2

³¹⁴ Klassekampen. Nr.167. 21/9-1977. S.14

³¹⁵ Ibid. S.14

³¹⁶ Ibid. S.14

³¹⁷ Ibid. S.14

kapitalistiske systemet i Vest-Tyskland ville ikke endre seg om man erstattet Schleyer med noen andre påpekte avisen. Det eneste som kunne gjøre det var massemobilisering:

Vi marxist-leninister sier at revolusjonen er millionmassenes sak. Vi sier at det arbeidende folket, som nå skaper verdiene for kapitalistene, sjøl skal ha makta i samfunnet. I alle land der revolusjonen har seira har dette vært en lang og hard kamp for å overbevise folket om at de kan styrte den klassen som virker overmektig.³¹⁸

Når borgerskapet følte seg truet ville man sette inn voldsapparatet, og da var det viktig for massene å ha våpen til å både forsvare seg med, men også til å styrte imperialismen erklærte den norske partiavisen. Men noen revolusjon ville ikke komme med små grupper som Baader-Meinhof/RAF: «*Med en liten gjeng som Baader-Meinhof-gruppa i ‘ledelsen’, kunne aldri revolusjonen i Kina ha seira. De har glemt at den politiske linja og massene avgjør alt. Derfor er deres aksjoner dødfødte og må fordømmes.*»³¹⁹

I forbindelse med kapringen av Lufthansa-flyet i 1977 omtalte den norske partiavisen igjen Baader-Meinhof/RAF. I en utenrikskommentar 18. oktober 1977 slo partiavisen igjen fast at konsekvenser av slike aksjoner gikk imot arbeiderklassens sak. Kommentaren med tittelen *Flykapring: Borgerskapets svar er forbud av progressive* var allikevel ikke totalt fordømmende ovenfor Baader-Meinhof:

Tidlig mandag morgen ble flykapteinen om bord på det kaprede flyet, som nå står i Somalias hovedstad Mogadishu, skutt. Kaprerne krever løslatelse av 11 medlemmer av den såkalte Baader-Meinhof-gruppa, ellers dreper de gislene på flyet og den kidnappede Hanns Martin Schleyer, sider de. Kapringa er en reaksjonær aksjon, som rammer helt andre enn dem kaprerne hevder de vil slå mot. De sier de er revolusjonære og vil styrte borgerskapet, men – glemmer– at revolusjonen er millionmassenes sak, en seig og langvarig kamp der massene til slutt griper til våpen for å styrte borgerskapet.³²⁰

Det var aksjonene som denne gruppen gjennomførte som man fra Klassekampens side ikke kunne se noen formål i: «*Baader-Meinhof-gjengen setter i stedet i gang helt formålsløse aksjoner, som borgerskapet bruker til å forby de virkelig revolusjonære*»³²¹ Og med drapet på

³¹⁸ Ibid. S.14

³¹⁹ Ibid. S.14

³²⁰ Klassekampen. «Flykapring: Borgerskapets svar er forbud av progressive». Nr. 190. 18/10-1977. S.6

³²¹ Ibid. S.6

flyets kaptein hadde denne aksjonen blitt mer vanvittig, og borgerskapet stod klare til å forslå forbud mot revolusjonære advarte den norske partiavisen.

Aksjoner som dette var fortsatt et resultat av borgerskapet og det kapitalistiske system, der undertrykkelse førte frem slike aksjoner som gjerningspersonene ser på som eneste utvei slo man også fast. Slike aksjoner måtte allikevel fordømmes, selv om de kunne forstås og forklares: «*Ut fra borgerskapets diktatur og overgrep mot alle demokratiske retter, kan aksjoner som flykapringer og kidnapping av reaksjonære borgere forklares, men aldri forsvares.*»³²²

Med befrielsen av det kaprede flyet og med nyhetene om at grunnleggerne av Baader-Meinhof/RAF hadde blitt funnet døde ble leserne av den norske partiavisen dagen på forsiden møtt med tittelen *Mord eller sjølmord*. I ingressen på forsiden var det ifølge den norske partiavisen ingen tvil om at de tre Baader-Meinhof-medlemmene hadde blitt drept i fengsel.

Hvordan to av dem kunne skyte seg i hodet med to pistoler i et så strengt bevoktet fengsel var det ingen som kunne svare på hevdet avisen, og med full isolasjon hvordan kunne de vite at kapringen hadde mislyktes undret man. På lederspaltten tok Klassekampen opp befrielsesaksjonen av det kaprede flyet som man raskt stemplet som reaksjonær. Her hadde man satt uskyldige liv på spill:

De 28 vest-tyske opprørssoldatene som natt til tirsdag stormet det kaprede flyet på flyplassen i Magadishu (Sic) var i går førstesidestoff verden over. En samlet internasjonal borgerpresse hyllet dem som Vest-Tysklands nye helter. Den vest-tyske regjeringa ble framstilt som gislernes redningsmenn og terrorismens edle bekjempere. Hva er virkeligheten? Sannheten er at aksjonen mot de kaprede flyet var en eneste stor gambling med de 86 passasjerenes liv. Den vest-tyske regjeringa hadde ingen garantier for at resultatet ikke kunne ha blitt blodbad med uskyldige passasjerer som offer. Aksjonen mot det kaprede flyet var ikke en tøddel mer rettfærdig enn sjølve flykapringa.³²³

For Klassekampen var det ikke Baader-Meinhof som var den store trusselen, men heller konsekvensene av aksjonen, der borgerskapet fikk stadig mer påskudd for ytterligere styrking av sitt voldsapparat og innskrenkninger mot den politiske venstresiden.

Og det var borgerskapet selv som hadde skapt grupper som Baader-Meinhof påstod partiavisen: «*Banden som sto bak flykapringa er et ektefødt barn av det vest-tyske*

³²² Ibid. S.6

³²³ Klassekampen. Nr.191. 19/10-1977. S.2

*borgerdiktaturet. Den står for en reaksjonær politikk som aldri vil bli noen virkelig trusel (Sic) mot borgerskapet, men som gang på gang rammer uskyldige mennesker.»*³²⁴

Aksjoner som flykapringen fungerte kun som påskudd for borgerskapet, og dermed var aksjonen både dypt urettferdig og dypt reaksjonær. Den eneste som hadde nytte av denne aksjonen var ifølge den norske partiavisen «*Den vest-tyske regjeringen og dens voldsapparat.»*³²⁵

Dagen etter, den 20. oktober, tok Klassekampen igjen opp Baader-Meinhof i en midtside som nærmest utelukkende var forbeholdt gruppen, individuell terror og voldsapparatets styrkelse. Under tittelen *Baader-Meinhof-Gruppen: Eventyrpolitikere og reaksjonære* tok den norske partiavisen for seg terrorgruppen og deres medlemmer: «*Gruppen har en lang historie bak seg med eventyrpolitiske og helt formålsløse aksjoner mot enkeltpersoner og grupper. De sa de retta seg mot borgerskapet og at de sto på arbeiderklassens side. Men de har drept folk som aldri kan settes i forbindelse med herskerklassen.»*³²⁶ Man reagerte også på at det i Roma og i Athen hadde vært demonstrasjoner etter nyhetene om Baader-Meinhof-medlemmenes død til støtte for gruppen. Det var en ting å gå imot mordet på de tre medlemmene, en annen ting var å forsvare deres politikk mente partiavisen, som slo fast at en slik demonstrasjon kunne man som marxist-leninister ikke støtte.³²⁷ Avisen presenterte både Andreas Baader, Gudrun Ensslin og Jan-Carl Raspe for sine lesere med kortfattede og nøytrale beskrivelser av deres bakgrunn før det ble slått fast at disse ikke kunne kalles revolusjonære: «*Disse personene kalte seg revolusjonære og sa de ville styrte borgerskapet. Men har virkelige den isolerte terrorismen deres ført den tyske arbeiderklassen nærmere sosialismen? Nei! Det er lett å se at det ikke er tilfelle.»*³²⁸ Gruppens handlinger hadde heller styrket borgerskapets jakt på progressive og revolusjonære. I følge Klassekampen var den vest-tyske gruppen heller det motsatte: «*Baader-Meinhof-gjengen var reaksjonære. De tok aldri hensyn til massene, men satte i verk dødsdømte eventyraksjoner. De har drept uskyldige, som aldri kan oppfattes som representanter for borgerskapet, den klassen de sa seg å ville bekjempe.»*³²⁹

Men, på tross av sin fordømmelse av gruppen var man i avisens midtside fortsatt overbeviste om at disse tre medlemmene hadde blitt drept av det vest-tyske voldsapparatet, enten dette

³²⁴ Ibid. S.2

³²⁵ Ibid. S.2

³²⁶ Klassekampen. Nr.192. 20/10-1977. S.7

³²⁷ Ibid. S.7

³²⁸ Ibid. S.7

³²⁹ Ibid. S.7

var i form av et direkte drap eller gjennom psykisk nedbrytelse som konsekvens av de fengslingsforholdene de hadde blitt utsatt for.

I sin siste omtale av Baader-Meinhof/RAF i 1977 tok man opp bruken av begrepet terrorist. Med tittelen *I dag «ekstremist» – i morgen «terrorist»* den 25. oktober 1977 gikk den norske partiavisen ut mot bruken av begrepet terrorist på demonstranter som hadde agitert til støtte for Baader-Meinhof/RAF i Frankrike. Her hadde demonstranter okkupert en avisredaksjon, og både det vest-tyske konsulatet og en rekke firmaer hadde blitt oppringt med bombetrusler. I Italia hadde det kommet spontane demonstrasjoner på nyhetene om Baader-Meinhof-grunnleggerens død. Av borgerpressen hadde disse blitt stemplet som enten terrorister eller Baader-Meinhof-sympatisører mente Klassekampen, og mente det ikke var riktig å skjære alle over samme kam. Demonstrasjonen var for avisen heller et klart uttrykk for avsky mot Vest-Tysklands mord på de fengslede medlemmene, og bombetruslene en form for støtte fra personer som ikke så noen annen utvei fra borgerskapets diktatur forklarte *Klassekampen*.³³⁰ «Men det er helt feilaktig å stemple samtlige som “terrorister”, slik borgerskapet gjør. Borgerskapets bruk av dette ordet er bevisst. I dag kaller de Baader og andre for terrorister. I morgen vil de sette betegnelsen på revolusjonære arbeidere i streik, som nekter å bøye seg for “lov og orden”.»³³¹ slo avisen fast, som mente at begrepet ekstremist var et finere uttrykk borgerskapet brukte på kommunister og progressive og som var tilpasset dagens situasjon.

Oppsummering: Fra politiske fanger til Eventyrpolitikere

SUF (m-l)/AKP (m-l) omtalte Baader-Meinhof/RAF for første gang i 1972. Her anså den norske partiavisen jakten på terrorgruppen i Vest-Tyskland som en del av en heksejakt mot kommunister og den politiske venstresiden. Anklagene om terrorisme utført av gruppen ble av partiavisen knyttet til Springer-konsernet som en del av forfølgelsen av progressive.

I 1974 kom neste omtale av den vest-tyske terrorgruppen i forbindelse med forholdene til gruppens fengslede medlemmer. Disse ble ifølge partiavisen utsatt for organisert tortur av vest-tyske styresmakter, og de innsatte ble omtalt som *politiske fanger*.

I forbindelse med ambassadeangrepet i Stockholm i 1975 var den norske partiavisen tydelige på at aksjonen og kravene til terroristene var ren utopi. Dette var en småborgerlig gruppe som gjennom bruken av individuell terrorisme var med på å ødelegge for arbeiderklassen sak. Disse kalte seg marxister-leninister, men gjennom sine aksjoner gikk

³³⁰ Klassekampen. Nr. 196. 25/10-1977. S.6

³³¹ Ibid. S.6

man imot arbeiderklassen. Allikevel var man fortsatt bestemte om at fangene i de vest-tyske fengslene fortsatt var å regne som utsatt for tortur.

Den norske partiavisen var samtidig den eneste som i 1976 rapporterte om Ulrike Meinhofs selvmord i fengsel. Her gjentok man sine anklager av statlig tortur mot gruppens medlemmer.

I 1977 nådde omtalen av Baader-Meinhof/RAF nye høyder i SUF (m-l)/AKP (m-l)s partiavis. I forbindelse med opprullingen av kidnappingsplanene av den svenske ministeren Lejon var den norske partiavisen fast bestemte på at det fortsatt var en pågående heksejakt mot progressive. Samtidig gjentok partiavisen avstand fra individuell terror.

I forbindelse med drapet på den vest-tyske statsadvokaten Buback ble fordømmelsen av individuell terror. Man understreket sin tro på massenes revolusjon, og i det øyemed tok man avstand fra individuell terrorisme. Samtidig utviste den norske partiavisen ingen empati for offeret. Schleyer hadde høstet det han hadde sådd.

Avisen pekte på revolusjon som *millionmassenes* sak, der man eventuelt ville gripe til våpnene i møte med borgerskapet. Med Baader-Meinhof/RAF kunne det ikke bli noen revolusjon påpekte partiavisen. De hadde *glemt* den politiske linja, og med grunnlag av konsekvensene som aksjonene fikk måtte de fordømmes slo avisen fast.

Med kapringen av Lufthansa-flyet i 1977 var man i SUF(m-l)/AKP(m-l) igjen klare på at dette var å regne som en reaksjonær aksjon. Med sine formålsløse aksjoner hadde kaprerne glemt massen. Kapringer og andre aksjoner var derimot forståelig påpekte den norske partiavisen, i møte med borgerskapet. På tross av dette måtte kapringen fordømmes.

Med rapport om befrielsen av det kaprede flyet var det vest-tyske myndigheter som fikk kritikk av den norske partiavisen. Her hadde man gamblet med passasjerenes liv, noe som plasserte de likt med kaprerne mente avisen. Med de samtidige rapportene av dødsfallene til blant annet Andreas Baader og Gudrun Ensslin spurte den norske partiavisen seg om hvorvidt dette virkelige kunne være selvmord. Samtidig fordømte man terrorgruppen som reaksjonære og deres aksjoner som eventyrpolitikk. Den norske partiavisen endte derimot ikke opp med å kalle Baader-Meinhof/RAF som terrorister, og i sin siste omtalelse av terrorgruppen la partiet vekt på at de samme som kalte den vest-tyske gruppen for terrorister i dag ville gjøre det samme mot arbeiderklassen senere.

Anti-imperialistisk terrorisme: IRA versus PIRA

Som sitt danske søsterparti fulgte også norske SUF (m-l)/AKP (ml) med på konflikten i Nord-Irland. Denne ble omstendelig dekket av partiavisen Klassekampen. Man var i Norge

også overbeviste om at dette ikke dreide seg om noen religiøs konflikt mellom katolikker og protestanter, men at det heller var en klassekamp mellom den irske arbeiderklassen og britisk imperialisme. Urolighetene som foregikk på Nord-Irland var som følge av en kamp mot engelsk imperialisme.

1971

I 1971 slo Klassekampen fast at konflikten baserte seg på kamp mellom arbeiderklasse og britisk imperialisme. I artikkelen *Nord-Irland: Væpnet kamp mot engelsk kolonialisme* påpekte den norske partiavisen at de seneste urolighetene som hadde blusset opp i 1969 med britiske tropper som ble satt inn i Nord-Irland hadde gjort det klart hva konflikten egentlig handlet om. Konflikten var mellom den engelske imperialismen, dens lakeier og det nord-irske folket. Omtalelsen av konflikten som en religiøs strid mellom katolikker og protestanter hadde en underordnet betydning mente den norske partiavisen, da det her var snakk om klassekamp.³³² En viktig side ved konflikten i Nord-Irland var nettopp det faktum at den foregikk i Europa, og dermed også kunne vise vei for andre europeiske land når det kom til klassekamp understreket partiavisen.³³³ Gjennom den irske kampen kunne man se hva slags kraft det lå i den væpnede klassekampen, også for land liggende i Europa:

De er de første omfattende væpnete folkelige kampene i Europa på lang tid. De viser for et første at væpnet kamp er fullt mulig i moderne kapitalistiske land som Storbritannia og f.eks. Norge. Og de viser ikke minst den væpnete kampens store kraft – at væpnet klassekamp er den høyeste formen for kamp mellom klassene.³³⁴

Men som sitt danske søsterparti var man i norske SUF/AKP (ml) også klare på at denne kampen nå først og fremst ble ført uten skikkelig ledelse, men understreket at kampen allikevel ville gi det irske folket verdifull erfaring.³³⁵

1972

Året etter fikk den norske partiavisen en bekreftelse sin fastsettelse av den nord-irske konflikten som en kamp mellom irsk arbeiderklasse og britisk imperialisme. I forbindelse med *Bloody Sunday* i 1972 antydte Klassekampen, i likhet med svenske *Gnistan*, at dette

³³² Klassekampen. «Nord-Irland: Væpnet kamp mot engelsk kolonialisme». Nr.9, 1/9-1971. S.6

³³³ Ibid. S.6

³³⁴ Ibid. S.6

³³⁵ Ibid. S.6

måtte anses som en desperat handling fra en imperialistisk makt som inntil nå ikke hadde klart å hindre det irske folket fra å demonstrere:

Britiske okkupasjonstropper skjøt ned og drepte 13 personer i Derry søndag 30. januar. Dette er den hittil verste massakren i Nord-Irland siden kampanjen for borgerrettigheter tok til i 1969. Dette hindret ikke store deler av befolkningen fra å demonstrere mot unntakslovene og den britiske okkupasjonen helga etter i Newry.³³⁶

Denne påfølgende demonstrasjonen hadde av nord-irske myndigheter blitt forbudt, men det hadde ikke stoppet den. I følge den norske partiavisen kunne dette enten sees på som at man ikke hadde våget å gripe inn, eller det kunne sees på som at alle forsøk på å splitte den irske befolkningen hadde vært mislykkede: «*En annen slutning en kan dra, er at det ikke har lyktes å skape noen virkelig borgerkrig mellom folkegruppene i Nord-Irland. Makthaverne i Nord-Irland har forsøkt å splitte folket etter religion, for dermed å gjøre forskjellen mellom klassene underordnet.*»³³⁷ Der norske Sosialistisk Folkeparti og Norges Kommunistiske Parti kun med ord støttet opp om den væpnede frigjøringskamper rundt om i verden, hadde de ifølge Klassekampen ikke skjönt at noen fredelig overgang til sosialismen ikke var mulig, noe Nord-Irland var et eksempel på.³³⁸ Her hadde makthaverne blitt livredde for å miste sine posisjoner selv om konflikten enda ikke hadde utviklet seg videre: «*Kampen i Nord-Irland har ennå ikke utvikla seg til en kamp for sosialismen. Likevel er makthaverne livredde for å miste sine posisjoner og griper til de mest desperate tiltak mot folkemassene.*»³³⁹

1973

I 1973 ble konflikten på Nord-Irland også omtalt av *Røde Garde*. Blant optimistiske artikler om partidannelse, et kommende kommunistisk ungdomsforbund, og omtalelser av flere streiker i Norge, kom artikkelen *De har grunn til å slåss* som tok for seg tilstanden i Nord-Irland. Arbeiderklassen her var undertrykt, og jobbet for det meste i industri med utenlandsk eierskap. Man hadde rigget valgsystemet i Derry, samtidig som man hadde besatt Nord-Irland med flere tusen soldater, kunne partiorganet fortelle. Fedre og ektemenn hadde blitt ført vekk etter massive ransakninger og blitt satt i det *Røde Garde* omtalte som konsentrasjonsleirer der man blant annet brukte CS-gass som torturmiddel.³⁴⁰ I samme artikkel tok man også for seg

³³⁶ Klassekampen. Nr.3, 1/3-1972. S.11

³³⁷ Ibid. S.11

³³⁸ Ibid. S.11

³³⁹ Ibid. S.11

³⁴⁰ Røde Garde. «De har grunn til å slåss». Nr.1,1973. S.10

IRA, der man gikk igjennom gruppens historie. Her påpekte man at gruppen hadde lært av sine tidligere feil:

Etter enda en mislykket bombeoffensiv på 50-tallet, skjønnte mange IRA-medlemmer at denne taktikken var feilaktig. I stedet for at folk sluttet opp om dem og støttet aksjonene fikk IRA folket mot seg og aksjonene ga ingen resultater. Det ble viktig å studere egne og andres erfaringer for å legge opp en bedre politikk for kampen. De begynte å studere marxisten Connolly i 1916, og IRA gikk mer og mer over på en marxistisk politikk.³⁴¹

IRA fulgte en sosialistisk linje slo man fast, mens det var den konservative fløyen som hadde skilt seg ut. Provisoriske IRA hadde ikke sett det nødvendig å legge om politikken, og ville fortsette bombekampanjene. Forskjellen på politikken mellom de to gruppene var ifølge Røde Garde at man i Offisielle IRA og Sinn Fein hadde et sosialistisk mål og et ønske om et samlet Irland. Her måtte man mobilisere folket til kamp. Man var imot bombekampanjene til Provisoriske IRA da disse gikk like mye utover folket selv, samtidig som de ikke rammet fienden.³⁴² Den norske partiutgivelsen pekte på hvor skadelig denne taktikken var: *«Den ville bombinga til provos er farlig fordi kampen blir isolert fra folket, noen få elitetropper blir de eneste som slåss.»*³⁴³ Avslutningsvis hadde man intervjuet en sentral skikkelse i det man nå anså som ledelsen i den irske frigjøringskampen, Thomas McGilla, som var president i Sinn Fein som også hadde besøkt Norge i slutten av 1972.

Her spurte man McGilla: *Sinn Fein er et sosialistisk parti. Tror dere ikke de er nødvendig å bruke vold?* Ifølge McGilla ville ikke borgerskapet tillate at det irske folket tok makten. Det var derfor nødvendig å være klare for konflikt: *«Det vil komme en situasjon da folket må ta makta med våpen i hånd, og være klare til og forberedt på å bruke dem. Da må folket stå sammen mot fienden, den engelske imperialismen og deres venner i Irland.»*³⁴⁴

IRA og Sinn Fein var ifølge McGilla under britisk press, der en ny lov nå hadde blitt vedtatt som betydde at man selv måtte bevise at man kun var medlem av Sinn Fein og ikke av IRA. Dette var ifølge Sinn Fein lederen en av flere trakasseringsmetoder som ble brukt mot partiet.³⁴⁵

SUF/AKP(ml) slo fast at Offisielle IRA og Sinn Fein var å regne som sosialistiske. IRA var fortsatt imot vilkårlig terrorisme som ikke gikk utover fienden. I sitt intervju med Thomas McGilla var Røde Garde derimot nysgjerrige på hvorvidt man ikke som et

³⁴¹ Ibid. S.10

³⁴² Ibid. S.11

³⁴³ Ibid. S.11

³⁴⁴ Ibid. S.11

³⁴⁵ Ibid. S.11

sosialistisk parti ikke også måtte regne med å bruke vold. Som om disse to var naturlig sammenhengende elementer. Av McGilla fikk man positivt svar til dette, vold måtte påregnes i en sosialistisk revolusjon. Dette var en sammenkobling som SUF/AKP (ml) hadde fornektet i andre sammenhenger, men i forbindelse med intervjuet av Sinn Fein-lederen kunne man heller få inntrykket om at de to var naturlig sammenkoblet. De neste årene frem til 1976 fortsatte man å støtte offisielle IRA. Man hadde blant annet et intervju med Peter Hopwood som hadde besøkt Irland, og man fortsatte å omtale den politiske situasjonen i Nord-Irland gjennom Klassekampen.

1976

I sin omtalelse av annonseringen av Nobels Fredspris til fredsmarsjen i Nord-Irland i 1976 ble Klassekampens lesere møtt med overskriften *''Folkets Fredspris'': Ingen hjelp for det nord-irske folket*. Fredsprisen, som avisen satte i hermetegn, skulle gå til Betty Williams og Mairead Corrigan som var ledere for en bevegelse som ifølge den norske partiavisen hadde fått markant oppslutning om sine demonstrasjoner. I Norge hadde over 30 aviser støttet bevegelsen. Man hadde her lagt vekt på at dette var kvinner som tenkte med hjertet, og ikke på ideologi, noe Klassekampen mente var meningsløst: *«Men ''Folkets Fredspris'' fortjener ingen støtte. ''Fredsbevegelsen'' tar oppmerksomheten bort fra den virkelige fienden til det irske folket, den britiske imperialismen.»*³⁴⁶ Partiavisen mente den eneste løsningen som kunne sikre fred for det irske folket var at britiske styrker ble fordrevet fra øyen og at Irland ble gjenforent. Med sitt fokus på fred, og ikke hvem som var fienden, var fredsmarsjen med på å opprettholde *status quo*: *«Enhver ''bevegelse'' som ser bort fra dette er ingen virkelig ''fredsbevegelse'', men bidrar til å tilsløre hvem som er det irske folkets virkelige fiende.»*³⁴⁷ Det faktum at fredsmarsjen ikke tok en aktivt standpunkt i konflikten, samt at den flyttet fokuset vekk fra den britiske okkupasjonen av Nord-Irland og over på fred betydde at fredsmarsjen heller gikk imperialismens ærende ble det påstått: *«''Fredsbevegelsen'' hevder at den er mot ''terror på begge sider''. I virkeligheten skjuler den hvem som er de virkelige terroristene – den britiske imperialismen.»*³⁴⁸

³⁴⁶ Klassekampen. «''Folkets Fredspris'': Ingen hjelp for det nord-irske folket». Nr.82, 28/10-1976. S.4

³⁴⁷ Ibid. S.4

³⁴⁸ Ibid. S.4

I sin omtalelse av annonseringen av Nobels Fredspris til Betty Williams og Mairead Corrigan's fredsbevegelse var SUF/AKP(ml) kritiske til prisvinnerne. Som sitt svenske søsterparti pekte man her på hvordan fokuset på fred i Nord-Irland var med på å kaste fokuset vekk fra det man anså som det viktigste i konflikten, nemlig at det var Storbritannia, og britisk imperialisme man skulle kjempe mot. Ved å ikke ta noen spesiell side i konflikten og oppfordre til fred var man med på å opprettholde britisk okkupasjon i Nord-Irland, mente den norske partiavisen. Dermed ble fokuset skiftet vekk fra hvem man skulle bruke vold mot, til en oppfordring mot å ikke utøve vold uansett hvilken side av konflikten man var på.

Mot slutten av 1976 utbroderte den norske partiavisen sin fastholdelse på fredsmarsjene som noe negativt for Nord-Irland.

Den 2 desember 1976, under tittelen *“Folkets Fredspris” – inga gåve til det irske folket* fortsatte partiavisen til SUF/AKP(ml) å kritisere tildelingen av Fredsprisen til den irske fredsmarsjen. På lederplass pekte Klassekampen på hvordan det nå hadde blitt samlet inn nesten to millioner kroner til den irske bevegelsen, noe som man mente i høyeste grad kom fra borgerskapet. Noe som understreket borgerskapets interesser for fredsmarsjene var ifølge partiavisen det faktum at det var Albert Nordengen, Høyres borgermester i Oslo, som åpnet fredsprisutdelingen. Med borgerskapets tidligere fordreininger av konflikten og bruk av stridighetene i Nord-Irland som en *«ideologisk offensiv»* passet fredsmarsjene naturlig inn i borgerskapets propaganda.³⁴⁹ Den norske partiavisen mente borgerskapet her ønsket å fremstille konflikten i Nord-Irland som klasseløs og uten politiske motsetninger, og heller som et spørsmål om ja eller nei til fred. Partiavisens lederspalte reagerte også på fokuset som hadde blitt gitt til fredsmarsjens kvinnelige opphav: *«Det gjev tiltrengt næring til vrengebilete av “kvinnenaturen” sett opp mot “mannsnaturen”»,* og pekte på hvordan spesielt bladet NÅ hadde hyllet disse kvinnene som fredselskende og ideologiløse.³⁵⁰

Dette var akkurat dette borgerskapet ønsket, påpekte avisen, da det flyttet fokuset vekk fra det sentrale i hele konflikten: *«Medan alt dette går føre seg kan den verkelege fienden til det nord-irske folket, den eigentlege bakmannen bak all vondskapen i landet, gni seg i hendene og halde på makta utan trugsmål – den britiske imperialismen.»*³⁵¹

³⁴⁹ Klassekampen. «“Folkets Fredspris” – inga gåve til det irske folket». Nr.92, 2/12-1976. S.2

³⁵⁰ Ibid. S.2

³⁵¹ Ibid. S.2

Ved å forhindre at det irske folket samlet seg mot Storbritannia som da kunne fortsette å behandle landet som en nykoloni var ikke fredsmarsjen noe steg videre for det irske folket slo man fast:

Difor er ikkje ei “fredsrørsle” som seg bort frå dette noko steg nærare løysing for det nord-irske folket. Tvert om er den eit reint åtak på den rettvise kampen det irske folket lyt føre for frigjering. Den britiske imperialismen har ikkje noko å frykte av “Fredsfolket”. Det fortener ikkje støtte frå anti-imperialistar og verkelege vener av det irske folket.³⁵²

I sin omtalelse av fredsprisen i 1976 gikk man i Klassekampen også imot fredsmarsjen, og som sin svenske søsteravis mente man at fredsmarsjen stod på borgerskapets og imperialistenes side. Man gikk derimot ikke like langt som svenske KFML/SKP gjorde, der man i 1976 endret mening om offisielle IRA og provisoriske IRA. Det man derimot hadde til felles med det svenske partiet var vektleggelsen av at voldsbruk fortsatt var nødvendig i Nord-Irland. Å støtte opp om fred var å støtte *status quo* med undertrykking av den irske befolkningen og fortsatt utplasserte britiske tropper. Den eneste veien til fred i Nord-Irland var gjennom bekjempelse og utstøtelse av de britiske troppene forfektet man. Fokuset på fred var derfor å regne som støtte til det irske borgerskapet og den britiske imperialismens tilstedeværelse i Nord-Irland. Man støttet opp om voldsbruken i Nord-Irland, og året etter fikk man i Norge også en debatt om ikke holdningen til provisoriske IRA burde endres.

1977

I Klassekampen den 13. oktober 1977 ble det publisert et leserbrev fra en norsk Irlandsaktivist. Under tittelen *Feilene i Irlandsarbeidet i Norge* ønsket aktivisten å påpeke noen feil han eller hun mente man hadde gjort når det kom til dekningen rundt Nord-Irland, og da spesielt fokuset på skillelinjene mellom de to IRA-gruppene. Man hadde ikke klart å skape noen slagkraftig solidaritetsbevegelse for Nord-Irland, og den viktigste årsaken til dette var ifølge Irlandsaktivisten at man hadde tatt stilling for den ene og mot den andre IRA gruppen. Man hadde bundet seg til Offisielle IRA og tatt avstand fra Provisoriske IRA, noe som også hadde flyttet fokuset vekk fra kampen mot imperialismen, som var det man virkelig skulle bekjempe og ta stilling mot: «*Vi har ikke sett at det er to BORGERLIGE*

³⁵² Ibid. S.2

*frigjøringsbevegelser i Irland og at vår oppgave ikke er å ta stilling til stridighetene dem imellom, men å støtte begge når de kjemper mot imperialismen.»*³⁵³

Denne linjen hadde også ført til at man ikke hadde klart å samle nok opinion rundt andre saker i Nord-Irland, som politiske fanger, britiske tropper og torturbruk. Nord-Irlands-fronten hadde også vært preget av sekterisme påpekte aktivisten, og man hadde i stedet for å ta ansvar selv, lagt skylden på massene. Samtidig hadde man unngått å kritisere politiske partier som ikke hadde tatt opp Irlandsarbeidet. Aktivisten ønsket nå en diskusjon om hvordan dette arbeidet skulle drives i fremtiden. Leserbrevet slo også fast at den tradisjonelle frigjøringsbevegelsen var knyttet til IRA og den republikanske bevegelsen som hadde skilt seg inn i de to IRA-fraksjonene. Begge disse kalte seg sosialistiske, men aktivisten mente det samtidig var store forskjeller i hvilken sosialisme de to fraksjonene proklamerte. De offisielle, som kalte seg marxister, gikk inn for en frigjøringsfront og var imot individuell terror. Provisoriske IRA kjempet derimot for et føderalt Irland med et bredt regionalt styre.

Ifølge aktivisten ønsket disse seg en sosialisme satt inn i nasjonale rammer, en hybrid mellom den individuelle kapitalismen og den sovjetiske statskapitalismen.³⁵⁴ Samtidig utførte disse en terroristisk politikk: *«med bombeaksjoner og attentat mot britiske forretningsmenn.»*³⁵⁵

Aktivisten var derimot usikker på hva som her måtte anses som den riktige linjen, gitt de forholdene som nå rådet i Nord-Irland. Her kunne man blant annet unngå å ta side i det som måtte anses som to feilaktige linjer i den irske frigjøringskampen. Ifølge leserbrevet måtte oppgaven heller være å: *«støtte alle forsøk på å starte en folkekrig i Irland, støtte alle forsøk på å danne en nasjonal frigjøringsfront og støtte all kamp mot imperialismen.»*³⁵⁶

Individuell terror som riktignok var rettet mot imperialismen, men som uansett gikk utover folket skulle man ifølge leserbrevet unngå å støtte, men allikevel var det viktig å være høylytte og bestemte om hvem som var de virkelige terroristene, den britiske hæren og deres fascistiske allierte. Aktivisten slo fast at væpnet kamp var den eneste veien til frigjøring i Nord-Irland. Hovedoppgaven til Irlandsfronten fremover burde være å avsløre hykleriet til fredsmarsjen, som drakk te med den engelske dronningen og roset fascistisk polititerror.³⁵⁷

Den 1. november 1977 fikk Irlandsaktivistens leserbrev et tilsvarende fra *en engelsk kamerat bosatt i Norge*. Tilsvaret påpekte at en av problemene var nettopp at både Provisoriske IRA

³⁵³ Klassekampen. «Feilene i Irlandsarbeidet i Norge». Nr. 186. 13/10-1977. S.7

³⁵⁴ Ibid. S.7

³⁵⁵ Ibid. S.7

³⁵⁶ Ibid. S.7

³⁵⁷ Ibid. S.7

og Offisielle IRA kalte seg sosialistiske, mens deres egentlige karakteristik var småborgerlig og borgerlig. Det samme gjaldt organisasjonene som ble støttet av de protestantiske arbeiderne som også var å regne som småborgerlige og fascistiske. Videre kunne den engelske kameraten fortelle at splittelsen mellom katolikker og protestanter hadde gjort det mulig for borgerskapet å forhindre sosialistisk revolusjon i Nord-Irland. Her hadde samtidig IRA prioritert nasjonal frigjøring over klassekamp, noe som gjorde deres politikk enten reformistisk eller elitistisk. Støtte til disse borgerlige frigjøringsgruppene måtte derfor kun gis med et premiss om at det var: «*borgerskapet og dets imperialistiske allierte*» som var utpekt mål og hovedfiende påpekte den engelske kameraten.³⁵⁸

Som et tilsvaer på de to leserbrevene, og en avrunding av debatten, skrev Harald Støren, i den norske Irlandskomiteen, et leserbrev som ble publisert i Klassekampen tre dager senere.

Her innrømmet Støren at støtten til Offisielle IRA samt til NICRA³⁵⁹ hadde skapt splittelse i Irlandsarbeidet, noe som også hadde gjort det vanskelig å samle anti-imperialister på samme side. Størens tilsvaer la vekt på at splittelsen mellom de to IRA-fraksjonene ikke først og fremst var basert på ideologiske motsetninger, men heller «*strategien for den antiimperialistiske kampen.*»³⁶⁰ Provisoriske IRA hadde både en småborgerlig og en marxistisk-leninistisk fløy, og gruppens politiske program bar preg av kompromiss mellom disse to, slo Støren fast. Allikevel var det ingen tvil om at det var de sosialistiske kreftene i PIRA som stod sterkest internt i gruppen, mens den borgerlige fløyens innflytelse ble redusert. På den andre siden hadde Offisielle IRA gått i motsatt retning og: «*utvikla seg meir og meir i sosialdemokratisk leid, sjølv om ein god del av vokabularet deira nok framleis kan vera marxistisk.*»³⁶¹ Grunnen til dette mente Støren var Offisielle IRAs ensidige fokus på fiendtlighet mot Provisoriske IRA og andre revolusjonære marxister som hadde kastet skygge over kampen mot den britiske okkupasjonshæren. Som anti-imperialister var det viktig å varsle når man så Offisielle IRA bedrive opportunistisk politikk som brøt med anti-imperialistiske prinsipp. Støren vektla derimot at på et rent revolusjonært grunnlag burde man støtte alle grupper som aktivt kjempet imot imperialismen uten å måtte ta stilling til deres politiske program. Utviklingen i Provisoriske IRA var i ferd med å isolere gruppens terroristiske element og skyve gruppens fokus over på politisk skolering slo Støren fast.

³⁵⁸ Klassekampen. Nr. 202. 1/11-1977. S.7

³⁵⁹ NICRA: Northern Ireland Civil Rights Association: Nord-irsk fredsbevegelse.

³⁶⁰ Klassekampen. Nr. 205. 4/11-1977. S.7

³⁶¹ Ibid. S.7

Leserbrevet avsluttet med oppfordring til oppmøte i den planlagte protesten mot fredsprisvinnerne ved prisutdelingen i desember.³⁶²

Som et eget tilsvarende til Harald Støren klargjorde nå Klassekampens redaksjon sin egen posisjon når det kom til frigjøringskampen i Nord-Irland:

Klassekampen tek ikkje stilling for ein eller fleire av dei organisasjonane som kjempar mot det britiske herreveldet i Nord-Irland. Vi stør alle som slæst mot den britiske imperialismen. Og vi meiner det er det irske folket sin sjølvklare rett å jaga ut dei britiske okkupasjonssoldatane frå Nord-Irland med våpen i hand.³⁶³

Men, på tross av sin udelte støtte til begge IRA-fraksjonene var den norske partiavisen bestemte på at man fortsatt motsatte seg: «*blind terror som råkar uskuldige, til dømes bombing av pubar, anten det skjer i boligstrøk som er dominert av protestantar eller katolikkar.*»³⁶⁴ Klassekampen kunne deretter opplyse sine lesere om at det fantes tegn på at brorparten av terrorhandlingene som tidligere var blitt tilskrevet IRA egentlig hadde blitt utført av britiske spesialstyrker. Den norske partiavisen tok også avslutningsvis avstand fra fredsmarsjene i Nord-Irland: «*som er ein reiskap for den britiske imperialismen og hans herrevelde i Nord-Irland.*»³⁶⁵ og oppfordret sine lesere til solidaritet med Nord-Irland gjennom protest mot fredsprisvinnerne.³⁶⁶

Oppsummering: Fra offisielle sosialister til småborgerlige frihetskjempere

I likhet med sitt svenske søsterparti var norske SUF(m-l)/AKP(m-l) håndfast i sin vurdering av konflikten i Nord-Irland som primært en klassekamp mellom irsk arbeiderklasse og britisk imperialisme. I 1971 slo man fast at klassekampen som pågikk i Nord-Irland kunne fungere som en inspirasjon for resten av Europa og viste at klassekamp også var mulig i kapitalistiske land, som for eksempel Norge. Samtidig viste konflikten kraften væpnet kamp hadde som den høyeste formen for kamp mellom klassene.

Bloody Sunday i 1972 forsterket SUF(m-l)/AKP(m-l)s tro om at konflikten i Nord-Irland dreide seg om en kamp mellom klassene. Samtidig kritiserte man norske SF og DKP for deres forestilling om at en fredelig overgang til sosialismen var mulig.

³⁶² Ibid. S.7

³⁶³ Ibid. S.7

³⁶⁴ Ibid. S.7

³⁶⁵ Ibid. S.7

³⁶⁶ Ibid. S.7

I 1973 ble det tydelig at norske SUF(m-l)/AKP(m-l) støttet opp om Offisielle IRA. Partiorganet Røde Garde slo i sin artikkel om konflikten fast at Offisielle IRA fulgte en sosialistisk linje, mens Provisoriske IRA fulgte gamle tradisjoner med fortsatte bombekampanjer. PIRAs voldskampanjer gikk ikke ut over andre enn det irske folk konkluderte det norske partiorganet. I Røde Garde frembrakte man også et intervju gjort av presidenten av Offisielle Sinn Fein, Thomas McGilla. Her ble McGilla utspørt om ikke Offisielle Sinn Fein som et sosialistisk parti også antok at bruk av vold var nødvendig, noe McGilla gav et anerkjennende svar på. De neste årene fortsatte det norske maoispartiet å støtte det Offisielle IRA og det man anså var deres marxistiske linje.

I forbindelse med annonseringen av Nobels Fredspris til fredsmarsjen i Nord-Irland i 1976 var norske SUF(m-l)/AKP(m-l) som sitt svenske søsterparti bestemte på at dette var en del av en større kampanje for å sikre videre britisk herredømme over Nord-Irland.

Oppfordringen om fredsarbeid og våpenhvile i Nord-Irland ble av det norske partiet tolket som et ønske om videreføring av *status quo* i konflikten om Nord-Irland, og en overgivelse av frihetskampen.

I 1977 kom det til en debatt i SUF(m-l)/AKP(m-l)s partiavis rundt frontgruppen Irlandskomitéens understøttelse av Offisielle IRA og neglisjeringen av Provisoriske IRA. Irlandsaktivistens leserbrev som startet debatten la vekt på at skillet mellom de to IRA-fraksjonene hadde ført til en svak solidaritetsbevegelse for Nord-Irland. Man hadde i sin støtte til en av partene flyttet fokus vekk fra den irske frihetskampen og over på det aktivisten fastslo var to borgerlige frigjøringsbevegelser. Leserbrevet oppfordret deretter til universell støtte for alle som kjempet mot imperialismen.

Som tilsvar til leserbrevet argumenterte *en engelsk kamerat bosatt i Norge* at begge de to IRA-fraksjonene var å anse som småborgerlige eller borgerlige, og at de begge hadde puttet nasjonal frigjøring over klassekamp. Støtte til disse burde derfor hvile på premisset om bekjempelse av borgerskap og britisk imperialisme.

Debatten i 1977 ble avrundet av Harald Støren i Irlandskomitéen som tok selvkritikk på vegne av frontgruppen i sin støtte til Offisielle IRA, og påpekte at splittelsen mellom de to IRA-fraksjonene måtte anses som et strategisk heller enn et ideologisk brudd. Støren påpekte at Provisoriske IRA var i ferd med å utvikle seg i en sosialistisk retning, motsatt av Offisielle IRA som hadde flyttet seg mot sosialdemokratisk retning. Støtte burde derfor gis til PIRA slo Støren fast. Som tilsvar på debatten var Klassekampen på dette tidspunkt bestemte om at støtte skulle gis til alle som kjempet mot britisk imperialisme med våpen i hånd.

Nasjonalistisk terrorisme: Molukkansk terrorisme i Nederland

SUF (m-l)/AKP (m-l)s partiavis fulgte i 1977 den molukkanske gisseltagningen og togkapringen. Allerede to dager etter hendelsen i Nederland kom den norske partiavisen med sin første rapport om terrorhendelsen. Den 25 mai, blant andre utenrikssaker som havrettskonferansen og omtalelse av Sture Ring-fraksjonen i svenske SKP gjorde partiavisen det klart for sine lesere at det var sør-molukkanere som stod bak togkapringen i Nederland: *«Et tog ble kapret og en folkeskole invadert av væpna sør-molukkanere nær Groningen i den nordlige delen av Nederland mandag morgen. De fleste passasjerne (Sic) på toget ble løslatt, men sør-molukkanerne holder fortsatt omkring 50 personer som gisler.»*³⁶⁷

Dette var enda tidlig i aksjonen, og den norske partiavisen kunne melde om det enda ikke hadde kommet noen krav fra molukkanerne. Allikevel kunne man opplyse om at det ved tidligere aksjoner hadde vært krav om nederlandsk press for selvstendighet og uavhengighet for øygruppen Sør-Molukkene. I følge Klassekampen hadde disse aksjonene økt etter Suhartos kupp i 1965: *«Aksjonene fra sør-molukanerne i Nederland, hvor det bor omkring 40 000 som stammer fra øyene, har tiltatt etter Suhartos fascistkupp i september 1965. Blodbadet og terroren fra fascistene har ført til økt motstand i alle deler av Indonesia.»*³⁶⁸

Dagen etter, den 26 mai, gjorde den norske partiavisen det samme som sine danske kollegaer og trykket den to år gamle erklæringen fra kommunistpartiet i Indonesia.

Klassekampens egen kommentar til erklæringen var at både Suharto-regimet og den nederlandske kolonimakten måtte sees på som ansvarlige for terrorhendelsene i Nederland:

Erklæringa fra PKI slår ellers fast at Suhartos politikk er å spille en stamme ut mot andre stammer for å tjene sine reaksjonære interesser. Suharto-regimet er det indonesiske folkets fiende, samme hvilken stamme de er fra. Derfor må de nederlandske koloniherrere og Suharto-regimet holdes ansvarlige for hendingene i Nederland.³⁶⁹

Videre i avisen fortsatte man sin rapportering om situasjonen i Nederland, der sør-molukkanerne hadde fremsatt sine krav som blant annet inneholdt en jumbojet, fritt leide og frigjøring av 21 fanger fengslet i landet. Klassekampen henviste avslutningsvis tilbake til erklæringen fra det Indonesiske kommunistpartiet tidligere i avisen.

³⁶⁷ Klassekampen. Nr.66, Årgang 9. 25/5.1977. S.12

³⁶⁸ Ibid. S.12

³⁶⁹ Klassekampen. Nr.67, Årgang 9. 26/5-1977. S.6

Klassekampen var tidligere ute enn sine danske kollegaer i sin omtale av den sør-molukkanske gisseltagningen og togkapingen. Der den danske partiavisen først hadde omtalt aksjonene etter dens avslutning startet rapporteringen i Norge to dager etter kapingene.

Hendelsen ble derfor fulgt både tidligere og tettere i den norske partiavisen enn den ble i Danmark. Her var man tidlig ute med å legge ansvaret på for både denne og tidligere aksjoner på både Suhartos regime og nederlandske myndigheter. Man fordømte derimot ikke aksjonene som den danske partiavisen eller henviste til de molukkanske gjerningspersonene som terrorister. I likhet med danske Kommunist/Arbejderavisen ble det også i den norske partiavisen trykket den da to år gamle erklæringen fra kommunistpartiet i Indonesia, som ikke bare avfeide slike aksjoner men som også oppfordret til en samlet kamp mot Suharto-regimet i Indonesia. Denne erklæringen ble også sentral i avisens neste omtalelse av molukkanernes aksjon etter befrielsen av gislene.

Mandag 13. juni, to dager etter den voldsomme befrielsen av gislene i Nederland ble Klassekampens lesere møtt med overskriften: *«Villige til massedrap for å opprettholde ‘rettsstaten’»*.³⁷⁰ Okkupasjonen av den nederlandske skolen og kapingen av toget hadde i følge partiavisen fått en blodig slutt, da voldsapparatet i Nederland hadde gått til full aksjon ved hjelp av 120 spesialtrente soldater dekket av jagerfly og tåregass.

Her hadde syv av de molukkanske gjerningspersonene og minst to av gislene i toget mistet livet, begge parter trolig av nederlandske kuler. Toget hadde i følge NTB blitt «pepret» med mitraljøseld og togvognene «oversprøytet med blod». ³⁷¹ Her hadde nederlandske myndigheter tatt hensyn til andre ting enn menneskeliv konkluderte Klassekampen: *«Hensynet til at ‘den nederlandske rettsstaten’ skulle opprettholdes blei satt over hensynet til menneskeliv, og langt flere kunne lett blitt drept under aksjonen.»*³⁷²

På lederplass utbroderte den norske partiavisen sin kritikk av den voldelige befrielsen: *«Aksjonen er eit nytt døme på at menneskeliv ikkje tel når det skal ‘statuerast eksempel’ for å syne at lovløyse ikkje ‘løner seg’»*.³⁷³ Rapportene om de to drepte gislene hadde ifølge Klassekampen endret seg de siste to dagene, fra at disse hadde blitt skutt av kaprerne, til å få en status som ukjent, noe avisen mente pekte mot at det mest sannsynlig var *«bergingsmennene»* som hadde endte opp med å ta livet til de to gislene.³⁷⁴

³⁷⁰ Klassekampen. «Villige til massedrap for å opprettholde ‘rettsstaten’». Nr.81, Årgang 9. 13/6-1977. S.1

³⁷¹ Ibid. S.1

³⁷² Ibid. S.1

³⁷³ Ibid. S.2

³⁷⁴ Ibid. S.2

Allikevel ville ikke avisen støtte kaprerne i deres aksjon, og pekte heller på den tidligere uttalelsen fra det indonesiske kommunistpartiet:

Kaprarane har nytta ei kampform som er forkasteleg og som aldri kan føre fram uansett vurdering av krava og bakgrunnen for aksjonen. Dei indonesiske marxist-leninistane har oppmodna til einskap i kampen mot det fascistiske regimet i Indonesia og kalla aksjonane til sør-molukkanarane for meingslaus (sic.) eventyrpolitikk som splittar de ifrå den rettvise kampen.³⁷⁵

Samtidig mente den norske partiavisen at befrielsesaksjonen hadde vist hvem som var de ekte terroristene: «Men når det er sagt, syner stormen mot passasjertoget kven som verkeleg står for terror. Mot kravet om fritt leide frå kaprarane var den sosialdemokratiske nederlandske regjeringa ikkje til å rokke.»³⁷⁶ Med spesialtrening som lignet aksjonen i Entebbe hadde man stormet toget uten noen garanti for større tap av menneskeliv. Her var det hensynet til «rettsstaten» som hadde hengt høyest pekte partiavisen ut i lederspaltene som konkluderte med: «Ingen terror er for hard når folk skal skræmast frå å gjere opprør.»³⁷⁷

På Klassekampens siste side denne dagen ønsket avisen også å forklare bakgrunnen for aksjonen. Under tittelen Sør-molukkanerne – undertrykt gruppe i Nederland gikk man videre inn på molukkanernes bakgrunn. Med frigjøringskampen i Indonesia hadde de nederlandske kolonistene gjennom en splittelsestaktikk klart å få med molukkerne på sin side i kampen mot «folkets frigjøringskamp». Da denne hadde endt med Indonesias frigjøring i 1949 hadde over 10 000 molukkanske soldater bosatt seg i Nederland med sine familier. Her hadde folkegruppen blitt en hardt undertrykt minoritet, der de nyere generasjonene nå stod for slike aksjoner i Nederland.³⁷⁸ Partiavisen gjentok sin henvisning til erklæringen fra de indonesiske marxist-leninistene, som hadde kommet i forbindelse med en tidligere aksjon i 1975 som i likhet med denne nylige aksjonen hadde blitt: «knust av det nederlandske voldsapparatet.»³⁷⁹ Erklæringen hadde blant annet pekt på enhet mellom folkegruppene i Indonesia og hvor viktig den hadde vært mot både nederlandsk kolonialisme og japansk militarisme før den hadde blitt oppløst med rekrutteringen av molukkerne til nederlandsk tjeneste.

Erklæringen hadde samtidig pekt på de elendige forholdene som molukkerne nå levde under i Nederland. Det indonesiske kommunistpartiet tok avstand fra aksjoner som kaping av tog og

³⁷⁵ Ibid. S.2

³⁷⁶ Ibid. S.2

³⁷⁷ Ibid. S.2

³⁷⁸ Ibid. S.8

³⁷⁹ Ibid. S.8

gisseltagning, men ifølge Klassekampen var de virkelige terroristene her ikke fra en liten øygruppe i Indonesia:

Borgerskapet i Nederland og Norge har hele tida skreket “Terrorister!” om de sør-molukkanske aktivistene. Men de virkelige terroristene er ikke folk fra den sør-molukkanske folkegruppa, men det nederlandske borgerskapet. Det nederlandske borgerskapet la gjennom sin kolonipolitikk det materielle grunnlaget for dagens situasjon for sør-molukkanerne i Nederland. Det nederlandske borgerskapet har stått for ei brutal undertrykking av sør-molukkanerne i Nederland og satte inn støttruppene i voldsapparatet sitt for å drukne sør-molukkanernes aksjoner i blod.³⁸⁰

Den 14. juni kunne Klassekampen meddele at: «*Borgerskapet hyller kommando-aksjonen.*»³⁸¹ Her var det Aftenpostens rapportering av befrielsen som et eksempel på hvordan man kunne bekjempe terror som man i den norske partiavisen reagerte på. Samtidig pekte man på at Aftenposten heller hadde hatt: «*ingenting å utsette på den nederlandske regjeringas sjonglering med menneskeliv, eller dens totale mangel på vilje til å komme fram til en løsning med kaprerne.*»³⁸² Man hadde forøvrig forventet beundring over kommandosoldatene og befrielsesaksjonen fra de borgerlige avisene, uttalte partiavisen. Klassekampen hadde tidligere slått fast at molukkanerne hadde brukt en kampform som aldri ville føre frem, og kommunistpartiet i Indonesia hadde også tatt avstand fra slike aksjoner, understreket den norske partiavisen, som siterte erklæringen som oppfordret til et samlet indonesisk folk i kampen mot Suharto-regimet. Men etter befrielsesaksjonen hadde nederlandske myndigheter bevist at man ikke skydde noen midler for å forhindre folkelige opprør, noe Klassekampen mente den norske borgerlige avisen støttet opp om:

Det norske borgerskapet følger lojalt opp. Aftenpostens leder mandag skriver at “av de mange grusomme handlinger verden har vært vitne til de siste år, har ingen vakt slik avsky som den syd-molukkanske aksjonen i Nederland.” Dette skriver en avis som var en varm forsvarer av USAs krig i Vietnam og som ikke løfter en finger mot imperialismens undertrykking og terror verken i Indonesia eller andre deler av verden.³⁸³

³⁸⁰ Ibid. S.8

³⁸¹ Klassekampen. «Borgerskapet hyller kommando-aksjonen». Nr.82, Årgang 9. 14/6-1977. S.6

³⁸² Ibid. S.6

³⁸³ Ibid. S.6

Gjennom sin hyllest av både den nederlandske befrielsesaksjonen og den nederlandske regjeringens tålmodighet viste Aftenposten, ifølge den norske partiavisen, hvilken side de sto på: «*Aftenposten er altså ikke mot vold, bare den kan brukes til borgerskapets beste, for å statuere eksempler*». *Avisa viser forakt for menneskeliv. Den tar ikke opp bakgrunnen for kapringa, men snakker om ‘rabiata syd-molukker’.*»³⁸⁴ Det var ifølge Klassekampen nederlandsk kolonialisme som hadde ansvaret for disse aksjonene. Det var derfor det nederlandske borgerskapet som var de ekte terroristene, noe også befrielsesaksjonen hadde bevist.

Oppsummering: Undertrykt folkegruppe møter nederlandsk statsterror

Norske SUF(m-l)/AKP(m-l) var tidligere ute med sin omtalelse av den molukkanske terroraksjonen i Nederland i 1977 enn sitt danske søsterparti.

Allerede to dager etter starten av togkapringen og gisseltakingen, den 25 mai 1977 rapporterte den norske partiavisen om hendelsen. Partiavisen unngikk begrep som terrorist eller terrorisme i sin omtale av gjerningsmennene som man heller omtalte som *væpnede sør-molukkanere*. Skylden for denne aksjonen la avisen primært på Suharto-regimet i Indonesia.

Dagen etter, 26. mai 1977, videreformidlet man erklæringen fra det indonesiske kommunistpartiet, som den danske partiavisen senere også publiserte. Skylden for aksjonen ble her av den norske partiavisen fordelt mellom Suharto-regimet i Indonesia og Nederlandske myndigheter.

Befrielsen av det kaprede toget og gislene i skolebygningen i Smilde ble den 13. juni 1977 kritisk omtalt av norske Klassekampen. Man reagerte på den voldelige befrielsen der både gjerningsmenn og gisler hadde blitt drept. På lederspalte fremholdte avisen at terroraksjonen hadde vært et eksempel på en forkastelig kampform som aldri ville føre frem, men med sin villighet til voldsbruk var det heller nederlandske myndigheter som var de ekte terroristene. Her hadde myndighetene gått inn for å statuere eksempel og skremme folk fra opprør ble det slått fast. Molukkene ble av den norske partiavisen ansett som en undertrykt gruppe, og i forbindelse med terroraksjonene i Nederland var de eneste terroristene det nederlandske borgerskapet. Dagen etter reagerte man i den norske partiavisen også på hyllesten som befrielsesaksjonen fikk blant borgerlige aviser. Man rettet pekefingeren spesielt mot Aftenposten som man anså ikke var imot vold så lenge det var for borgerskapets beste.

³⁸⁴ Ibid. S.6

Kapittel 7: Konklusjon

Denne oppgaven har undersøkt de skandinaviske maoistpartiene KFML/KAP, KFML/SKP og SUF (m-l)/AKP (m-l)s omtaler av venstreekstrem og anti-imperialistisk terrorisme i perioden 1970 til 1977. Her avgrenset oppgaven seg til terrorhendelsen som ble utført av grupper eller organisasjoner som ideologisk lå nære disse partienes egne ideologiske sfære.

Svarte September, IRA og PIRA, molukkanske terrorister i Nederland og Baader-Meinhof/RAF stod alle for terrorhendelsen på 1970-tallet som enten frontet marxisme-leninisme med uttalte ambisjoner om å utløse revolusjon og innføre proletariatets diktatur, eller gjennom væpnet kamp sikre selvstendighet for folkegrupper som ble ansett som undertrykte og der frigjøringskampanjen ble ansett som en del av en verdensomspennende anti-imperialistisk frigjøringskrig. Dette var ideologiske hjørnesteiner og hjertesaker også for den skandinaviske ml-bevegelsen.

Undersøkelsen tok for seg hovedsakelig maoistpartienes eksternt-rettede partiaviser og deres omtale av disse terrorgruppene i den avgrensede perioden. Det var et markant skille mellom partienes internt-og eksternt-rettede publikasjoner i denne perioden. Mens de interne tok for seg analyser av både ideologiske og historiske emner var det de eksterne partiavisene som hovedsakelig rapporterte om aktuelle hendelser innenriks og utenriks, deriblant terrorhendelser. Partiavisene var partiorganer der både redaktør og skribenter var medlemmer av partiet, og sakene som ble publisert var et resultat av et redaksjonelt utvalg. Saker og hendelser som ble publisert hang sammen med partienes ideologi eller interesser. Samtidig viser undersøkelsen at det også var en viss takhøyde for meningsytringer som ikke slavisk fulgte partiledelsens egen oppfatning, eller som kritiserte tidligere valgte standpunkt. Leserinnlegget til svenske Gnistans sjefsredaktør Stefan Lindgren i 1977 som ikke bare fordømte Baader-Meinhof/RAF, men som også kritiserte venstresidens tendens til sympati med terrorister og kritikk av politiets anti-terrorkamp er et eksempel på dette. Det samme er leserbrevene i Klassekampen det samme året med kritikk av tidligere støtte til Offisielle IRA og avvisning av Provisoriske IRA i konflikten på Nord-Irland.

Dekningen av og oppmerksomheten rundt terrorisme i maoistpartienes aviser økte utover denne oppgavens periode. Fra en sporadisk dekning og mindre artikler på starten av 1970-tallet vokste dekningen av terrorisme markant frem mot 1977, spesielt i forhold til Baader-Meinhof/RAF. Grunnen til dette henger trolig sammen med utgivelsesfrekvens og generell omtale i samfunnet ellers, der spesielt norske Klassekampen og danske Kommunist/Arbejderavisen økte sin utgivelsesfrekvens utover oppgavens periode, der

førstnevnte går fra månedlige utgivelser til daglige utgaver, og sistnevnte blir ukeavis. Dette gav mer redaksjonell plass. Samtidig var terrorhendelsene som partiavisene omtalte også massivt dekket i dagspressen og dermed naturlige temaer for mening og diskusjon.

Videre vil oppgavens underproblemstillinger behandles før oppgavens hovedproblemstilling blir besvart. I behandling av samtlige problemstillinger vil det først bli lagt vekt på likheter som kan sees i partienes holdninger, før ulikhetene blir gjennomgått.

Hvilken holdning hadde de skandinaviske maoistpartiene til Svarte Septembers terroraksjon under München OL i 1972?

Terroraksjonen i München i 1972 ble direkte og indirekte dekket av både danske KFML/KAP og svenske KFML/SKP, mens det kun var gjennom en bisetning og etter andre aksjoner at norske SUF(m-l)/AKP(m-l) året etter tok noen stilling til Svarte September.

Den skandinaviske ml-bevegelsen var derimot enstemmige i sin avisning bruken av individuell terror i det man anså var frigjøringskamp. I den danske og den svenske partiavisen ble aksjonen i München ansett som en avsporing og en distraksjon for den mer generelle palestinske frigjøringskampanjen. I sin vurdering av terroraksjonen la man vekt på de kontraproduktive konsekvensene man anså at aksjonen hadde. Den massive støtten til Israel både i media og politisk i kjølvannet av terroraksjonen ble brukt som ypperste eksempel på dette av partiavisene. Samtidig var man både i Danmark og Sverige kritiske til det man så på som en sammenknytning av grupper som Svarte September med de andre palestinske frigjøringsorganisasjoner av dagspressen. Men, man var også sympatiske, ikke kun for kampsaken men også til terroristene og samtlige pekte på undertrykkelse av det palestinske folk av Israel som en avgjørende faktor for at slike terroraksjoner skjedde.

I sin direkte omtale av aksjonen slo danske KFML/KAP fast at aksjonen var en avsporing for palestinernes frigjøring. Man fordømte aksjonen på grunnlag av konsekvensene aksjonen hadde på den offentlige opinionen for palestinsk frigjøring. Man var også forsiktige i sin kritikk av terroraksjonen og terroristene som man i Danmark valgte å henvise til som et eksempel på *sekterisk spontanisme* utført av *sekteriske partisaner*. Man unngikk å bruke begrepet terrorist på gjerningsmennene, men omtalte aksjonen som en terroraksjon.

Denne sympatien som ble gitt Svarte September ble derimot ikke gitt til ofrene for aksjonen som ble satt opp mot arabiske ofre for israelske handlinger i partiavisens kritikk av det man anså var dagspressens dobbeltmoral i sin dekning av terror. Gruppen man endte opp med å omtale som terrorister i Danmark var nettopp borgerlige skribenter som man mente var delaktige i en vid kampanje for en videre stillestående situasjon for Palestina.

Svenske KFML/SKP omtalte angrepet i München som en del av sin reaksjon på det de anså var israelsk aggresjon i etterkant av angrepet. Med Golda Meirs lovnad om utryddelse av terrorisme, både i Israel og globalt anså man dette som en direkte trussel mot palestinerne. I sin vurdering av aksjonen var det svenske partiet uttalt sympatiske til terroristene. Her brukte heller ikke det svenske partiet merkelappen terrorister på gjerningsmennene, men beskrev handlingspersonene heller som *ti forvirrede palestinere*, som med sin bakgrunn som undertrykte hadde utført en hendelig feil. Aksjonen ble av svenske KFML/SKP også vurdert som kontraproduktiv, og drapene av de israelske utøverne som mordet på uskyldige. Her var det svenske partiet mer uttalte til ofrenes uskyld.

Allikevel utviste partiet en viss ambivalens til mordene, da begrunnelsen for avvisningen av aksjonen lå i nettopp hvordan mordene ikke tjente saken, og ikke i selve drapshandlingene.

Norske SUF (m-l)/AKP (m-l) omtalte ikke Svarte Septembers aksjon direkte, og nevnte kun aksjonen i en bisetning i en omtale av det man anså var israelsk aggresjon.

Her avslo man tanken om at aggresjonen var en respons på angrepet, men at det heller var planlagt i lang tid før. Året etter, i 1973, fordømte man derimot Svarte September. I sin senere fordømmelse av gruppen la den norske partiavisen også vekt på de kontraproduktive konsekvensene av aksjonene, som ikke bare høstet støtte til Israel, men som også saboterte for den generelle palestinske saken. Man var her opptatte av at aksjonene til Svarte September var individuelt orienterte og at de mislyktes i sitt fokus på å mobilisere massen.

Til felles for de skandinaviske maoistpartienes holdning til Svarte September var sympati med Palestina, kritikk av borgerskapet og dens presse og fordømmelse basert på kun et kriterium: hvilken nytte aksjonen hadde hatt for den palestinske frigjøringskampanjen.

Den palestinske frigjøringskampanjen var en vesentlig hjørnestein for den skandinaviske ml-bevegelsen i form av sin anti-imperialistiske kamp. Israel som sterkt knyttet til Vesten, og med sitt sterke forhold til USA var også et symbol på imperialismen. Dette er trolig en av grunnene til både sympatien som ble utvist til Svarte September, og kritikken av Israel som i de tre tilfellene fulgte med omtalelsene av gruppen.

Hvilken holdning hadde svenske KFML/SKP og norske SUF (m-l)/AKP (m-l) til offisielle og provisoriske IRA i perioden 1970 til 1977?

Det svenske og norske maoistpartiet var bemerkelsesverdig samstemte i sine vurderinger av Offisielle IRA og Provisoriske IRA utover hele denne oppgavens periode.

Både svenske KFML/SKP og norske SUF(m-l)/AKP(m-l)s partiaviser var i sine første omtalelser av konflikten i Nord-Irland i perioden 1970 til 1977 bestemte på at konflikten i sin

kjerne var en klassekamp mellom irsk arbeiderklasse og britisk imperialisme, og konflikten ble spesielt av de norske partiavisen omtalt som det fremste eksempelet på klassekamp i Europa, og en stadfestelse av den væpnete kamps makt. I starten av denne oppgavens periode var begge partiene også bestemte på at det enda ikke eksisterte noen irsk revolusjonær bevegelse som kunne samle arbeiderklassen til kamp. Dette endret seg for begge partiene i 1971 da de synkront satte sin støtte til Offisielle IRA som man anså hadde sosialistiske målsetninger og en revolusjonær karakter. Her la begge partiene vekt på gruppens uttalte prioritering av politisk og ideologisk skoling av arbeiderklassen over bruken av terrorisme som virkemiddel i sin frihetskamp. Begge partiene fremholdt ikke-voldelige midler i kampen mot britisk imperialisme i første halvdel av 1970-tallet, der man la vekt på massedemonstrasjoner og sivil ulydighet. Og frem til 1976 var begge partiene avvisende til Provisoriske IRA som man så på som voldsdyrkere. I både Sverige og Norge fikk Offisielle IRA stor oppmerksomhet av ml-bevegelsen og offisielle besøk fra representanter for organisasjonen ble både annonsert og dekket av partienes publikasjoner. Den samstemte holdningen de to maoistpartiene hadde begynte derimot å avvike i 1976. I forbindelse med fredsmarsjene dette året så omtalen av de to IRA-fraksjonene markante endringer i KFML/SKP og SUF(m-l)/AKP(m-l)s partiaviser.

I Sverige var den tidligere holdningen om et sosialistisk orientert Offisielle IRA og voldsdyrkende og kontraproduktivt Provisoriske IRA snudd på hodet, og man anså Offisielle IRA som ledet av revisjonister. Man la derfor sin støtte til Provisoriske IRA, som man omtalte som den eneste gruppen som i praksis gikk inn for å bekjempe britisk imperialisme.

I Norge endret man sin holdning mellom de to IRA-fraksjonene delvis i samme tidsrom. Her utløste den uhildede støtten til offisielle IRA en debatt gjennom tre leserbrev om hvorvidt det norske partiets frontgruppe hadde tråkket feil i sin støtte til kun en av de to frigjøringsgruppene. Her tok partiets nord-irske frontgruppe selvkritikk for sitt sidevalg, basert på ideologi over praksis. Samtidig annonserte også den norske partiavisen at man nå likestilte alle grupper i Nord-Irland som i praksis kjempet mot imperialismen. Det tidligere fokus på ikke-voldelige midler var dermed borte fra fokusfeltet til både det svenske og norske maoistpartiet i 1976. Det var ikke lenger massedemonstrasjoner eller sivil ulydighet som kunne tvinge de britiske kolonialistene ut av Nord-Irland, men heller fysisk kamp.

Dette skiftet fra unison støtte til Offisielle IRA gjennom mesteparten av perioden 1970 til 1975, til en delvis eller komplett støtte til Provisoriske IRA etter 1976 kan ha flere

grunner. Den økende marxistisk-leninistiske fløyen innad i Provisoriske IRA, som også Harald Støren påpekte i sitt leserbrev i Klassekampen i 1977 gjorde det trolig lettere for både det norske og svenske maoistpartiene å enten ensidig eller delvis gi sin støtte til gruppen.

Samtidig var det en tydelig stemning i Norge om at begge IRA-fraksjonene måtte anses som enten småborgerlige eller borgerlige, og det var derfor i kraft av deres kamp mot britisk imperialisme at disse fikk støtte. En pådriver for dette, og et skarpere skille vekk fra det svenske og norske maoistpartiets tidligere forfektelse av ikke-voldelige midler var trolig den massive oppmerksomheten som fredsmarsjen i 1976 fikk.

Initiativet fikk man massiv global støtte til fredsarbeid. For den norske og svenske ml-bevegelsen betydde fredsforhandlinger eller fredsavtaler i Nord-Irland en form for *Status Quo*, som svekket kamplysten og sikret videre britisk herredømme. Med massivt globalt press på fredsavtale og våpenhvile var væpnet kamp eneste alternativ for videre kamp mot britisk imperialisme. Utover oppgavens periode 1970 til 1977 kan man derfor si at både svenske KFML/SKP og norske SUF(m-l)/AKP(m-l) gradvis gikk inn for en mer voldelig kamp mot britisk imperialisme i Nord-Irland.

Hvilken holdning hadde de skandinaviske maoistpartiene til Baader-Meinhof/RAF i perioden 1970 til 1977?

Alle de tre skandinaviske maoistpartiene omtalte Baader-Meinhof/RAF i økende grad utover perioden 1972 til 1977. På tross av at de første omtalelsene av gruppene inntraff på ulike tider var de i alle de tre partiavisene relatert til det man anså var overgrep fra borgerskapet mot gruppen. Den skandinaviske ml-bevegelsen var i sine første omtalelser av Baader-Meinhof/RAF opptatte av det man anså var dårlige fengselsforhold for medlemmene av gruppen med statlig tortur og en generell heksejakt på venstreorienterte i Vest-Tyskland.

Man var derfor i utgangspunktet sympatiske med gruppen, og vurderte den som mer eller mindre tilhørende den politiske venstresiden. Denne holdningen endret seg derimot markant mot slutten av oppgavens periodisering, der samtlige partier fordømte terrorgruppen og dens aksjoner. Denne holdningsendringen tok sted på relativt lik tid i alle de tre partiene, men omfanget av fordømmelse og sympati var derimot ikke like unisont, da norske SUF(m-l)/AKP(m-l) fortsatt var sympatiske til gruppen selv etter at de andre skandinaviske partiene hadde forkastet både gruppen og dens ideologi.

I Danmark var man senest ute i sine omtalelser av terrorgruppen, men var samtidig fordømmende til både aksjonene, spesielt ambassadeangrepet i Stockholm, og selve

terrorgruppen. Det danske partiet brukte her ambassadeangrepet i 1975 som et eksempel på hvilken kontraproduktiv effekt den vest-tyske terrorgruppens aksjoner hadde.

Fordømmelsen av gruppen vokste i danske KFML/KAP fra en omtale av gruppens medlemmer som politiske fanger, til sekteriske partisaner før den i 1977 endte med å omtale gruppen som rene parasitter, som gjennom sin forfektelse av revolusjonær ideologi snyltet på respekten som fantes for ekte revolusjonære. Ved året 1977 hadde det danske partiet presset gruppen ut på politikken høyreside som representanter for fascismen. I sitt endelige oppgjør med gruppen det samme året tok man også for seg ideologien til gruppen, som man forkastet som fascistisk og foraktfull.

I Sverige endret man syn på gruppen etter ambassadeangrepet i 1975, og forble fordømmende av gruppen og dens aksjoner i resten av denne oppgavens periode. Her var utgangspunktet i starten av oppgavens periode at gruppen hadde politiske fanger som ble torturert i fengsel, og at man foruten angrepet på det amerikanske hovedkvarteret i Frankfurt også var anklaget for terrorisme. Dette bombeangrepet ble derfor i utgangspunktet regnet som en politisk aksjon av det svenske maoistpartiet. Man var derfor i Sverige i utgangspunktet sympatisk innstilt til gruppen, og anså gruppens aksjoner som en del av en politisk kamp.

Med ambassadeangrepet endret dette seg, og de fengslede medlemmene ble omtalt som mistenkte terrorister, samt at det svenske partiet slo fast at ingen av gruppens aksjoner hadde vært politiske. Som i Danmark begynte også det svenske partiet å skyve terrorgruppen inn på den ideologiske høyresiden. Ved inngangen til 1977 åpnet Baader-Meinhof/RAFs planlagte kidnapping av Anna-Greta Leijon opp nye reaksjoner i den svenske partiavisen, der redaktør Stefan Lindgren gikk ut og oppfordret til hjelpsomhet i politiets kamp mot terrorisme. Dette ble avvist av partiet fem uker senere med den begrunnelsen av at de ekte terroristene var og ville bli politiet i møte med en gradvis sterkere arbeiderklasse.

I 1977 tok man også i Sverige et endelig oppgjør med terrorgruppens ideologi, og i likhet med i Danmark brukte man oversettelse av gruppens manifest i sin forkastelse av ideologien som man slo fast var fascistisk ideologi forkledd i revolusjonære sitat. Her fulgte det svenske og det danske partiet samme mønster. 1975 ble merkeåret for fordømmelse av gruppen og dens aksjoner, mens 1977 ble merkeåret for fordømmelse av gruppens ideologiske grunnlag.

I Norge derimot stod sympatien for gruppen høyere enn noen av de andre skandinaviske landene. SUF (m-l)/AKP (m-l) brukte aldri begrepet terrorist på den vest-tyske gruppen i perioden 1970 til 1977. Gruppen ble riktignok omtalt som både reaksjonære og eventyrpolitikere, og deres aksjoner det samme. Ved ambassadeangrepet i 1975 fordømte det norske partiet aksjonen, men ikke terrorgruppen. Samtidig som man var mer sympatiske til

den vest-tyske terrorgruppen i Norge, var man også mindre empatiske med ofrene for gruppens aksjoner.

I 1977 ble både drapet på den vest-tyske statsadvokaten Buback og den senere kidnappingen av Schleyer sett på som selvforskyldt av den norske partiavisen. Disse ofrene hadde i funksjon av sin posisjon i samfunnet selv høstet det de hadde sådd. Sympatien for terrorgruppene i Norge levde også videre selv etter kapringen av Lufthansa-flyet det samme året, der man fordømte aksjonen, men så på denne og lignende aksjoner som forståelige. Denne sympatien lå igjen ved befrielsen av det kaprede flyet, der det var vest-tyske myndigheter man først og fremst valgte å kritisere. Norge skilte seg her ut markant fra de andre skandinaviske landene som på det samme tidspunktet både begrepsmessig og i omtale hadde fordømt gruppen. Norge skilte seg her ut også i et annet aspekt med sin holdning til selvmordene til Andreas Baader og Gudrun Ensslin. Mens de andre skandinaviske partiavisene hovedsakelig godtok forklaringen på deres dødsfall som selvmord ble denne ikke godtatt i Norge, og der de andre partiavisene unngikk å spekulere rundt dette aspektet var man mer hardtslående i den norske partiavisen rundt det man antydte var statlige drap.

En av grunnene til at norske SUF(m-l)/AKP(m-l)s her skilte seg ut fra sine skandinaviske søskenparti kan være mangelen på en norsk oversettelse av terrorgruppens tekster, som var tilgjengelig både i Danmark og Sverige. Man fikk derfor ikke mulighet til å analysere ideologien som terrorhandlingene ble basert på.

Hvilken holdning hadde danske KFML/KAP og norske SUF (m-l)/AKP (m-l) til molukkansk terrorisme i Nederland i 1977?

Både danske KFML/KAP og norske SUF(m-l)/AKP(m-l) dekket den molukkanske kapringen og gisseltagningen i Nederland i 1977, men deres dekning og omtale varierte. Begge partiene hadde sympati for den molukkanske folkegruppen i Nederland, og anså også kjernen av deres krav om uavhengighet for Molukkene med sympatiske øyne. Man trykket samtidig erklæringen fra det indonesiske kommunistpartiet som hadde kommet i forbindelse med en annen togkapring to år tidligere.

Danske KFML/KAP dekket terroraksjonen etter dens slutt, og fordømte aksjonen som forkastelig. Man var avviste det man anså var bruk av individuell terror på bakgrunn av de kontraproduktive konsekvensene disse aksjonene kunne sies å ville få for folkegruppens plass i det nederlandske samfunnet. Man var derfor sympatisk innstilt til folkegruppen, og man unngikk å bruke begrepet terrorist om gjerningsmennene.

Når det kom til kravene om nederlandsk hjelp til selvstendighet for Molukkene fra Indonesia ble disse derimot omtalt som absurde. Her krasjet kravene med realitetene påpekte den danske partiavisen. Henvendelsen til den tidligere kolonimakten Nederland ble derfor sterkt kritisert av partiet. Kravene var basert på et tidligere koloniforhold som ikke lenger eksisterte.

Norske SUF (m-l)/AKP (m-l)s partiavis dekket i motsetning terroraksjonen både lenger og bredere. Det norske partiet fokuserte også på de negative konsekvensene av slike aksjoner, men pekte på det nederlandske borgerskap som ansvarlige for disse terroraksjonene. Man hadde også sympati for molukkerne, og gjerningsmennene ble heller omtalt som væpnede sør-molukkere enn terrorister. Kritikken av nederlandske myndigheter fortsatte ved befrielsen av toget og skolebygningen. Det var myndighetene og deres politistyrke som man i det norske partiet anså satte sivile liv på spill. I Norge var man samtidig mer høylytte i sin plassering av skyld på Suharto-regimet i Indonesia samt på det nederlandske borgerskap. På samme tid kommenterte aldri det norske partiet selvstendighetskravene til gjerningsmennene.

En av grunnene til at kravene fra dansk side ble avvist som absurde var trolig at den kolliderte med anti-imperialistisk logikk. Kravene til molukkerne hadde riktignok anti-koloniale røtter da kravene hadde blitt gitt før Indonesia hadde blitt avkolonisert. Her hadde også molukkerne kjempet på nederlandsk side, mye grunnet innfrielse av kravene fra nederlandsk side. Med avkolonisering og et selvstendig Indonesia havnet molukkernes krav i en gråsoner. Kravene var ikke absurde i seg selv, men innblandingen av og henvendelsen til Nederland, som tidligere kolonimakt var utenkelig etter et anti-imperialistisk verdenssyn. Dette var også vektleggelsen som danske KFML/KAP brukte, da det kun var kravenes utvalgte adressat som ble kritisert.

Endrer de skandinaviske maoistpartienes holdning til venstreekstrem og anti-imperialistisk terrorisme seg merkbart etter 1975, og kan dette sies å ha tilknytning til ambassadeangrepet i Stockholm?

Rent teoretisk endret ikke holdningene de skandinaviske maoistpartiene hadde til venstreekstrem og anti-imperialistisk terrorisme seg markant etter 1975. Man var fortsatt teoretisk åpne for terrorisme, og i sin vurdering av en terroraksjon endret man ikke vurderingskriteriene sine fra fokus på hensikt og konsekvens til for eksempel, prinsipp. Derimot endrer vurderingen av terrorgrupper som Baader-Meinhof/RAF seg for danske KFML/KAP og svenske KFML/SKP seg etter ambassadeangrepet.

I Danmark ble angrepet brukt som et eksempel på aksjoner utført av terrorgruppen som måtte fordømmes, og fra 1975 forholder det danske partiet seg fordømmende til terrorgruppen og dens aksjoner. I Sverige blir også ambassadeangrepet i 1975 et bruddpunkt med tidligere sympatiske omtalelser av den vest-tyske gruppens fengslede medlemmer og handlinger.

Man ble med angrepet på ambassaden bestemte i sin omtale av gruppen som terrorister, og aksjonen var med på å skyve gruppens ideologiske kategori til ytterste høyre for både det danske og svenske partiet. I Norge ble aksjonen også fordømt, samtidig kalte man gruppen for terrorister. Men med den videre sympatien man fra norsk side hadde til gruppen etter 1975 kan det ikke sies at aksjonen hadde noen varende effekt på holdningen til det norske maoistpartiet.

Hvilken holdning hadde de skandinaviske maoistpartiene KFML/KAP, KFML/SKP og SUF(m-l)/AKP (m-l) til venstreekstrem- og anti-imperialistisk terrorisme i Europa i perioden 1970 til 1977, og hvilke eventuelle likheter eller forskjeller fantes det i disse holdningene?

Når det kom til venstreekstrem og anti-imperialistisk terrorisme fantes det for danske KFML/KAP, svenske KFML/SKP og norske SUF (m-l)/AKP (m-l) i hele perioden 1970 til 1977 to typer terrorisme. Man opererte her med et klart skille mellom hva man omtalte som individuell terrorisme og hva som kunne kalles massenes terrorisme. Alle de tre partiene fordømte bruken av individuell terrorisme, men snakket aldri om massenes terrorisme.

I sine vurderinger av terroraksjonene til Svarte September i 1972, Baader-Meinhof/RAF i perioden 1970-1977 og den mollukanske terrorismen i Nederland i 1977 la partiene vekt på to parametere i sine vurderinger av terrorhendelser. Man så først og fremst på konsekvensene en terroraksjon hadde, eller kunne sies å ha, deretter ble hensikten bak vurdert.

De eneste parameterne i partienes vurdering av terror var hensikt og konsekvens, og kun de hendelser som i ettertid hadde hatt feil hensikt og kontraproduktive konsekvenser ble fordømt og kritisert. Hva som kunne kalles kontraproduktive konsekvenser og hva som ble ansett som feil hensikt var knyttet sammen med et ideologisk rammeverk om massemobilisering og senere revolusjon som endelig mål. Dette var tilfelle for partienes fordømmelser av Svarte September og fordømmelsen av Baader-Meinhof/RAF, og til dels kritikken av Provisoriske IRAs aksjoner. Her la de skandinaviske partiene vekt på ikke bare hensikten bak terrorismen, men også konsekvensen som kom etter, ut av en overhengende tanke om væpnet revolusjon.

I slik måte kan man slå fast at alle terroraksjoner som ikke endte opp med samlingen av massene og nedrivelse av det kapitalistiske system måtte regnes som individuell terrorisme.

De fleste terroraksjoner ble her avvist på bakgrunn av denne vurderingen. I sin fordømmelse av individuell terrorisme trakk blant annet svenske KFML/SKP en historisk skillelinje ned til utestengelsen av Bakunin i 1872 fra Den første internasjonale som et startpunkt for denne skillelinjen mellom marxisme og terrorisme.

Samtidig var det nettopp marxismens og maoismens ideologi med vekt på maktovertakelse og tanker om borgerskapets voldelige motstand mot denne overtakelsen som gjorde at massenes terrorisme ikke kunne utelukkes. Man kunne ikke utelukke all terrorisme. Vurderingen av terrorisme utført av det som kunne bli ansett som ideologiske nære grupper ble derfor alltid en vurdering i ettertid, en *a posteriori* bestemmelse. Med åpning for bruk av terrorisme i ytterste teoretiske og hypotetiske forstand måtte hver terrorhendelse utført av erklærte revolusjonære behandles i ettertid, og ikke etter fastsatte prinsipper eller vurderinger. Man fordømte heller aldri den generelle terrorisme, men var alltid forsiktige med å fastsette at det var bruk av individuell terror, av individer eller enkeltgrupper, man gikk imot.

På tross av sine like ideologiske rammeverk fantes det allikevel ulikheter i de skandinaviske maoistpartienes vurderinger av både venstreekstrem og antiimperialistisk terrorisme. I både Danmark og Sverige endret man gradvis syn på Baader-Meinhof/RAF's terrorisme utover perioden 1970 til 1977, og spesielt etter ambassadeangrepet i 1975. Her skjøv man sin kategorisering av gruppens ideologi til ytterste høyre. Bruk av terrorisme uten massemobilisering som motiv, og konsekvenser som innskrenkninger av rettigheter ble brukt som grunnlag i dette skiftet. I Norge kom aldri oppgjøret med Baader-Meinhof/RAF. Her var man sympatiske til gruppen gjennom hele perioden, og man nektet å bruke begrepet terrorist i sin omtale av gruppen. Man gav heller aldri opp bildet av torturerte fanger i Norge. Noe av grunnen til denne mer utbredte sympatien for terrorgruppen kan være mangelen på en norsk oversettelse av terrorgruppens manifest, som i de andre partiene ble tatt opp til analyse og videre forkastet som fiendtlige mot arbeiderklassen.

Når det kommer til Svarte September var man sympatiske med terrorgruppen, og spesielt til dens kampsak. Her unngikk man også å bruke ordet terrorist. I Danmark som eneste parti som direkte omtalte angrepet i 1972 ble gruppen omtalt som sekteriske partisaner, og aksjonen ble forklart som sekterisk spontanisme. I Sverige ble aksjonen omtalt som utført av ti forvirrede palestinere som hadde utført en naturlig feil. Sympatien lå derfor både i omtalen av gruppen og bortforklaringen av aksjonen.

I Norge tok man ikke opp aksjonen i seg selv, men fordømte gruppens terroraksjoner året etter med de samme vurderingskriteriene som sine skandinaviske søsterpartier.

I sin vurdering av de to IRA-fraksjonene var lenge norske SUF (m-l)/AKP (m-l) og svenske KFML/SKP lenge samstemte i sin støtte til offisielle IRA. Her begrunnet man gruppens ideologiske innstilling som basis for denne støtten, men fokus på ikke-voldelige midler og ønske om skolering og mobilisering av arbeiderbevegelsen.

I 1976 endrer dette seg derimot, og i det svenske tilfelle går man helt inn for kamp mot britisk imperialisme, mens man i Norge åpner opp for støtte til alle som kunne anses å kjempe mot britisk herredømme over Irland. Man gikk derfor gradvis inn for en voldeligere utviklingen i Nord-Irland.

Når det kom til mollukansk terrorisme fikk også denne utbredt støtte av norske SUF (m-l)/AKP (m-l), der man påpekte de negative konsekvensene av aksjonen, men la all sin kritikk til nederlandske myndigheter. I Danmark ble kun terroristenes krav kalt absurde. Kravene falt her i en anti-imperialistisk gråsoner, der kravene kunne anses som gyldige, men der kravene var rettet til en tidligere kolonimakt som ikke lenger kunne eller burde ha noen kontroll. I sin omtale av alle disse terrorhendelsene eller terrorgruppene forble de skandinaviske maoistpartiene teoretisk åpne for terrorisme. En grunn til de synkrone vurderingene og holdningene som disse skandinaviske maoistpartiene hadde til Svarte September, IRA og PIRA og mollukansk terrorisme, samt vurderingen av Baader-Meinhof/RAFs aksjoner var trolig både den felles ideologien og de sterke båndene mellom disse tre skandinaviske partiene. Samtidig skilte norske SUF(m-l)/AKP(m-l) seg ut når det kom til sympatien til Baader-Meinhof/RAF. Dette har trolig noe å gjøre med forholdene utenfor disse partiene, da man gjennom uavhengige bokforlag hadde fått oversettelser i Danmark og Sverige som gjorde det mulig å ta oppgjør også med ideologien til den venstreekstreme terrorgruppen.

Man lagde klare skiller med begrepet *individuell terrorisme* som i prinsippet betydde all terrorisme som hadde mislyktes i å mobilisere folket og utløse revolusjon. Allikevel var man tydelig sympatisk med visse terrorgrupper. Både Svarte September og mollukansk terrorisme var alle de skandinaviske ml-partiene sympatiske til. Man ble også i 1976 raskt og markant støttene til provisoriske IRA som man tidligere hadde fremholdt som voldsdyrkere. Også i sine omtaler av Baader-Meinhof var man i utgangspunktet sympatisk til gruppen, men ved utgangen av 1977 var det kun norske SUF (m-l)/AKP (m-l) som stod igjen på som støttende parti. I sin vurdering av alle disse gruppene forble terrorisme to ting for de skandinaviske maoistpartiene. Enten utløste terroren massemobilisering og revolusjon eller så var den individuell og saboterende.

Kilder og litteraturliste

Kommunist (1970-1976)

Tilgængelig hos: Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv, København

Arbejderavisen (1976-1977)

Tilgængelig hos: Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv, København

Gnistan (1970-1977)

Tilgængelig hos: Arbetarrörelsens Arkiv och Bibliotek, Huddinge

Klassekampen (1970-1977)

Tilgængelig hos: Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek, Oslo

Se også Nasjonalbibliotekets nettsider: www.nb.no

Røde Garde: Nr.1, 1973.

Tilgængelig hos: https://www.akp.no/ml-historie/pdf/rode_fane/1973/index.html

Revolusjonens Røst: Nr.1, 05.08.1968. Tilgængelig fra:

https://www.akp.no/ml-historie/pdf/sommerleir/1968/revrost_1968_01.PDF

Arbeidernes Kommunist Parti (m-l). *Arbeidernes Kommunistparti (m-l): Program og vedtekter frå 1. landsmøtet februar 1973 (Nynorsk utgave)*. Oslo: Forlaget Oktober, 1974.

Kommunistisk Arbejderparti. *Program*. København: Oktober Forlag, 1976.

Sekundærlitteratur:

Aust, Stefan. *The Baader Meinhof Complex*. London: The Bodley Head, 2008.

Andersen, Morten Bendix. & Niklas Olsen. *1968: Dengang og nu*. København: Museum Tusulanums Forlag, 2004.

Augustsson, Lars Åke. & Stig Hansén. *De svenska maoisterna*. Gøteborg: Lindelöws Bokförlag, 2001.

Barlby, Finn. *Væbnet kamp: Baader-Meinhof-gruppens politiske manifest og undertrykkelsen i Vest-Tyskland*. København: Tiderne Skifter, 1973.

- Bjereld, Ulf. & Marie Demker. *1968: När allt började*. Stockholm: Hjalmarson & Högberg, 2005 (2018).
- Bull, Kjetil. *Frå løpesetel til dagsavis: Format og sjangerbruk i avisa Klassekampen 1970-2004*. Hovedoppgave. Universitetet i Oslo, 2007.
- Brandal, Nik., «Ved utopiens slutt: Den vestlege maoismen» i Sørensen, Øystein, Bernt Hagtvet & Nik. Brandal (Red.). *Venstreekstremisme: Ideer og bevegelser*. Oslo: Dreyers Forlag, 2013.
- Bratholm, Eva. & Joar Hoel Larsen. *1968: Året da kjærligheten blomstret og verden sto i brann*. Oslo: Font Forlag, 2018.
- Brekke, Bo. *Tron Øgrim: Det revolusjonære fyrverkeri*. Oslo: Aschehoug, 2015.
- Brown, Garret., Iain McLean. & Alistair McMillian. (Red.). *The Concise Oxford Dictionary of Politics and International Relations*. 4. ed., s.v. «terrorism». Oxford: Oxford University Press, 2018. 15.03.2019:
<http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199670840.001.0001/acref-9780199670840-e-1373?rskey=zBrV0Y&result=2>
- Cool, Alexander C. (Red.). *Mao's Little Red Book: A global history*. Cambridge: Cambridge University Press, 2014.
- De Caprona, Yann. *Norsk Etymologisk Ordbok*. Oslo: Kagge Forlag, 2013.
- Eagly, Alice H. & Shelly Chaiken. *The Psychology of Attitudes*. Fort Worth: Harcourt Brace Jovanovich, 1993.
- Engberg, Jan., Christian Hårleman., Sven E. Olsson., Lasse Pettersson., Björn-Erik Rosin. & Sören Wibe. *Utanför systemet: Vänstern i Sverige 1968-78*. Tema Nova. Stockholm: Rabén & Sjögren, 1978.
- Engene, Jan Oskar. *Terrorism in Western Europe: Explaining the Trends since 1950*. Cheltenham: Edward Elgar, 2004.
- Folkvord, Erling. *Rødt! – På barrikadene for AKP og RV*. Oslo: Millenium, 1998.
- Frederiksen, Peter. *Kindkys af Pol Pot: Kampuchea og den danske forbindelse*. København: Lindhardt og Ringhof, 2004.
- Førland, Tor Egil. & Trine Rogg Korsvik. *1968: Opprør og motkultur på norsk*. Oslo: Pax Forlag, 2006.

- Førland, Tor Egil. & Trine Rogg Korsvik. *Ekte Sekstiåtttere*. Oslo: Gyldendal Akademiske, 2012.
- Galily, Yair & Moran Yarchi. «From Munich to Boston, and from Theater to Social Media: The Evolutionary Landscape of World Sporting Terror». *Studies in Conflict & Terrorism*, 38, (2015): 998-1007. DOI:10.1080/1057610X.2015.1076640
- Godbolt, James. *Den norske Vietnambevegelsen*. Oslo: Unipub, 2010.
- Haupt, Heinz-Gerhard. «Comparative history – a contested method» *Historisk Tidsskrift* (Sverige) 127, nr. 4 (2007).
- Hedén, Anne. *Röd stjärna över Sverige: Folkrepubliken Kina som resurs i den svenska vänsterradikaliseringen under 1960- och 1970-talen*. Lund, Sverige: Sekel Bokförlag/ Isell & Jinert Förlag, 2008.
- Hjellum, Torstein. «Opprøret mot de etablerte partiene og ml-bevegelsens framvekst» i Tvedt, Terje. (ml): *En bok om maoismen i Norge*. Oslo: Ad Notam Forlag, 1989.
- Hjeltnes, Guri. (Red.). *Universitetet og studentene: Opprør og identitet*. Oslo: Universitetet i Oslo, 1998.
- Hjort, Magnus. *Hotet från vänster. Säkerhetstjänsternas övervakning av kommunister, anarkister m.m. 1965-2002: Forskarrapport till Säkerhetstjänstkommissionen*. (SOU 2002:91). Stockholm: Fritzes offentliga publikationer, 2002.
- Idling, Peter Fröberg. *Pol Pots leende: Om en svensk resa genom röda khemerernas Kambodja*. Stockholm, Atlas, 2011.
- Istad, Anders Holsbø. *Politiske endringer i den norske ML-rørsla 1969-1980*. Hovedoppgave i Historie. Universitetet i Oslo, 1992.
- Jensen, Christian Holm. ''Sjåhen satt på gulltrone, Khomeini sitter på gulvet.'': *AKP (m-l) og den islamske revolusjonen i Iran i perioden 1978-1980*. Masteroppgave i Historie. Universitetet i Oslo, 2013.
- Jensen, Egil. *Forvitringen av et kommunistisk prosjekt: En kvalitativ studie av utmeldinger i AKP (m-l)*. Masteroppgave i Sosiologi. Universitetet i Oslo, 2008.
- Jensen, Steven. L.B. «Om 1968 og det danske studenteroprør» i Hjeltnes, Guri. (Red.). *Universitetet og studentene: Opprør og identitet*. Oslo: Universitetet i Oslo, 1998.
- Jensen, Steven. L.B. «''Unge leger samfund og nogle laver kup.'': Det danske studenteroprør mellem livsstilsradikalisme og politisk aktivisme» i Andersen, Morten Bendix &

- Niklas Olsen (Red.). *1968: dengang og nu*. København: Museum Tusulanums Forlag, 2004.
- Jonsson, Sverker. *Bland Gnetar och Rödhättor: Den socialistiska vänsterns press 1965-2000*. Sylwan. Göteborg: Nordicom, 2002.
- Josefsson, Sven-Olof. «1968 – ett avgörande år för det svenska universitetet och dess studenter» i Hjeltnes, Guri. (Red.). *Universitetet og studentene: Opprør og Identitet*. Oslo: Universitetet i Oslo, 1998.
- Jørgensen, Thomas Ekman. «Vejen væk fra Moskva: SF's vej fra kommunisme til et nyt venstre». *Den Jyske Historiker* Nr.101, Århus: Aarhus Universitet, 2003.
- Jørgensen, Thomas Ekman. «Scandinavia» i Klimke, Martin & Joachim Scharloth (Red.). *1968 in Europe: A History of Protest and Activism, 1956-1977*. New York: Palgrave Macmillian, 2008.
- Jørgensen, Thomas Ekman. & Steven L.B. Jensen. *1968 – og det der fulgte*. København: Gyldendal, 2008.
- Kalleberg, Ragnvald. «Studenter i det sivile samfunn: et perspektiv på norske "studentopprørere"» i Hjeltnes, Guri (Red.). *Universitetet og studentene: Opprør og identitet*. Oslo: Universitetet i Oslo, 1998.
- Kjeldstadli, Knut. «Nytten av å sammenlikne.» *Tidsskrift for samfunnsforskning*, nr. 5 (1988).
- Kjeldstadli, Knut. *Fortida er ikke hva den en gang var: En innføring i Historiefaget*. Oslo: Universitetsforlaget, (1992) 2013.
- Klimke, Martin & Joachim Scharloth. (Red.). *1968 in Europe: A History of Protest and Activism, 1956-1977*. New York: Palgrave Macmillian, 2008.
- Knudsen, Peter Øvig. *Blekingegadebanden: 1: Den danske celle*. København: Gyldendal, 2007.
- Knudsen, Peter Øvig. *Blekingegadebanden: 2: Den hårde kerne*. København: Gyldendal, 2007.
- Kolmannskog, Håkon. *Ideologisk leiarskap i den norske ml-rørsla: Det umoleges kunst 1965-1980*. Hovedoppgave i Historie. Universitetet i Oslo, 2006.
- Krogh, Thomas. *Hermeneutikk: Om å forstå og fortolke (2.utgave)*. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2014.

- Kvilstad, Dan Roger. *Fyrtårnet som slukket: AKPs forestillinger om Albania 1973 til 1979*. Masteroppgave i Historie. Universitetet i Oslo, 2011.
- Larsen, Bård. *Idealistene: Den norske venstresidens reise i det autoritære*. Oslo: Civita, 2011.
- Laquer, Walter. *A History of Terrorism*. (Expanded Edit.). New Brunswick: Transaction Publishers, 2016.
- Law, Randall D. *Terrorism: A History*. Cambridge: Polity Press, 2009.
- Lærgreid, Sissel og Torgeir Skorgen. «Innledning: Kampen om forståelse – et essay om hermeneutikkens brennende spørsmål og anti-hermeneutikkens problem» i Lærgreid, Sissel og Torgeir Skorgen (Red.) *Hermeneutikk: En innføring*. Oslo: Spartacus/ Scandinavian Academic Press, 2014
- Lærgreid, Sissel. & Torgeir Skorgen. (Red.). *Hermeneutikk: En innføring*. Oslo: Spartacus/ Scandinavian Academic Press, 2014.
- Malnes, Raino & Dag Einar Thorsen. (Red.). *Demokrati: Historien og Ideene*. Oslo: Dreyers Forlag, 2015.
- Mariager, Rasmus & Mogens Pelt. (Red.). *PET-kommissionens beretning: B. 9: PET's overvågning af den antiimperialistiske venstrefløj 1945-1989: Trotskister, maoister, Appel-gruppen, Fælles Kurs Klubben, skolesamvirket Tvind, Den Røde Højskole, samt solidaritetsbevægelser*. København: Justitsministeriet, 2009.
- Marselis, Randi. «Remembering Dutch-Moluccan radicalism: Memory politics and historical event television.» i *Memory Studies* Vol.9, Nr.2 (2016): DOI:10.1177/1750698015596015
- Marx, Karl, Friedrich Engels, Jeffrey C. Isaac (Red.). et al. *The Communist Manifesto. Rethinking the Western Tradition*. New Haven: Yale University Press, 2012
- Melve, Leidulf. «Komparativ historie: Ei utfordring for historiefaget?» *Historisk Tidsskrift* (Norge) 88, nr.1 (2009).
- Melve, Leidulf. «Kap. 6: Å arbeide komparativt» i Melve, Leidulf & Teemu Ryymin (Red.) *Historikerens Arbeidsmåter*. Oslo: Universitetsforlaget, 2018.
- Melve, Leidulf. & Teemu Ryymin. (Red.). *Historikerens Arbeidsmåter*. Oslo: Universitetsforlaget, 2018.

- Moncourt, André. & J. Smith. *The Red Army Faction: A Documentary History: Volume 1: Projectiles for the people*. Oakland: PM Press, 2009.
- Mork, Ragnhild. *Kinas raude sol: Den norske ml-rørsle og kulturrevolusjonen i Kina, 1966-1976*. Hovedoppgave i Historie. Universitetet i Oslo, 1996.
- Myhre, Jan Eivind. *Historie: En introduksjon til Grunnlagsproblemer*. Oslo: Pax Forlag, 2014.
- Nerdrum, Nora Ceciliedatter. *Bildene er mitt våpen: – En analyse av GRAS-gruppas silketrykk med fokus på ideologi*. Hovedoppgave i Kunsthistorie. Universitetet i Oslo, 2007.
- Nilsen, Ivan Kristoffer. *ML-bevegelsen og krigen i Kambodsja, 1970-1975*. Masteroppgave i Historie. Oslo: Universitetet i Oslo, 2014.
- Olstad, Finn. *Den Lange Oppturen: Norsk Historie 1945-2015*. Oslo: Dreyers Forlag, 2017.
- Ottosen, Rune. *Turist i Utopia: Reiser i ideologi og albansk landskap*. Oslo: Dreyers Forlag, 2017.
- Overskott, Aksel Hansen. *Framstillinger av AKP (m-l) i Aftenposten og VG, 1973-74*. Masteroppgave i Historie. Universitetet i Oslo, 2012.
- Ustvedt, Yngvar. *Det skjedde i Norge: Bind 3, 1961-72: Overflod og opprør*. Oslo: Gyldendal Forlag, 1981.
- Palestinagrupperna i Sverige., De förenade FNL-grupperna. & Sveriges Kommunistiska Parti. *SÄPO:s 38 lögnar: en vitbok*. Stockholm: FNL, 1973.
- Plum, Mikkel. *Bombardér hovedkvarteret!: Hvad venstrefløyen sagde, skrev og bedrev fra Stalins død til efter Murens fald*. København: Gyldendal, 2000.
- Rapoport, David C. «The Fourth Wave: September 11 in the History of Terrorism» *Current History*. 100, 650 (2001)
- Rasser, Martijn. «The Dutch Response to Moluccan Terrorism, 1970-1978». *Studies in Conflict & Terrorism*, Vol.28, Nr.6 (2005). DOI:10.1080/10576100591008953
- Reime, Ole Martin. *Tjen folket – koste hva det koste vil: En kvalitativ studie av totalitarismens utvikling i ml-bevegelsen i perioden 1968-1978, og maktgrunnlagets påvirkning på medlemsmassen*. Masteroppgave i Historie. Universitetet i Oslo, 2010.

- Rognlien, Jon., Nik. Brandal. & Kaderprosjektet. *Den Store Ml-boka: norsk maoisme sett nedenfra*. Oslo: Kagge Forlag, 2013.
- Rosin, Björn-Erik. «KFML/SKP: För ett parti i folkets tjänst!» i Engberg, Jan. et al. *Utanför systemet: Vänstern i Sverige 1968-78*. Tema Nova. Stockholm: Rabén & Sjögren, 1978.
- Rote Armee Fraktion. *RAF: texter*. Lund: Bo Cavefors, 1977
- Rød, Robert Herman. *AKP (m-l) og ideen om renhet: Om kulturell og sosial renhet innenfor den norske ml-bevegelsen i perioden 1973-1980*. Masteroppgave i Historie. Universitetet i Oslo, 2013
- Salomon, Kim. *Rebeller i takt med tiden: FNL-rörelsen och 60-talets politiska ritualer*. Stockholm: Rabén Prisma, 1996.
- Saul, Ben. «The Legal Response of the League of Nations to Terrorism». *Journal of International Criminal Justice*. 4, (2006): S.79-102. DOI:10.1093/jicj/mqi096
- Schmid, Alex P. «The definition of terrorism» i Schmid, Alex P. (Red.). *The Routledge Handbook of Terrorism Research*. London: Routledge, 2011.
- Schmid, Alex P. (Red.). *The Routledge Handbook of Terrorism Research*. London: Routledge, 2011.
- Schmidt, Regin. *PET-kommissionens beretning: B. 7: PET's overvågning af politiske partier 1945-1989: PET, Folketingets Partier og Østlig Efterretningsaktivitetet*. København: Justitsministeriet, 2009.
- Shanahan, Timothy. *The Provisional Irish Republican Army and the Morality of Terrorism*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2009.
- Sitter, Nikolai. «Terrorisme og Demokrati» i Malnes, Raino & Dag Einar Thorsen. (Red.). *Demokrati: Historien og Ideene*. Oslo: Dreyers Forlag, 2015.
- Sitter, Nikolai. *Terrorismens Historie: Attentat og terrorbekjempelse fra Bakunin til IS*. Oslo: Dreyers Forlag, 2017.
- Sjølie, Hans Petter. *Fra Raddis til Kader: Kineseri i tidens ånd*. Hovedoppgave i Historie, Oslo: Universitetet i Oslo, 2002.
- Sjølie, Hans Petter. *Mao, min Mao: Historien om AKPs vekst og fall*. Oslo: Cappelen, 2005.
- Skjeseth, Alf. *Sykle på vatnet: Historia om Klassekampen*. Oslo: Samlaget, 2011.

- Skjønberg, Harald. *På parti med Stalin?: Den merkelige historien om MLernes storhetstid*. Oslo: Gyldendal Forlag, 1990.
- Skorpen, Ann-Mari. *Maoisme på norsk og svensk: Ei komparativ analyse av den norske og svenske ml-rørslas organisatoriske styrke og einskap på 70-talet*. Hovedoppgave. Universitetet i Bergen, 1995.
- Solstad, Dag. *Gymnaslærer Pedersens beretning om den store politiske vekkelsen som har hjemsøkt vårt land*. Oslo: Oktober Forlag, 1982 (2000)
- Steigan, Pål. *På den himmelske freds plass: Om ml-bevegelsen i Norge*. Oslo: Aschehoug, 1985.
- Steigan, Pål. *En folkefiende*. Oslo: Aschehoug, 2013.
- Strømskag, Ingrid Lykkeslet. *Litteratur i kampen: Ml-bevegelsens litteraturpolitikk 1968-1980*. Masteroppgave i Historie. Universitetet i Oslo, 2008.
- Svartdal, Frode. «Holdning». I Store Norske Leksikon. <https://snl.no/holdning>
- Sørensen, Øystein., Bernt Hagtvvet & Nik. Brandal. (Red.). *Venstreekstremisme: Ideer og bevegelser*. Oslo: Dreyers Forlag, 2013.
- Sørensen, Øystein & Nik. Brandal. *Det norske demokratiet og dets fiender 1918-2018*. Oslo: Dreyers Forlag, 2018.
- Tvedt, Terje. *(ml) – En bok om maoismen i Norge*. Oslo: Ad Notam Forlag, 1989.
- Westlie, Bjørn. «AKPs ekstremisme» i Sørensen, Øystein, Bernt Hagtvvet & Nik. Brandal. (Red.). *Venstreekstremisme: Ideer og bevegelser*. Oslo: Dreyers Forlag, 2013.
- Wibe, Sören. «Från pacifism til maxism-leninism» i Engberg, Jan, Christian Hårleman, Sven E. Olsson, Lasse Pettersson, Björn-Erik Rosin & Sören Wibe. *Utanför systemet: Vänstern i Sverige 1968-78*. Tema Nova. Stockholm: Rabén & Sjögren, 1978.
- Wilkinson, Paul. *Terrorism versus Democracy: The liberal state response*. (3.utg.). London: Routledge, 2011.
- Wällgren, Ingrid. *Mao i Sverige: Den svenska maoismen 1963-1986*. Stockholm: Dialogos Förlag, 2017.
- Xu, Lanjun. «Translation and internationalism» i Cook, Alexander C. (Red.). *Mao's Little Red Book: A global history*. Cambridge: Cambridge University Press, 2014.

Zubillaga, Natalia. ''Det nasjonale spørsmål'': *Ml-bevegelsens nasjonale diskurs under EEC-debatten og 'kampen om Svalbard'*. Masteroppgave i Historie. Universitetet i Oslo, 2007.

Øvrelid, Vegard Hareide. *Frå sosialistiske broderkyss til konservativ fordømming: Norsk presse og Raude Khmer-styret i Kambodsja 1975-1979*. Masteroppgave. Høgskulen i Volda, 2014.

Digitale kilder:

Bokmålsordboka: <https://ordbok.uib.no>

Store Norske Leksikon: www.snl.no